

Female Combat Soldiers in the Israeli Defense Forces: Use of Force within the Israeli-Palestinian conflict

June 2nd, 2011

**Shira Zaban and Marina Triner
Political Science Department
Hebrew University of Jerusalem**

Abstract In the context of the occupation of Palestinian territories, the idea that the "occupation corrupts" has entered public discourse. In this study, we have interviewed IDF (Israel Defense Forces) female combat veterans, testing their attitudes towards the use of force in the context of the Israeli-Palestinian conflict. There are three explanations which do not find support according to the perceptions of our interviewees. Essentialist accounts of morality, attributing "ethics of care" to women and "ethics of justice" to men do not provide an adequate explanation. Similarly, we find previous exposure to use of force, and military socialization including social integration in the military, identification with the organization, and gendered socialization to be problematic and incomplete explanations. We argue that previous political attitudes have the strongest explanatory power in determining the women's behavior during service and attitudes after service, both relating to the use of force in the context of the conflict.

The ongoing conflict between Israel and the Palestinians, in the context of which the IDF is required to control a civilian population, invites situations of constant friction and places the soldiers in a position of intensive interaction with the Palestinian population. This has led to public discourse in Israel about the influences of the situation on combat soldiers and on Israeli culture, while one of the central claims is that the "occupation corrupts", meaning control of the Palestinian population changes the consciousness of Israeli society, especially of the soldiers, implanting aggressive norms and perceptions¹. Female soldiers are an intriguing aspect of this discussion.

In the last decade, the IDF has begun a dramatic process of the integration of women into combat roles, which has also led them to take part in the military effort in the context of the Israeli-Palestinian conflict. The taboo on women's service in combat roles began to collapse in the wake Alice Miller's petition to the High Court of Justice in 1995. Beginning in the mid 1990's, it is possible to discern a clear process of integration of women into combat roles, the peak of which was the establishment of the Caracal Battalion, combining men and women, in 2000². Women who choose to volunteer in combat go through a sorting process, developed specifically for this purpose, which includes physical, mental and functional aspects. In most cases, those found suitable serve in joint units of men and women, and go through joint training with the men. This occurs out of the understanding that cohesion and joint service should be established from the early stages of service and socialization in the military.

Our central research question is: what role does combat military service and contact with the Palestinian population have on aiding the formulation of the positions of women towards the use of force within the Israeli-Palestinian conflict? After providing a brief background on the topic, we discuss our data sources and method. We then examine the explanation of women's moral capabilities as a mechanism that determines attitudes towards use of force. Next, we examine two possible explanatory mechanisms of the influence of combat military service on

¹ Lerner (2010: 80-84).

² Ibid.

women's views: the process of identification with the military and exposure to the use of force in the context of service. Lastly, we turn to explore whether the veteran's positions towards use of force within the conflict are determined by political and policy-related opinions with which they enter their service. We argue that it is this last mechanism which accounts for interviewee's attitudes towards the use of force. We conclude by summarizing our work and recommending topics for expansion in future research.

Background

"Feminine" morality is one possible explanation for female combat veterans' attitudes towards the use of force. Feminist discourse on morality can be divided into two approaches. Essentialist feminists attribute particular moral characteristics to each gender, while non-essentialists do not. Early thinkers like Wollstonecraft, Mill, Beecher, Stanton, and Gilman discussed the dichotomy of male/female as it pertains to ethics, arguing ontologically that the more the self is attached to others, the better it is, and epistemologically that the more "particular, concrete, partial, and emotional knowledge is", the better it represents the real world³.

Essentialist feminists who support "care ethics"⁴ build upon this historical heritage. For example⁵, Alison Jaggar (1992: 364) argues that traditional ethics have neglected the moral issues that arise out of women's role in the household, seeing women's morality as inferior. In a classical work that criticizes the gender-blind developmental theory of Lawrence Kohlberg, Carol Gilligan (1982: 100; 50-51) argues that the female morality is different from the male. She defines "ethics of care" as "responsibility to discern and alleviate the 'real and recognizable trouble' of this world. While for men the "ethics of justice" determines that they must not trespass over

³ Tong and Williams (2011).

⁴ While the mentioned works discuss ethics through essentializing certain traits as female/male, Sara Ruddick, Virginia Held, and Eva Kittay claim to avoid these dichotomies (See Ruddick 1989; Held 1987 and 2006; Kittay 1999).

⁵ Similarly, Noddings (2002) and Robinson (1999) have argued that the ethics of care can enrich the private sphere and the realm of international relations, respectively.

other's rights, the "ethics of care" pushes women to take responsibility for the lives of others and feel their pain as they do their own.

Several feminist researchers have criticized the normative message in Gilligan's work. Sandra Lee Bartky (1990) argued that linking women with caring could promote forcing women into occupations of caring or care work at home, at an emotional and physical cost. Mullet (1988) argued women cannot properly care in a system dominated by men. Directly criticizing the essentialism in Gilligan's study, Friedman (2001: 400-409) argued that care and justice are conceptually compatible and are necessary complements. She proposed reconsidering the dichotomy, and advocated a transformation "beyond caring", where caring is connected to a sense of justice, asking to "progress beyond gender stereotypes which assign distinct and different moral roles to women and men".

Socialization, another proposed explanation for attitudes towards the use of force, acts upon soldiers, combating their agency. The military is a powerful socializing agent because it is a total institution that alienates individuals from society, controls information, monitors behavior, and offers material inducements⁶. Soldiers arrive at basic training with unformed political opinions, ready to accept the military's values.

Group cohesion is also an aspect of socialization which promotes loyalty to the military's values and activities and identification with the organization. Initializing this hypothesis were Shils and Janowitz (1948: 280-2), who argued against the "strong Nationalist Socialist political convictions" as an explanation for the German Army's tenacity in WWII, and suggested it was contentment of personality demands through "social organization of the army"⁷. As Dinter (1985: 71) explains, "if the group is the right size and has sufficient time to grow together under relevant external pressure, cohesion will be achieved and in its wake will grow a group ethic which no member will dare to violate".

⁶ Krebs (2004: 90-93).

⁷ This includes support from officers and comrades, "acceptance of political, ideological, and cultural symbols" but only to the degree that they were "directly associated with primary gratifications", and preoccupation with physical survival.

Few studies on socialization have explicitly focused on female combatants. Herbert (1956: 10) questioned whether women can be soldiers without deviating from being a soldier and a woman in the context of the military's denial of femininity. She discusses the pressure women felt to be more feminine or masculine. Similarly, Sasson-Levy (2003: 440) states that Israeli female soldiers in masculine roles shape their gender identities "according to the hegemonic masculinity of the combat soldier" by mimicking combat soldiers' bodily behavior and discourse, by distancing themselves from traditional femininity, and by trivializing sexual harassment.

Krebs (2004: 97-9) argues that the socialization model as a whole is problematic. Positioning soldiers as passive receivers, it ignores the option of man⁸ as an agent. The political attitudes which soldiers enter their service with represent the soldier's agency in navigating the military establishment. Karsten (1978: 21) has suggested that "much of what appears to be the product of the training environment is, more accurately, a function of what the trainee himself brought into that environment".

Empirical work has found flaws in the socialization model, continuing the debate between "self-selection" and "socialization". Contrary to expectations, "most veterans of military service emerge with preexisting values and beliefs largely intact"⁹, while the anticipation that exposure to an authoritarian environment like the military will leave veterans more violence-prone is not supported¹⁰. Bachman et al (2000: 578) found that *self-selection* explains the attitude differences between civilians and American military personnel. These studies lack two aspects that we aim to address in our work. Firstly, they do not discuss how political attitudes impact military service, and in particular, the use of force during military service. Secondly, they omit women from their samples.

⁸ We use male form because the author did not include women in the study. We hope to begin to fill the deficit on this topic.

⁹ Lovell and Stiehm (1989: 192). Several other studies are in agreement with this assumption. Gabriel Ben Dor's (1979: 140) survey on the Druze in Israel has shown that political views were similar among those who had and hadn't served in the military; Micha Popper (1998) has found that soldiers themselves did not identify the military's impact on them; Military service did not significantly influence political and civic attitudes, compared to political and civic behavior (Nesbit and Reingold 2011: 68), and only modestly impacted the political attitudes of Vietnam veterans (Jennings and Markus 1977: 146); Teigen (2006: 601) argues that WWII, Korean War, and post-conscription era veterans exhibit higher voter turnout compared to those without military experience, while Vietnam-era veterans exhibit lower turnout rates.

¹⁰ Schreiber (1979: 825).

Lastly, direct exposure to the use of force is another explanation mentioned in the literature. Several studies found that exposure to the use of force leads soldiers to support it¹¹. Military experiences make individuals more likely to prefer “tough or violent solutions to disagreements”¹², and educate them to be comfortable with the use of force¹³. Horowitz and Stam (2011: 4-5) found that only those who have not had combat experience but have had military experience are most likely to use force. There are also studies which found that exposure to force does not equal its support. Huntington (1957), Janowitz (1960) and Betts (1991) argue that the risk of death in warfare and the exposure to combat make military officers reluctant to use force. In our study, we aim to address the interviewee's attitudes towards "justified" and "excessive" uses of force in the context of the military.

Data and Methods

The data for this study was compiled by conducting seven in-depth interviews with released¹⁴ IDF female combat soldiers¹⁵ with varying levels of contact with the Palestinian population during service, and one interview with a woman from MachsomWatch¹⁶. The women we interviewed, which we found through a snowballing method, were mostly from elite units. We encountered a very specific group with high qualifications and abilities, something which could have significantly impacted our results. We rely on Sasson-Levy's (2003: 441) definition of combat female soldiers as women occupying previously male roles. Our choice was based on the intent in looking at how female morality is expressed within a masculine arena of action.

¹¹ Sechser (2004) argues that the “military conservatism” hypothesis is overstated, and that military conservatism is a consequence of strong civilian control, and is not a general trait of militaries (747). While these works don't differentiate between soldiers who are on active duty and those who are veterans, Feaver and Gelpi (2004) find that preferences between the two groups are similar, and both are less likely to believe in the use of force.

¹² Schreiber (1979: 824).

¹³ Maiolo (2009: 107).

¹⁴ We chose female soldiers who were no more than five years away from their release date from service. We asked them about their attitudes towards the use of force within the Israeli-Palestinian conflict before, during, and after their service, and wanted to speak with soldiers who are somewhat distanced from the military to see whether it has lasting impacts.

¹⁵ Their units were as follows: 3 women served in "Oketz" (IDF's dog breeder's unit); 2 women were from "Caracal" (Coed Battalion Unit); 1 woman from "Search and Rescue"; and 1 woman from the "Border Patrol".

¹⁶ MachsomWatch is a "movement of Israeli women, peace activists from all sectors of Israeli society, who oppose the Israeli occupation and the denial of Palestinians' rights to move freely in their land"; the women conduct observation of "IDF checkpoints in the West Bank, along the separation fence and in the seamline zone, on the main roads and on out-of-the-way dirt roads, as well as in the offices of the Civil Administration (DCOs) and in military courts" (<http://www.machsomwatch.org/en>)

It was important to us to build rapport with the women. One of us had served in the military, and the other did not. We used this fact while conducting the interviews and setting them up, as it made the women more comfortable to explain different military terms and give an in-depth account of their experience. We began by asking "softer" questions. Our first set of questions related to basic information such as name, age, and education. We then moved on to ask informative questions about military service: location of service, unit, and whether they aspired to be in combat, etc. We asked about their contact with the Palestinian population during service. We placed this question together with other questions related to "factual information" so that it does not "lead" the women to particular answers. We also asked if the women identified with the daily difficulties of the Palestinian population. Next, we asked questions about military socialization, including the unit's social life, their experience as women within the unit, and the pride they feel regarding their service. At this point, many of the women asked, "Wait, so what is your research about?" We found this to be a positive comment, proving that the ordering of our questions did not lead to particular answers.

In the next section, we asked their opinions about the Israeli-Palestinian conflict, and their behavior and attitudes regarding the use of force. During these more difficult questions, we tried to empathize with the speakers, taking a non-judgmental position. We tried to listen silently, and allow for a pause after they would finish speaking. After this "awkward" pause, the interviewees usually continued talking, giving us critical and truthful information. We then moved on to ask their political attitudes directly, asking both about their personal views and their parents' views before they entered the military. Because we inquired about their attitudes at such a young age, we use their parents' views to help identify their own views. We ended by asking a few survey questions regarding the use of force, empathy with the Palestinian population, and military socialization (identification with the unit and loyalty to military values). The difficulty that the women had with answering these questions illustrated the complexity of their experience.

Ethics of Care or Ethics of Justice: Moral Codes of IDF Female Combat Soldiers

According to Gilligan (1982), the "ethics of care" is the female moral code, while the "ethics of justice" is the male. While women view morality as entangled in relationships, men form their moral outlook through universal equal treatment for all, independent of particular context. In our study, we found that female combat soldiers in the IDF interpret situation of contact with the Palestinian population through both moral codes, and neither operates dominantly. Only two of the women whom we interviewed seem to have relied exclusively on a single moral code. Thus, we support Friedman's warning against treating morality as dichotomous.

Five of the seven soldiers we interviewed exhibited moral judgment through both paradigms, while morality developed in context of their service competed with universal principles of justice. All five admitted that sometimes the use of force is necessary. For example, as Yarden¹⁷ stated, "The value of life is a supreme value. If a human being has a heart attack at the checkpoint I would do everything I can to save him, and I don't care whether he's Jewish or Arab", illustrating that the universal value of the sanctity of life is what drives her to support the use force.

Unlike her, the other women discuss the use of force within the context of a particular situation. As Liron says, as a consequence of her service, she "understood in a much better way that sometimes, reasonable force is necessary". At the same time, she describes enlisting in the military with a "highly developed" sense of justice, wanting to "fight evil". Working with a dog, which is culturally difficult for the Palestinian population, she described several tactics she used to act sensitively, calling it "playing with [the dog's presence]", illustrating an additional moral lesson she had learned from the context¹⁸.

¹⁷ All names were changed to protect the privacy of the interviewees.

¹⁸ Similarly, Yarden discussed educating soldiers that "an Arab is a human being", and understanding the cultural complexities of the fact of female presence at the checkpoints.

Like the other five women, Gal also expresses her acquired understanding of the necessity of force, yet she also uses the ethics of justice to explain her internal debate on whether to enlist on "human rights grounds"; in the end, she preferred to enlist and take an active role in "doing it differently", emphasizing being humane. She saw the solution to the conflict through the lens of the ethics of care¹⁹. On the contrary, Meital saw the solution in decreasing the interaction between the two populations²⁰. This is based on a universal morality, which does not blame "the soldiers on the ground"; rather, she blames "the establishment that led the soldiers" towards hatred, including their education. At the same time, she described post-traumatic feelings of guilt for "what I saw and what I participated in"; as she says, "at the moment a child gets hit, I get hit with him".

While Hadas describes having learnt the inevitability of using force, she also expresses a sense of universal morality when asked about the Palestinian population. "I don't want to describe it as understanding the Palestinians. I understand humans, and it doesn't matter who it is". It is this universal sense of justice which drove her to put a stop to a situation of an "exaggerated use of force" against a Palestinian.

While in the previously mentioned cases an ethics of care was intertwined with an ethics of justice, two of our interviewees overwhelmingly relied on a single moral interpretation. Neta expressed an "ethics of care", reflecting empathy towards the Palestinians and the soldiers. As Gilligan (1982:99) claims, women aim to satisfy all the participants in a situation, including themselves. Neta states that she does not believe Palestinians civilians "are responsible for what the terrorist organizations do, but on the other hand, we must protect our country". She expressed deep empathy when she states that the situation is embarrassing for *both sides* when the Palestinians pass through the checkpoints and look "really humiliated".

On the other hand, Nitsan expresses "ethics of justice". She stated that she "really really does not like [the Palestinians], to put it lightly" because of immigrating to Israel during the first

¹⁹ In particular, she supported "education of both sides, mutual projects".

²⁰ She argued ""the points of friction perpetuate hatred".

Intifada. Despite having daily contact with the Palestinian population during her service, this opinion did not change. She claimed that if a rocket was shot from Mexico to the United States, a harsh response would follow. In her case, the context does not impact her moral codes of analysis, as they are shaped by her previous experiences.

Attitudes towards the Use of Force: Military Socialization, Political Attitudes, and Exposure to Force

While finding that gendered morality isn't powerful in explaining attitudes towards the use of force, we now move on to discuss other possible accounts. We examined the attitudes of the interviewees regarding the use of force in the context of the conflict in two contexts: particular daily events that relate to the conflict, and in the desired governmental policies regarding the conflict. Perceptions on these two issues can be divided into two poles; regarding the first context, attitudes move between the two extremes of avoidance of the use of force and support in the unreserved use of force, with combinations of justification for the use and amount of force in between. Regarding the second, attitudes move between the extremes of non-forceful solution to the conflict on the one hand, and a belief in force as the central tool to the solution or mediation of the conflict on the other, with combinations in between.

Responses to the first context were collected using close-ended survey questions, with values between 1 and 5 (where 5 represented strongest agreement)²¹. Five interviewees show consistency in their answers while two out of the five (Meital and Yarden) express strong reservation regarding the use of force in all the described situations, yet they still note that there are instances when force is justified, including in their own actions²². The other three express consistent support in the use of force and low willingness to pay the price for avoiding the use of force²³. In the context of policies regarding the conflict, four out of seven supported or tended

²¹ Because discussing the use of force can be a difficult and sensitive matter, we used the surveys as close-ended questions to alleviate the need to provide explanations, which could deter the interviewees from giving honest answers. Answers to these questions can be found in Table 1 in Appendix A.

²² "When it was justified use of force then it was justified, in my case, because my life was threatened. A person tried to stab me so I broke his nose" (Yarden).

²³ In the first question, all the interviewees chose values between 3 and 5. Thus, interviewees who chose the minimal value in this question, 3, and in other questions expressed support in the use of force were identified as consistent in their support for the use of force.

to support a solution of compromise with the Palestinians, though none expressed extreme support of non-forceful solutions and all agreed that there is a justification for the use of force in the context of certain events in the conflict. One interviewee supported a forceful solution to the conflict, "I am very sorry that in 1948 and later in 1967, when we captured Judea and Samaria, too bad they didn't do a clearing of the territory" (Nitsan). Significantly, two women showed inconsistency in the survey questions and were ambiguous on discussing their political views on the conflict, illustrating the environment of moral ambiguity which they navigate.

Military Socialization

As Krebs (2004: 90-93) illustrates, the military can be seen as a central agent of socialization that combats other value-inducing influences. We explored three dimensions of socialization: social integration in the military, identification with the organization, and gendered socialization. It is worth noting that six out of seven women defined all three components as negative or positive, respectively, so that there is a certain degree of correlation between all three. Despite this, we did not find a relationship between their perceptions on these three dimensions and their perceptions on the two aspects of the use of force in the conflict.

Along the first dimension we found, generally, that most of the interviewees discuss a positive experience of integration. As Liron said, "the unit is a family". In contrast, the other two women (Meital and Alone) discussed a more negative experience. Additionally, interviewees who reported a positive social integration experience also revealed a high level of identification with the organization and the collective, supporting Dinter's (1985: 71) argument, according to which high cohesion among the soldiers in the unit leads to a joint group ethic. Liron, who reported a positive integration, expresses identification and pride in her unit, "it is an elite unit and it's a completely different thing from battalions ... they trust you more". In comparison, Nitsan who did not discuss positive integration also stated, "I felt that I couldn't advance in the system because I don't have moral and value-related trust in what the unit does".

The women also expressed the adoption of masculine identity practices, supporting Sasson-Levy's (2003: 440) and Herbert's (1956: 10) claims. For example, Meital stated, "most of the police officers measured the girls according to two dimensions: if they "flow"²⁴, there were sexual harassments all the time, and if they hit Arabs. A quality female fighter is one who "destroys" Arabs without giving a damn". Her statement illustrates the scale by which the perfect combat soldier of both genders was defined, combining aggressive and sexual elements and measured against masculine values.

While the majority of women were consistent in their perceptions of the three dimensions of socialization, they were not consistent on the connection between socialization and attitudes towards the use of force²⁵. This finding may illustrate that the system did not have a strong enough hold on the women, and that while institutions are undoubtedly powerful in their influence, it is important to take into account the agency which has some hold in combating imposed values from without.

Political Attitudes Pre-Recruitment and Self-Selection

As Lovell and Stiehm (1989: 192) claim, soldiers' political attitudes do not change during and after military service. This persistence of views leads us to expect that there could be an impact of political attitudes on the behavior and the perceptions of the soldiers during and after service. We found that four out of seven interviewees reported that they possessed leftist opinions before their recruitment. Out of them, three report leftist attitudes of their parents and one reports rightist and leftist attitudes of her parents. Two additional interviewees report moderate parents' opinions and a lack of a coherent personal opinion before service. One interviewee reported opinions with rightward orientation²⁶.

²⁴ "Flow" is a slang word that describes a woman who is sexually liberal.

²⁵ Two of the interviewees who expressed high reservations from the use of force in the first dimension and support in a diplomatic solution in the second, reported a negative socialization experience. Two of the interviewees who were characterized as inconsistent along the first dimension expressed a tendency to support a diplomatic solution along the second, and reported a good socialization. Two of the interviewees who tended to support the use of force and avoided expressing their position regarding a solution to the conflict reported a positive socialization experience.

²⁶ In this case, her parents' opinion is not relevant since she immigrated to the country in the framework of the "Naale" program and lives on her own.

While Bachman et al (2000: 578) found that *self-selection* explains attitude differences between civilians and military personnel, this hypothesis is problematic to our study because the individuals we interviewed may not represent the population of female combat unit veterans due to our method of recruitment²⁷. Some of the women discuss self-selection practices. For example, Meital refers to selection of women in combat service in Border Patrol and describes deliberate selection of women possessing rightist attitudes and fondness towards the use of force, "One of the girls said: how fun, finally I came to the Border Patrol, now I can fulfill my dream and beat up Arabs". The MachsomWatsh activist similarly reported meaningful selection of women in Border Patrol and Military Police units, "the soldiers we see in the Border Patrol, those are not my daughter, it is a particular type of soldiers, those who have high abilities go to other units"²⁸.

We find that personal political attitudes before service match present attitudes towards the use of force in the conflict. For example, leftist attitudes before service usually matched preferences towards a diplomatic solution to the conflict; similarly, moderate or a lack of political position before service matched the avoidance of answering questions regarding the use of force²⁹. This finding supports Krebs's (2004: 97-9) and Karsten's (1978: 21) arguments regarding the dominance of political attitudes of soldiers during recruitment and the limited influences of socialization and military service on these views. While there is extensive research on the impact of military service on political attitudes, our small-scale study leads us to recommend heeding

²⁷ Most of the veterans we interviewed arrived at leftist or moderate political opinions, but there is doubt if this indicated self-selection of women with particular opinions to military service. We believe this result comes from the small sample in our study, due to a selection of interviewees that resulted from our snowballing recruitment method, and perhaps as a result of a higher willingness of veterans possessing leftist and central attitudes to be interviewed.

²⁸ It is important to note that these two accounts stand out in our sample as relating to non-elite units; their descriptions of self-selection practices are examples of the stories of exactly those units who are not well represented within our sample.

²⁹ Two of the interviewees who expressed high reservations from use of force and support in a diplomatic solution, reported leftist political attitudes of their parents in the time period before their own service. One of them reported leftist attitudes of both parents, and the other reported rightist and leftist attitudes of her parents. Two interviewees who were characterized as inconsistent in the aspect of social integration and expressed a tendency to support a diplomatic solution to the conflict, also reported personal and parental leftist attitudes. The interviewee who expressed support in the use of force along both contextual and policy-oriented dimensions, expressed rightist political attitudes. Two of the interviewees who tended to support the use of force and avoided expressing a position regarding a solution to the conflict expressed a lack of political position and centrist attitudes of parents before the service.

more attention to the impact of political views on the behavior and attitudes relating to the service itself.

Exposure to Force and the Use of Force

Horowitz and Stam's (2011: 4-5) argued that the exposure to violence encourages the development of attitudes of reservations regarding use of force. However, their study did not include female combat veterans. Naturally, questions regarding observation of the use of force, and particularly personal use, are problematic due to the sensitive nature of the subject matter. However, we chose to include this dimension because of its theoretical importance, but also because many of the women discussed their experiences relating to the topic.

While most women reported exposure, their personal use of force was a more difficult topic to discuss. One out of seven, Nitsan, is convinced the use of force is justified and not exaggerated. The rest of the interviewees describe instances where they believed the use of force was exaggerated. Five out of seven report that they themselves enacted force. Four out of them argue that they enacted solely proportional and justified force. For example, Liron discusses how she sometimes behaved aggressively towards and the Palestinians who she felt provoked her, but described how she avoided hurting civilians at all costs, "I had to go to the side for a moment and to relax so that the next person does not get such treatment from me". In light of the sweeping testimonies regarding the lack of the use of exaggerated force, indirect involvement in situations where force was used may be prevalent. For example, Liron reports about her indirect involvement in the use of force, although she does not describe the use of force in such cases as exaggerated³⁰.

Gal reported that she did not enact force at all during her service and Neta avoided answering the question. Four interviewees reported that while they were exposed to exaggerated

³⁰ Liron states, "it was easy to work with the Border Police... [I would say] "That guy hit me" and they'll take care of it. They would pull 7 men out of the vehicle and align them. The men would stand quietly. They were afraid. They [the policemen] would approach them aggressively. Sometimes, it was the easiest way to work.

use of force, they acted to stop or prevent it³¹. Two interviewees³² did not report exposure to exaggerated force at all. One of the two revealed aversion towards the Palestinians that could have impacted her judgment regarding the use of force: "they are natural liars, people with no values, worse than vermin, people who lack humanity, and they will receive exactly the same thing" (Nitsan). One interviewee reported exaggerated use of force, but showed empathy towards this behavior, "I can understand how you can arrive at such a situation easily..." (Neta); this supports the idea that military experience can make the soldier comfortable with use of force (Maiolo 2009: 107).

We find no consistent connection between exposure and the aforementioned components regarding use of force in the conflict. This leads us against seeing exposure to force in the military context as an explanation for a soldier's formation of opinion regarding use of force in the wider context³³. Perhaps in a larger study, this connection could be better tested. However, it is important to emphasize that attitudes towards the use of force could also determine the judgment about it being exaggerated or not, something which future research must carefully consider.

Conclusion

From the interviews we conducted as part of this study it seems that political attitudes before service are the dominant cause for establishing veterans' attitudes towards the use of force in the context of the Israeli-Palestinian conflict. We did not find a clear connection between

³¹ Hadas describes, "And I got frightened, I came out quickly and told their officer come in to the room right now and stop your soldiers...I was shaking from the nerves". Meital also said, "to the few "guys" I could talk to I would always say – what do you think, you hit this kid and he returns home and "uncle Hamasnik" suggests to him to repay you, and he won't go for it? You created the next terrorist, not Hamas".

³² It is significant that one of them served in the Palestinian territories for only a short time and in a checkpoint that was relatively "quiet".

³³ Two of the interviewees who expressed high reservations from the use of force and supported a diplomatic solution to the conflict, reported that they enacted force during their service, were exposed to exaggerated force and even acted to prevent exaggerated force. Out of the two interviewees that were characterized as inconsistent along the dimension of social integration and expressed a tendency to support a diplomatic solution, one reported use of force, exposure to exaggerated force and the attempt to prevent it, and the other reported that she did not use force and was not exposed to it³³. The interviewee who expressed support in the use of force along both aspects of integration and a solution to the conflict, reported that she was not exposed to an exaggerated use of force and enacted force during her service. Out of the two interviewees that tend to support use of force and avoided expressing a position regarding a solution to the conflict, one reported using force, exposure to exaggerated use of force and an attempt to stop it, and the other avoided answering regarding personal use of force and reported exposure to exaggerated use of force but did not act to stop it because she was empathetic towards it.

military socialization and attitudes towards the use of force after service. Likewise, we did not discern a connection between the experience of the exposure to the use of force during service and attitudes towards the use of force in the context of the conflict after service. As a first glance into the perceptions of female combat veterans, we recommend future studies to build on these findings, accounting for the sensitive but fascinating nature of the questions we have raised here.

As previously mentioned, both the MachsomWatch activist and the only interviewee that served in the Border Patrol reported strong selection of women possessing rightist and aggressive attitudes into combat service in the Border Patrol and Military Police. If so, our sample poorly represents the population of interest. Future research may focus on widening the sample and modifying the recruitment of interviewees.

Not even one of the interviewees reported that she used exaggerated force herself. As mentioned, the MachsomWatch activist's and Meital's testimony indicates that female soldiers are involved and even initiate the use of exaggerated force both directly and indirectly. It is possible that the answers in the interviews resulted from the fact that the interviewees were asked to discuss acts that they themselves committed, and that could be perceived as immoral. Though we tried several techniques to derive the most honest answers, perhaps future studies should add questions that are less direct so as to minimize the threatening impact.

The answers that most of the interviewees gave about their attitudes towards the use of force in the context of the conflict did not allow a good enough identification of their positions. A few of them completely avoided answering questions on this topic. It is possible that in a future research, the interviewees should be asked more targeted questions, including reference to current events and issues, for example, what do you think about the two-state solution according to 1967 borders? Such questions would reference accepted political propositions for solutions to the conflict, both from the left and the right political map.

Regarding the normative question – does the integration of women in combat units that come in contact with a civilian population allow lowering the use of exaggerated force, we

discovered, from the stories of the women, that they believe that perhaps the integration of women can contribute towards this purpose. As mentioned, a majority of them reported that they never enacted exaggerated force and even acted to stop or prevent instances of exaggerated use of force that they were exposed to. Testimonies by Meital and the MachsomWatch activist give a different account of the events. There may also be a contradiction between the moral and behavioral aspects related to the use of force. This contradiction contributes to the moral dilemmas of the occupation, which places the soldiers in a position of ambiguity. The ambivalence that they experience regarding several moral decisions leads to the strengthening of the statement, appearing more and more in public and academic discourse, that "the occupation corrupts".

Appendix A

Table 1

	Hadas	Neta	Gal	Nitsan	Liron	Yarden	Meital
Israel must act according to high moral standards and respond to violence in a proportionate manner and sometimes even hold back	3	3	4	3	5	5	5
Harming Palestinian civilians should be avoided, even at the price of compromising operational goals	3	1	2	2	3	5	4
Harming Palestinian civilians should be avoided, even at the price of putting soldiers lives at risk	2	1	1	1	4	3	3
From time to time, Israel should enact force, even if not proportionate, and collect a blood toll, in order to maintain her deterrence.	5	5	1	4	4	1	2

ראיונות**ראיון ראשון - ירדן**

בת כמה?

בת 28

מאיפה את?

מהר אדר, ליד ירושלים

כמה שנים למדת עד היום?

יותר מדי... במצטבר 17 שנים עד כה, לומדת תואר שני ואם אני אחיה מספיק טובה, אז דוקטורט בארה"ב.

שאפת להגיע לקרבי?

כן, ממש כן. הסיפור שלי הוא קצת מצחיק כי אני לא הייתי מיועדת להיות לוחמת אפילו שכל הנתונים שלי התאימו לזה. הייתי מאד מורעלת, שלחו לי מנילה, ולא היה שם קרבי. הייתי במיונים של טיס ונפלת, הייתי במיונים לחובלים ולא כ"כ התאים לי, לא אהבתי מה שחובלים עושים ורציתי משהו יותר קרבי, הכי קרבי שאני יכולה להגיע. אחרי שני אלה הגעתי למיונים לגלי צה"ל, עברתי את כל המיונים והתקבלי ובסוף אמרתי להם שאני לא מעוניינת להמשיך כי אני רוצה להיות חולמת. זו נראה לי פעם ראשונה שמישהו אומר לא לגלי צה"ל, ולא כל כך הסכימו לוותר לי בקלות כי תהליך המיון הוא ארוך לגלי צה"ל, אחרי חצי שנה שנלחמתי עם הצבא שלחו אותי לגיבוש יום לוחמות. היו אז ממש מעט תפקידים לבנות, אני המחזור השני של לוחמות בצה"ל. כשהתגייסתי ועברתי את המיונים לא היה ממש מושג איך זה יהיה ואיך זה יתפתח והיינו ממש שפנים במעבדה, משהו כזה. היו מעט מאד תפקידים לבנות- אב"ד, מג"ב, קרק"ל ואז המסלול של לוחמות בעוקץ היה סגור, הוא נפתח שנה וחצי אחרי שהתגייסתי. עברתי גיבוש של לוחמות ושיבצו אותי בתותחנים ב-MLRS.

מה זה?

זו מערכת ירי, מערכת רקטית שהשימושים שלה הם בעיקר שימושים בליסטיים.

למה רצית קרבי?

כי... אלף, בגלל הסיפור מהבית, אבא שלי היה לוחם בסיירת צנחנים, פעם בשנות השישים זו הייתה יחידת עילית, לא כולם היו מתקבלים, ואבא שלי למרות שהוא לא קיבוצניק והוא מזרחי, הצליח להתקבל ליחידה וזה עניין גדול אצלנו במשפחה. אבא שלי נכה צה"ל, הוא נפצע במלחמת יום כיפור וזה מן יחסי אהבה שנאה שיש לאבא שלי עם הצבא ועם המדינה ולתוך זה גדלתי. הסיבה שרציתי להיות לוחמת הייתה להגיע למקסימום, אני חייבת ללכת לצבא מבחינה חוקית, בחור – אם הוא מתאים מבחינה פיזית, הוא הולך לקרבי וזה משהו שלא קורה איתנו, עם נשים. זה מאד הפריע לי, אמרתי לעצמי שהאיפה ואיפה הזו לא מתאימה לי ואני רוצה להיות שוות ערך בקטע הזה ולהיות שותפה בנטל, יש אוכלוסיה די גדולה שלא עושה צבא ובגלל שאני אזרחית שומרת חוק וחושבת שאין הבדל אזרחי ביני לבין גבר, והלכתי לכיוון הזה. יש כאלה שיגידו עליי שזה שיקול פמיניסטי, ואני פמיניסטית אני חושבת שכל הנשים הן פמיניסטיות. בכלל יש בעיה עם הפמיניזם כיום לנשים אבל כל הנשים הן כאלה. זה היה שיקול שוויוני, אין הבדל בין נשים וגברים ואני רואה את עצמי כמו כל הגברים ושווה להם. רציתי לעשות את הכי טוב שאני יכולה וכן, יש לי תחושה פטרויטית למדינה שגדלתי בה עם כל הבעייתיות שיש בה. חשבתי גם שדרך הנוכחות שלי במערכת אני אוכל לשנות הרבה דברים במערכת, אבל זו מחשבה שהגיעה אחרי די הרבה זמן שהייתי בצבא. תמיד הייתה לי את המחשבה שאם הייתי גבר, הייתי ביחידת עילית, מאד רציתי להיות בקומנדו הימי. אם אני אוכל לשנות מבחינה תודעתית, אני אקדם לא רק את עצמי אלא אוכלוסיות נוספות, זה שאת אישה זה נתון אבל אפשר להסתכל על זה כמשהו שונה או כמשהו מוחלש.

קצת על המסלול הצבאי שלך..

הייתי ב-MLRS שנה וחודשיים אבל זה לא היה מספיק קרבי בשבילי, זה לא היה חיי"ר, אז הייתי לוחמת סיור בגדוד וזה היה הכי קרוב לחיי"ר. באותה תקופה פתחו תפקיד לבנות בעוקץ, הדרך היחידה שלי לצאת מהיחידה היה לצאת לקורס מ"כים ולקורס קצינים, לרכב על תקן של קמ"ן, שזה קצין מודיעין שמוצב בכל יחידה בצה"ל, והוא בעצם קצין ולוחם, ורציתי לצאת למסלול הזה של קמ"ן, ולהגיע לחיי"ר, ולהיות הלוחמת הראשונה בחיי"ר, והיו עליי כתבות בעיתונים. יצאתי לקורס מ"כים לוחמים, הכנה לקצונה שהייתי בה הבחורה היחידה, קורס קצינים שם היינו ארבע לוחמות, ואחרי קורס קצינים יש השלמה חילית. הייתי הבחורה הראשונה בצה"ל שעשתה את המסלול של קמ"נים לוחמים, הייתי היחידה שעשיתי את זה, אני וגברים אחרים מיחידות אחרות שעשו איתי את המסלול יכולים להשתבץ בכל יחידה בצה"ל. אחרי ההשלמה החילית התחילה המלחמה עם הצבא כי היו יחידות שלא הסכימו שתכנס אליהם קמ"נית אישה, והייתה יחידה שרצתה אותי- המג"ד של גדוד צבר בגבעתי, והצבא לא הסכים שאני אגיע ליחידה הזו כי היחידה אז ישבה בחטיבת הדרומית בעזה. הוא התוודע אליי דרך סיפור שעשיתי שם במהלך הקורס קצינים והוא התרשם ממני. זה היה אז מקום מופרע ממש, כל יום היה או פיגוע או פצמ"רים, זו הייתה גזרה הכי חמה, המג"ד ממש התלהב מהיכולות שלי.

הרגשת שכל הזמן את צריכה להוכיח את עצמך?

כל הזמן, זה במודע, אם את אישה ואת במקום מוקפת בגברים, את חייבת להיות יותר טובה מהם, הן בנות שהיו איתי במסלול ונפגעו מהאימונים והן היום מוכרות כנכות צה"ל, אני הייתי מ"גיסטית, שזה פק"ל שגבר לא רוצה לסחוב ואני הייתי סוחבת כל הזמן. הייתי בכושר מטורף.

את חושבת שבנות מסוגלות לזה מבחינה פיזית?

בטח, בקורס קצינים הייתה איתי בחורה שרצה יותר מהר מהבנים עם פק"לים עליה, יש בנות שיכולות לעשות את זה ולא פחות מגבר, לא חושבת שצריך לנעול את הדלת הזו בגלל שהן בנות, כמו בארצות הברית, האינטגרציה של הלוחמות שם הוא הרבה יותר טוב, אם את יכולה- תוכיחי שאת יכולה. תלוי איזו בחורה ואיזה גבר כשמדברים על סחיבת משקל, נכון שמסות גוף הן שונות בין גברים ונשים, אבל אני יכולה להשוות את עצמי לגבר שהוא חלש יותר או נמוך. יש מג"דים היום שיש להם נכויות והם מסוגלים לעשות את התפקיד שלהם, ולא שאני רוצה להשוות את עצמי לאדם עם נכויות אבל הצבא עושה איפה ואיפה מבחינה מינית. ואז אומרים שבחורה אם תיפול בשבי אויב אז יאנסו אותה, אז גם גברים נאנסים ואני שמעתי שכשחייל נופל בשבי מדינת אויב אז אונסים אותו, זה חלק מהאקט. נכון שמבחינה מוראלית זה פוגע יותר אם אישה נופלת בשבי, אבל בסיטואציה של מלחמה, אם אישה מוכנה לקחת את הסיכון שיאנסו אותה אם תיפול בשבי, אז זו החלטה שלה כאזרחית ואסור למנוע את זה ממנה רק בגלל שזה מרתיע אנשים אחרים. וכמה חיילים נופלים בשבי? חוץ מהמלחמות הגדולות, לא נפלו כאן הרבה חיילים בשבי וליפול בשבי זו חוויה רעה ויהי מה, בלי קשר למין של החייל. ונחזור לסיפור של השיבוץ שלי אחרי קורס קצינים, היו שם בנים איתי בהשלמה שרצתי מהר יותר מהם והייתי יותר טובה מהם במבחנים והיה מבאס לראות אותם מקבלים שיבוצים בתפקידי חי"ר כשאני יודעת שמבחינה איכותית אני יותר טובה, ואני קיבלתי תפקיד הדרכה ושמונה חודשים נלחמתי עם הצבא, היו מג"דים שלא היו מוכנים שאני אהיה קמ"ן שלהם ועשו הכול כדי שלא אגיע אליהם. וגם החיל ששובצתי אליו, מודיעין שדה, לא רצו שהעובדה שסיימתי את המסלול תתפרסם כי הם פחדו שזה ימשוך בנות לתפקיד של קמ"ן או ליחידות שדה אחרות ורצו להשתיק את הסיפור שלי. הרצון שלי, שלא ויתרתי, היו לי מכשולים כל הזמן, וגם החברים שלי מהקורס שראו את היכולות שלי, לא הבינו איך קיבלתי תפקיד כזה גרוע והם הגיעו למקומות כאלה טובים. אז המפקדים שלי במקום ששירתי בו, הבינו אותי ממש, והם ניסו לעזור לי במסגרת היחידה ואני רציתי להשתבץ ביחידה אחרת. המג"ד של עוקץ החליט שאני אגיע אליו, והוא משך אותי ליחידה ונתן לי אוטונומיה גדולה בתפקיד, ואני חושבת שהייתי בין היחידים שהיה להם גיבוי מלא מהמג"ד ודלת פתוחה אליו, ונכנסתי לפעילויות בשטחים למרות שלנשים היה אסור להיכנס לעזה, ואני הייתי אולי היחידה שהייתה לה הרשאה להיכנס לתוך עזה.

והחיילים שלך?

כל הזמן תרגילי מנהיגות שהחיילים עושים לי, למה שאני אקשיב למה שאת אומרת, מי את בכלל, וכל הזמן הייתי צריכה להוכיח את עצמי. והיה שם קצין, שהיינו ממש אויבים ובסוף היינו חברים הכי טובים, הוא היה שוביניסט והוא לא היה מוכן שאני אצטרף אליהם לפעילות מבצעית ואמר לי- אם אני אפצע, את לא תוכלי לסחוב אותי, אמרתי לו שים על עצמך את הציוד שלך עליך ובוא נראה אם אני מצליחה להרים אותך, והרמתי אותו, הוא שני מטר, 120 קילו, ורצתי איתו על הגב שלי בכל הבסיס והוא היה בשוק. אני חושבת שאם בן אדם רוצה משהו ממש, אין דבר שיכול לעמוד בפניו. את צריכה כל הזמן להוכיח, לבנות אמון שאת טובה מספיק, וזה גורם לפציעות ולהרבה דברים אחרים, כדי שלאנשים שאחריי יהיה יותר טוב, וכדי שהחיילים שלי יגידו שהם מוכנים לצאת איתי לפעילות מבצעית, תראי, בסוף, ברגע שמתחילים לירות, כולם שווים, ואני ראיתי חיילים מאבדים עשתונות, מרטיבים במכנסיים וכל מיני מצבים ממש קשים ואני לא איבדתי את העשתונות כמוהם.

אמרת שהיית בשטחים, איפה היית?

בכל מקום ממש, דחפתי את עצמי לכל מקום שיכולתי לדחוף את עצמי. בעזה, בשכם, בחברון, קלקיליה, טול כרם. ניסיתי לעשות את הדברים הכי מוסרית שאני יכולה לעשות אותם וגם לעשות אותם בצורה הכי טובה שאפשר ותוך כדי גם לחנך את החיילים שלי.

לחנך?

כן, יש כאלה שחסר להם חינוך מוסרי בסיסי.

למשל?

למשל שערבי זה בן אדם, וכשאני רואה ערבי זקן אז אני רואה את סבא שלי. יש הרבה דברים שמבחינה תרבותית וחברתית אני מזדהה יותר עם ערבים מאשר עם יהודים, יש דברים מאד דומים, אבא שלי נולד שם, הוא פרסי דובר טורקית, כל המשפחה של אבא שלי משם, מדברים בשפה אחרת, קודים של התנהגות שונים, גם אימא שלי כל המשפחה שלה הגיעה מכורדיסטאן, מה שאני אומרת זה שמבחינה תרבותית, אני גדלתי בבית אחר, רוב החברים של ההורים שלי לא היו יהודים, נוצרים, מוסלמים, המשפחה שלי קצת אחרת בקטע הזה, ההסתכלות שלנו על אנשים היא תרבותית ולא דתית, אם הוא מתאים לערכים התרבותיים שלי, אז לא משנה מה הערכים הדתיים שלו. אני גם שומרת שבת, אנחנו משפחה מסורתית, אני בחורה דתייה ששומרת שבת וזה היה עוד עול בצבא, הלוחמים לא הבינו איך אני באה בימי שישי להתפלל בבית כנסת.

ומה הסברת?

אני שומרת על שבת וכשרות כי אני יהודיה וזה חלק מהמסורת שלי, כיבוד המסורת של בית אבא, לפני גיל 18 לא הייתי שומרת שבת אבל בניתי לעצמי את המסורת שמתאימה לי, וכל המשפחה שומרת מסורת. אם

ישאלו אותי אם אני אזהרית (הזהות של אבא) או ישראלית- אני לא אדע לענות, יהיה לי מאד קשה לענות על זה.

את עושה מילואים?

כן, שיבצו אותי ביחידה הכי לא קשורה, בגדוד של מורן, כל החבריה שם עשו מסלולים עם צנחנים וכאלה, ואלה אנשים שלא היו איתם בנות בשירות וכל פעם מחדש חובת ההוכחה עליי, למה יש כאן בחורה. לפני שנה היה קו בגינין, המג"ד שם אותי במקום הכי פעיל בגדוד- חפ"ק מג"ד, שני לוחמים, חובש והמג"ד, ואני אחת משני הלוחמים, וזו הכי הבעת אמון מצד המג"ד, כל דבר שקורה בגזרה, המג"ד שם. תראי, בגלל שבאתי מעוקץ היה לי ידע יותר גדול משלהם, ידע ביותר סוגי נשקים, ידע בלוט"ר והם הבינו שאני מבינה עניין. הם תמיד חושבים שאני עושה מילואים כי בא לי אבל הם לא מבינים שאני מזומנת למילואים כמוהם.

כמה ימי מילואים בשנה?

בשנה האחרונה עשיתי 28 ימי מילואים, אני מקבלת את המענק של המילואימניקים, עכשיו בגלל שיש לי ע. קמ"ן אז ירדו ממני באיזושהי רמה. זה נורא קשה, אני לומדת שפות באוניברסיטה וזה קשה לפספס ימים בלימודים.

אילו שפות?

ערבית וטורקית בתואר ראשון, עכשיו אני לומדת גרמנית ובשנה הבאה אני אלמד פרסית.

את מעדיפה לא לעשות מילואים?

לא, הייתי מעדיפה לעשות מילואים רק שלא יפגעו בי בלימודים. אם הייתי סתם עובדת וזה היה לפספס ימי עבודה, אז לא אכפת לי לצאת, זה גם בטבע ואני אוהבת להיות בטבע. לפעמים במילואים אני מרגישה שאנחנו משחקים בלהיות לוחמים, כמו שמשחקים בלגו או בבובות, אז זה מרגיש כמו משחק.

היית במגע ישיר עם האוכלוסייה הפלסטינית? באיזו תדירות?

גבוהה מאד, גם הם לא ידעו איך לאכול אותי, היו תקופות שהייתי במחסומים בשכם והם פחדו ממני, הם אמרו לעצמם- אם יש כאן בחורה בין כל הלוחמים אז משהו דפוק אצלה בראש, היא פסיכופטית... מבחינה תרבותית הנוכחות של נשים היא בעייתית מאד, יש בזה מימד של השפלה, כשבחורה אומרת לדבר פלסטיני להרים חולצה זה משפיל מאד, הרי זו תרבות שאת לא יכולה להסתכל לסבא של בעיניי, כל דבר שהוא רוצה, אז האישה מביאה לו, אני מגיעה ממשפחה שסבא שלי קורא לסבתא שלי מהמטבח כדי שתביא לו מלחיה שנמצאת על השולחן קצת רחוק ממנו.

איך סבא שלך קיבל את עניין הלחימה שלך?

זה מעניין כי בעיני סבא ואבא שלי אני לא אישה סטנדרטית, הם מתנהגים אליי ממש שונה, כאילו זכיתי בכבוד שיתייחסו אליי פחות כאישה רגילה, בכורדיסטאן למשל החיילות עושות כמו הגברים ביותר, לוחמות חי"ר לכל דבר, זה המודל שלי, את עבודת הדוקטורט שלי אני מתכוונת לכתוב על זה, נשים בחברה מתפתחת, כמו ישראל בראשית דרכה. לגבי האוכלוסייה הפלסטינית, אז הייתי בהרבה מגע איתם ואת מנסה להיות הכי מוסרית שאפשר, בין אם זה לתת מים במחסום לאנשים שמחכים, לדבר אליהם בנימוס, אני ידעתי קצת ערבית ולדעתי אחד הפערים הגדולים הוא השפה והתרבות ואולי היינו מצמצמים, אפילו במעט, את החוויה הלא נעימה של לעמוד במחסום, שזו חוויה די זוועתית, אבל זה חלק מהסיטואציה שקיימת, אני מאמינה שאם תהיה הפרדה בין שתי המדינות, זה יהיה מעבר גבול מסודר, תהיה להם מדינה משלהם ושטח משלהם, הנוכחות היהודית באזור הזה זו פשרה, אם את שואלת אותי, הבעיה לא תיפתר גם כשתהיה למדינה משלהם.

למה לא?

כל אדם שהוא מוסלמי, לא יכול להשלים מבחינה הלכתית עם קיום של עצמאות- לא נוצרית ולא יהודית, כי לפי הקוראן, כתוב שהריבונות העליונה צריכה להיות על ידי האסלאם, מדינת הלכה אסלאמית. אם זה רק עניין דתי, כל אדם שמגדיר את עצמו כמוסלמי, לא יוכל להשלים עם קיום מדינה יהודית או נוצרית על שטח האדמה והוא יהיה אזרח של המדינה הזו. אני מאד מקווה שהמוסלמים יפעילו את הדעת שלהם על הדת שלהם וינתקו את מה שכתוב בקוראן מהמציאות. אם את שואלת אותי, עולם אידיאלי זה עולם בלי גבולות, וכל אחד חי בצורה חופשית את אמונותיו, וזה לא יקרה ובגלל שזה לא כך יש מדינות ולכל מדינה יש צביון מסוים, ואדם שחי באותה מדינה צריך לאמץ בצורה כזו או אחרת את הצביון שלה, לכן אני מאחלת לפלסטינים מדינה משלהם, עם צביון שהם יבחרו בו, צריך להגיע לפשרה, לעמק השווה. אני חושבת שהרבה בעיות שיש היום, לא יהיו אחרי זה, לאזרחים ישראלים שהם פלסטינים תהיה האפשרות לעבור למדינה פלסטינית אם הם ירצו ואם יישארו כאן יקבלו זכויות שוות ליהודים. אני חושבת שזה אינטרס של המדינה שיהיה להם טוב. ומחזור לפלסטינים- גם כשהייתי איתם במגע, השתדלתי לעשות את התפקיד שלי הכי טוב שאני יכולה אבל לא לפגוע בהם מבחינה רגשית או אישית, אלה מורכבויות כל הזמן, למזלי הרב לא הייתי בפינוי מעזה, כי לא יודעת איך הייתי מפנה אנשים מהבתים שלהם, אני יודעת כמה קשה זה להיכנס לבית של אנשים ולחפש להם בדברים.

השתתפת בחיפושים?

כן, תראי, את לא מגיעה סתם, אם יש מידע מודיעיני על אותו בית אז זה לא סתם, אם זה הגיע לזה שהגענו אליו הביתה לחיפוש אז כנראה נמצא שם משהו, בסיטואציה כזו צריך להיות הכי מוסריים שאפשר, לבן אדם יש אישה וילדים, ואיך אומרים- ברגישות ובנחישות, במוסריות והשורה התחתונה- בסיטואציה של מלחמה אתה חייב להיות הכי מוסרי שרק אפשר, שזה לא פשוט, וכן, לעשות את הדברים

בצורה נחושה ומוסרית, בסופו של דבר- אם אני צריכה למות או הוא צריך למות, אז הוא ימות. אם אדם מאיים על החיים שלי, על החברה שאני חיה בה, על המשפחה שלי, מאיים בצורה פיזית, אז הוא ימות ולא אני. אבל צריך לזכור שלא כל האוכלוסייה הפלסטינית אשמה בגלל שיש בה כמה דפוקים שעושים צרות לאחרים. יש מוסר בסיסי שצריך להישמר כמו לא לרצוח ולהתנהג באופן מכבד לאחר, וכל אחד יכול לחיות איך שבא לו.

את מזדהה עם המצוקות של הפלסטינים בשטחים?

בטח, המון, אחי הקטן הוא דובר ערבית שוטפת ואנחנו שותפים לאותן מחשבות ואותם לבטים, יש לנו קושי עם ההזדהות עם האוכלוסייה הפלסטינית, הבנה של הקודים החברתיים שלה, זו ממש דואליות, הבנה שלהם מאד עמוקה, בדיוק אחי היה כאן היום בבוקר ודיברנו קצת ודיברנו על זה שאנחנו מסכימים עם האמירה של ברק, אז בואי נגיד שלא הייתי מחבלת מתאבדת כי הם הורגים נשים וילדים שלא קשורים לקונפליקט אבל בהחלט הייתי נלחמת בחיילי צה"ל, בצורה הכרתית מלאה אני מודה שהייתי נלחמת נגד הכיבוש כי זה היה מטומטם להגיד שזה לא נכון, אידיאולוגיה היא אותו דבר בכל מקום ואת פשוט משנה לה את האוריינטציה, אם במדינה שלי נהייתי לוחמת אז בטח שם אני אהפוך ללוחמת וגם אחי אמר את אותו הדבר, זה בעייתי שאתה מבין קודים של תרבות מסוימת, מזדהה איתם ואז נלחם בהם. הזדהות אחרת זה עם העוולות שנעשות כחלק מנוכחות של צבא במקום שהוא כבוש, חלק מהחוויה של מלחמה, האנשים שיצאו למלחמה הפסידו והם צריכים לחיות תחת קודים ערכיים תרבותיים שהם לא מאמינים בהם. בכל מקום שסופח שטח שלא היה שלך מהתחלה, זה בעייתי, מי שיגיד לך טוהר נשק הוא קשקשן כי אין דבר טהור בנשק, אם מישהו בא לרצוח אותך זה המפלט האחרון שלך להתגונן, זה לא כלי לכפות דעה על מישהו אחר. אני ארים נשק ואירה בו רק אם הוא איים על החיים שלי או על החיים של מישהו אחר, כדי להציל חיים של מישהו אחר, ערך החיים הוא ערך עליון, אם לבן אדם יש אירוע לב במחסום אני אעשה הכול כדי להציל אותו, ולא מעניין אותי אם הוא יהודי או ערבי, הוא בן אדם שנברא בצלם אלוהים וזו מן אחריות בסיסית שיש לנו כאנשים, אבל בן אדם שניסה להרוג אותי אני אעשה לו וידוא הריגה ואדאג לוודא שהוא מת ואם אני אגלה שזו הייתה טעות, אני אעשה כדי להציל אותו, ממש ככה. אני לא יורה באנשים בשביל הכיף שלי, אני עושים דברים שגורמים עוול לאנשים אחרים רק אם זה קשור להצלת החיים שלנו, ערך החיים הוא הערך הקדוש, והמפלט האחרון בהחלט זה לגרום נזק פיזי לבן אדם, בנשק או במכות ופה יש הבדל תרבותי בין היהדות והאסלאם, ולא שהיהדות היא מוסרית כל כך, אבל יש בה ערך קידוש החיים מה שאני לא מוצאת כל כך באסלאם. בכלל אני חושבת שהמוסלמים צריכים להפעיל יותר שיקול דעת ביקורתי כלפי הדת שלהם, אין לי בעיה שיחיו את החיים של הטאליבן, חיים כמו בתקופת הנביא אבל אל תכפה את הדעה שלך עליי או על הנשים של החברה שלך.

עכשיו שאלה קצת שונה, אני אשמח שתספרי לי קצת על החיים ביחידה..

מאד נהנית, אפילו רציתי להתקדם בצבא אבל הבנתי שאין אפשרויות קידום לנשים ולכן השתחררתי, אני הייתי רוצה להיות רמטכ"ל אבל אין לי כוח כל החיים להיות במערכת שלא מעריכה אותי כי אני אישה, ואמרתי לעצמי שאם אני ארצה תחום ביטחוני יש עוד מערכות שיכבדו אותי והעובדה שאני אישה תחבל פחות בהתקדמות שלי. יש לי זיכרונות טובים מהצבא, חופש, אהבתי מאד מה שעשיתי, ראיתי נופים, הכרתי אנשים, הרגשתי שאני ממצה את עצמי. אני הרגשתי שאני לא יכולה להתקדם במערכת מהסיבה שאין לי אמון מוסרי וערכי במה שהמערכת עושה, לא שיניתי את המערכת, אולי שיניתי יחס כלפי החיילים וכלפי האוכלוסייה הפלסטינית, היו הרבה דברים שלא הסכמתי איתם כי לא התיישבו עם הקוד האתי השלי.

ועם החבר'ה?

היו כאלה שהתחברתי איתם יותר והיו כאלה שהתחברתי איתם פחות, רק שאת צריכה להריח את הפלוצים שלהם בלילה ולישון איתם, נכון שיש חוסר פרטיות אבל זה לא נורא.

ישנת עם בנים?

במקומות שבהם לא יכולתי לישון לבד, אז ישנתי איתם באוהל, נכון שזה מנוגד להוראות של הצבא אבל יש סיטואציות שאין בהן ברירה, תראי, הטרדות מיניות תמיד יש אבל השאלה זה איך את מתמודדת איתם, תלוי מה את משדרת, וכמה את מעמידה אותם במקום. ויש הצקות ליצניות, שירים מאד גסים, הווי שהוא מאד גס וסקסואלי.

איך הגבת לזה?

בסדר, היו קטעים שהייתי נפגעת אבל לא הייתי מראה להם, הם רצו להביא אותך למצב של לבכות מול כולם כי זה נשי אבל לא נכנסתי למאבקי הכוח האלה. עשו לי את המוות הרבה פעמים. והיו גם חבר'ה שלא השתפו בזה, חברים טובים שלי עד היום.

ומה עם בנות?

גם בנות היו ביציות אליי, יש כאלה שמתסדרות וכאלה שלא, אני לא הסתדרתי עם הבנות שהיו איתי ב-MLRS עם הבנות הסתדרתי בעיקר בעוקף.

מה שונה?

כל דבר ששונה מהן, אז קשה להן לקבל אותו ואני, אין לי בעיה לקבל דברים ששונים ממני. הם הרשו לעצמן להתנשא מעליי במקרים רבים, להיות ביחידה שלא מסתדרים עם אנשים ולא משדרים איתם על אותו גל, אז זה לא כיף. למשל, ברגע שהן גילו שאני דתייה, אז הן ישר סימנו אותי, הייתי שומעת אום-כל-א

תום אז הסתכלו עליי בפרצוף מוזר בקטע של- מה את ערבייה?, צריך פשוט להעלים עין. היו לי חוויות מאד טובות ומאד גרועות בצבא.

הרגשת שנדרשת לשנות התנהגות ליד הבנים?

כן, נדרשתי להיות יותר גבר מגבר, לא להפגין רגישות, להיות יותר מורעלת מהם, להיות יותר טובה מהם, להרים דברים כבדים, לעשות את הדברים הכי טוב שאת יכולה, הם מרגישים הרבה יותר בנוח עם עצמם.

הרגשת שאת הפגנת כוחניות?

כלפי או שלי?

שלך?

אימא שלי אומרת שהשפה שלי נהפכה להיות נגועה בצבא, זה חלק מזה, אם הייתי יכולה לשמור על האישיות שלי ולהתקבל על ידי החבריה זה היה מעולה אבל זה לא יקרה, ההתחלה, כשרק נכנסת למסגרת חדשה, את מאד צריכה לשנות התנהגות, זה חלק מהמשחק, את צריכה להיות יותר גברית. כדי לצמצם את הפערים כדי לצמצם את השוני ורוצים לרכב על השוני הזה. יש את העניין של יחסים של חיילים-חיילות, ואני אמרתי מתוך עיקרון שזה מאד מעצבן אותי העניין של זוגיות, זה לירות לעצמך ברגל, אני החלטתי שאני לא אפתח שום דבר עם חייל שמשרת ביחידה שלי כי זה מחבל במטרות ובפעילות של הצבא, כמו שחייל אחר לא שוכב עם חבר שלו בדרך כלל, גם אנחנו לא נעשה את זה, אי אפשר להכניס תסביכים כאלה שיפגעו בשיקול דעת.

את תומכת בכניסה של נשים למערכת?

בטח, כמו שלא חוסמים את הכניסה של האתיופים והדרוזים לצבא, אין סיבה שבנות לא יכנסו לתפקידים לוחמים בצבא.

איך את חושבת שניתן לפתור את הסכסוך?

כבר דיברתי על כבוד הדדי, תרבות וחינוך- זה חייב להיות שינוי תרבותי חינוכי, תפיסתי, בלי התפיסה של חיה ותן לחיות, זכות לשמור על מורשת תרבותית, והפיתרון הוא שתי מדינות לשני עמים, וויתורים, צריך להתפשר, כולם צריכים לוותר והויתורים כואבים. לי אישית יש בעיה גדולה עם ההתנהלות של מדינת ישראל, לא מן הנמנע שאני לא אחיה פה לתקופה מסוימת, אולי תקופה ארוכה מאד, הסגנון של ההתנהלות פה הוא לא כל כך נכון לדעתי, ההתנהלות פה בין אנשים היא בעייתית.

את נחשפת לשימוש בכוח כלפי אוכלוסייה פלסטינית?

כן, כשזה היה כוח לא מוצדק ידעתי לצעוק ולהשתמש בכוח שהיה לי, וכשזה היה שימוש בכוח מוצדק אז זה היה מוצדק, במקרה שלי, כי איימו על החיים שלי. בן אדם ניסה לדקור אותי אז שברתי לו את האף.

איך הרגשת עם זה?

אם אני אצטרך לחתוך לבן אדם את הראש כי הוא ניסה לפגוע בי, זה בסדר. אם בן אדם מאיים על החיים שלי, אין לי בעיה.

השירות שלך שינה את העמדות שלך?

נחשפתי יותר להעמדה של האידיאולוגיה שלי למבחן.

היא עמדה?

כן

מה עם דעות פוליטיות?

אין לי כאלה, אני לא מגדירה את עצמי כשמאל או ימין, יש דברים שאני אשמע ימנית בהם ויש דברים שאני אשמע שמאלנית בהם. אין מפלגה שאני מזדהה איתה, אולי מרצ, כי היא מנסה לצמצם פערים ופועלת לקידום מיעוטים אבל אין מפלגה שאני מזדהה איתה.

וההורים שלך?

אבא שלי כמוני, לא מאמין באף אחד, אבל אימא שלי היא ימנית, אחי הגדול הוא ימני ואחי הקטן כמוני. יש כאן משהו מוזר במשפחה הדתית- לא דתית שלי. יש לנו חברים ערבים, חברים טובים מוסלמים.

שהם היו איתי ביחידה בצבא. כל היחידה, גם הכלבים? אולי יש כלבים מניאקים...

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	לא יודע
5	4	3	2	1	0

אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים

זה כמו שאני אגיד כל היהודים הם גנבים.

5	4	3	2	1	0
---	---	---	---	---	---

הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות

חיים נורמאליים

אני לא יודעת אני לא פלסטינית שגרה בשטחים

איך אני יכולה לחשוב כמו פלסטינית שכרה

בשטחים? צריך לשאול אותם לא? הדעה שלי לא

רלוונטית. אני מקווה מאוד שכן.

0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא
						מבחינתי אם היה אפשר בלי צבא אז עדיף. זה פשוט נגזרת של סיטואציה מסוימת. מה שיש בצבא זה פשוט משקף את מה שיש בחברה. הכרחי זה משהו החייבים אותו ואני לא חושבת שחייבים צבא. 80% מהתל"ג.
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית
						צריך שאנשים יתנהגו בקטע הזה פחות או יותר אותו הדבר. יש כללים מסוימים. בטח שערכית, חייל לא יכול להתחיל לגנוב כשהוא מפנה אנשים מהבית שלהם עכשיו מתאים לא לקחת את זה אז הוא ייקח. בטח שהוא חייב לפעול גם מבחינה ערכית. ללא רבב. יש לך כוח ויש לך סמכויות שלא נותנות לך בתור אזרח רגיל. אתה צריך לפעול ללא רבב שלא יוכלו הגיד עליך כלום. ההתנהגות שלך צריכה להיות כמו מלאך.
ישנן טענות שונות לגבי שימוש בכוח במסגרת הסכסוך הפלסטיני-ישראלי. אקריא בפניך מספר טענות ותאמרי לי מה דעתך על כל אחת מהן- באיזו מידה את מסכימה או לא מסכימה למשפטים הבאים –						
						לא יודע
						לא יודע
0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
						תגדירי היעד המבצעי.
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים
						מראש נכנסתי לשם כדי להגן על החיילים שלנו.
0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה
						אני חושבת שהיא צריכה להגיב רק כשהיא צריכה להגיב.

ראיון שני - לירון

מאיפה את בארץ?

מירושלים

כמה שנות לימוד למדת?

בי"ס למדתי 12 שנה בלי תעודת בגרות מלאה.

רצית להגיע לקרבי? למה?

כן, משתי סיבות. אחת, אני לא טובה בניירת וכל הדברים המשרדיים האלה ומצד שני תמיד הייתי טום בוי, ילדת שטח, שלא נדבר על נשק כלומר תמיד דיבר אליי כ הנושא הזה ומאד רציתי להיות בשטח, בקו הראשון כמה שאפשר וללמוד את זה באמת ולא רק לפנטז על זה וזו הייתה הזדמנות.

למה?

כל השנים בבית ספר היו מה זה סיוט, לא הייתי בעייתית אבל הייתי נורא מופנמת, חוסר ביטחון באמת גדול, והמחשבה הזו של לבוא לצבא ולהתמודד.. בבי"ס לא התמודדתי עם שום דבר, בדרך כלל ברחתי מהתמודדות ובצבא להיות לוחמת דורש הרבה יותר.. הפיזי לא כל כך היה לי בעיה, חוץ מריצות כי אני ממש לא אוהבת לרוץ, והעניין הזה של מנטאליות, לא היה לי חזק, השתחררתי מהצבא אמנם למדתי המון אבל גם אז לא יצאתי איזושהי תחושה שונה ממה שנכנסתי.

באיזה יחידה שרתת?

שירתי ביחידת עוקץ, זו יחידת הכלבנים של צה"ל.

מתחילת השירות?

מה שקרה, אני רציתי להיות לוחמת, ניגשתי לגיבוש של לוחמות רציתי להגיע לקרקל, לגדוד המעורב של הנח"ל, הייתי בגיבוש, זה היה משהו כמו 24 שעות וזו הייתה בדיחה, אבל ממש בדיחה.

מאיזו בחינה?

מהבחינה שלא עשו שם שכלום שקשור לאיזה שהם מבדקים פיזיים שמשלבים קושי מנטאלי, ללחימה מנטאלית. זה היה משולב במיונים לבנות בתותחנים, היה גם הנדסה קרבית, עם יותר התרכזות בחלק של.. בתותחנים היו מבחנים באנגלית, כדי לדעת ולהכיר את המערכות שלהם שלא דיבר אליי, הריצה הייתה הדבר היחיד שהיה פיזי וזה היה בבוקר, איזה חימום בוקר, ואחרי כל זה שלחו לי הביתה שלא התקבלתי.

ציפית למשהו יותר פיזי? קושי יותר מנטאלי?

כן, בדיוק. כלומר, אני באמת לא הבנתי איך זה אמור להגיד להם אם אני מתאימה או לא. ואז ידעתי שאני הולכת להתגייס ודי ברגע האחרון שמעתי על יחידה בעוקץ, אני מאז ומתמיד אוהבת חיות באופן כללי, כלב אף פעם לא היה לי, והצלחתי ליצור קשר עם השליש של היחידה, שלחתי לו מכתב שאני מאד רוצה להגיע, שלחתי המלצות כי באותו זמן התנדבתי בגן חיות, נראה לי שזה די עזר, ואז התגייסתי בגיוס כללי, לטירונות חודש 02, אבל ידעתי שימשכו אותי ליחידה, עדיין לא ידעתי לאיזה תפקיד אבל ידעתי שאני אגיע לעוקץ. כשהגעתי לשם היינו 9 בנות מתוכן 7 שהיו עם נתונים מתאימים להיות לוחמות ואז היה צוות של 5 או 6 בנות ביחידה שהיו בעצם הצוות הראשון של בנות ביחידה. הן עוד היו בהכשרה, כבר היה מצב שלא ידעו בכלל מה יעשו איתן בשטח, זה היה מעין פיילוט. הציעו לשבע מתוך התשע את התפקיד של להיות לוחמת ביחידת עוקץ, שזה דבר חדש ולא לגמרי יודעים מה הולך לקרות עם התפקיד הזה אבל רוצים בנות ביחידה.

באיזו שנה זה היה?

סוף 2003, תחילת 2004. שלוש מאיתנו, מכל השבע, הסכימו, ביניהן אני, ונשלחנו לקרק"ל לארבעה חודשי טירונות קרבי ובסוף אנחנו חוזרות ליחידה. היינו צריכים לעבור גיבוש בסוף הארבעה חודשים האלה ואז באמת זה התקבל סופית. בטירונות הפרידו אותנו, כל אחת למחלקה אחרת, די עבדו.. בואי נגיד ניסו לעבוד עליונול כמה שקרק"ל יותר טובים ועוקץ לא שווים, שטויות שמצחיקות אותי עד היום, כמה ילדותי זה היה ומיותר.

מי ניסה? המפקדים?

כן, הייתה לי מ"כית שהייתה מספרת לי שהבנות בעוקץ לא יעשו שום דבר ושבקרק"ל הבנות באמת עושות דברים.

בגלל שהתפקיד חדש?

נכן, בעוקץ התפקיד לבנות רק נבנה, אין ייעוד ידוע מראש ומסוים. וזהו שרדתי את התקופה הזו, לא היה קל..

אילו קשיים היו?

היו קשיים פיזיים, הריצות שאני לא אוהבת, קושי מנטלי- אתה נכנס ללוח זמנים מאד מאד צבאי, מכל הבחינות, זמנים קצרים וזה עוד יותר משפיע שאתה במגמה של לוחם.

אז זה הופך להיות עוד יותר?

כן, ממש עוד יותר. יש ימים שאתה מתעורר מוקדם בבוקר, אחרי חמש וחצי שעות שינה ואתה לא מאמין שאתה יודע שעד הלילה אתה תהיה ער ואתה לא מבין איך הם יכולים למלא לך את היום בכל כך הרבה זמן. וכמובן מה שלא הכי עזר למרות שזה שעשע אותי בשלב מסוים זה כל העניין שניסו להגיד לנו שעוקץ לא טוב וגאוות יחידה של קרק"ל.

אבל קרק"ל גם הייתה די חדשה..

נכון, אנחנו השלמנו לגדוד, לא היו מספיק מחלקות אז בקרק"ל והמחזור שלנו הפך אותו לגדוד, אני זוכרת שהיה טקס מאד גדול בסוף ההכשרה, וזהו.. סיימנו, עשינו ממש בימים האחרונים נסענו לעוקץ ועשינו גיבוש, עד עכשיו זה עובד ככה שבאים לקרק"ל ומציעים את עוקץ ומי שרוצה לבוא לגיבוש מוזמנת לעשות זאת, אז מן הסתם לא היינו לבד, היו עוד הרבה בנות שהגיעו, ואז ביחידה עשינו יום גיבוש והיה נחמד, סוף כל סוף היו שקי חול, וריצות מהירות ודברים נחמדים, והתקבלנו.. ואז עברנו לקורס הכלבני והלוחם.

זה היה שלוש שנים?

בכללי שלוש שנים, שנתיים וחצי הייתי בעוקץ אחרי כל ההכשרות. אם קודם אמרתי שיעוד לא היה ברור בהתחלה אז קודם כל אני אגיד שהייתי בצוות השני, מתוך 7 בנות שהגענו לעוקץ כצוות להכשרה, סיימנו ארבע בנות. אחרי הטירונות היו בעוקץ עוד ארבעה חודשים של הכשרה, אחרי ההכשרה את נהיית לוחמת עוקץ בצוות המבצעי ומתחילה את הפעילות שלך, הצוות הראשון שהיה התחיל לעשות את הפעילויות ובעצם התחיל לקבל את הייעוד שלו- כל המעברים והמחסומים, יש לנו כלבים לגילוי חומרי נפץ וחומרי לחימה ואמצעי לחימה, הכוונה היא לסרוק רכבים וסחורות כל עוד זה לא בן אדם כדי למצוא הברחות או כל מיני מטענים, כלי נשק וכאלה.

באיזה אזורים?

זה היה באיר"ש, היה לנו מדי פעם בעזה, בגבול עזה, דברים מאד מסוימים, אבל רוב רוב הפעילות הייתה באיר"ש והייתה מאד מגוונת, לא היה לנו צוות בניגוד למה שצבא מכיר, אין צוות או כיתה של לוחמים מאותה יחידה, הצוות זה הכלב והכלבן שאיתו ונשלחים ליחידות שנמצאות במקומות השונים, ומשרתים עם חיילים מאיזה שהן יחידות, כמו מג"ב.

אז האנשים שהיית איתם השתנו כל הזמן..

בדיוק, בדרך כלל למשל צנחנים תפסו בשכם ארבעה חודשים, אז עם הזמן אתה מכיר אותם אבל כן, את יכולה להיות יום אחד בחברון ויום שני בשכר ויום שלישי בגינין, זה היה מאד מגוון מהבחינה הזו ובאמת הכרתי את המחסומים מאד טוב, באמת מגוון מאד גדול.

את עושה מילואים?

אני רשומה, עוד לא קראו לי, הם לא יודעים מה לעשות איתנו יותר מדי במילואים. יש בנות שכן עושות, די חילקו אותנו, לא שמו אותנו במקום אחד, לקחו את כל הבנים של גיוס 2003 ועשו מהם מחלקה שלמה שנמצאת בצפון, בגולן, ואז אמרו בוא נצרף את הבנות אבל שם זה גם נפל, זה לא כמו הלוחמים בסופו של דבר..

למה?

בטח לא בייעוד של אותו צוות, הייתי שם בשיחה עם המ"פ עם עוד כמה בנות והסברנו לו שיש לנו מוטיבציה גבוהה ונשמח להשתלב במילואים. הייעוד שלהם זה להלחם בקומנדו של החיזבאללה, זה מה שהוא אומר, ומן הסתם יש מגבלות על בנות והצבא לא ישלח בנות למעבר לקווי האויב.

מאילו סיבות לדעתך?

אני יכולה לנחש.. כמו שלא אוהבים לראות חייל שנהרג, בטח לא אוהבים לראות בחורה שנהרגת, בשטחים לפחות היום, אני יודעת שהלוחמות של עוקץ, הפעילויות שלהן לא רק במחסומים אלא התפתחו מעבר, אני התחלתי עם מחסומי פתע, זה כשאתה נכנס לשטח הפלסטיני ועושה מחסום דרכים באמצע הלילה ואתה עושה את זה בגייפים או במסוקים ויש לזה את הסיכון שלו. וכיום עושים את זה בצורה הרבה יותר שוטפת, אני הייתי הראשונה שעשיתי את זה עם מסוק אבל אחר כך זה באמת נעשה הרבה יותר רגיל. מתקופה לתקופה יותר ויותר מבינים שהבנות יכולות לעשות דברים של בנים ויכולות לבצע את תפקידן לא פחות טוב מהבנות. היו כאלה אצלנו שהגיעו אני לא יודעת איך, אולי הן רצות טוב (צוחקת) אבל בתור אישיות הן לא היו חזקות מנטלית, לא הייתי באמת רוצה שהן יהיו לצידי בזמן אמת אבל גם היו שם באמת בנות אחת אחת, שיכולות לעמוד בכל קצב של הבנים, בתפקוד, גם ביכולת פיזית וגם בתפקוד במצבי אמת. למשל אלונה, חברה שלי מהיחידה יש לה אישיות מאד חזקה והיא יכולה לתפקד על מחסום בצורה כוללת וממש טובה.

מה התחושות שלך לגבי נושא המילואים?

המ"פ היה מבולבל בעצמו אבל הוא כן עשה רושם שהוא שובר את הראש על איך לסייע לנו, איך כן אפשר לשלב אותנו.

רצית לשרת שם במילואים?

אני הייתי אומרת שכן, הייתי אומרת כן למרות החששות האישיים שלי לגבי העניין הפיזי ובטח שהיום אני הרבה פחות מבחינה פיזית וגם מנטלית, אני הרבה יותר בוגרת היום, בטח שהיו לי חששות אבל הייתי אומרת כן. היינו בשיחה הזו ומאז לא קרה שום דבר, חלקנו עושות מילואים ביחידות אחרות וחלקנו לא.

זה נשמע כאילו הצבא לא יודע להתמודד עם נשים בעצם

נכון, אני מכירה מישהי שזימנו אותה לשבוע מילואים ופתאום הבינו שהיא הבת היחידה, היא כמובן נורא שעשע אותה כל הסיפור הזה.

לא הפריע לה?

לא.. אבל להם זה היה, מה עושים עכשיו איתה, הם שלחו אותה הביתה ואחר כך צירפו אליה עוד מישהי. היה גם ניסיון של סא"ל, לא הכרתי אותו אישית אבל שמעתי שהוא שמע על העניין זה של הבנות ורשמנו שמות עם מספרים אישיים כדי כן לעשות משהו לגבינו אבל גם, לא נראה לי שיצא מזה כלום כי לא שמעתי זה. זהו, אני רק אגיד שהדבר המוזר שאני לא מבינה משהו, אני יודעת שקרק"ל במצב לא הכי טוב

בעולם מבחינת כ"א, הרבה בנות עם בעיות רפואיות, ממש עושים שם שמונה שעות של מנוחה/שינה וכל השאר 12 שעות של מחסום ומארב, אני לא מבינה איך מתגברים אותם במילואים כמונו. העניין הרפואי תמיד היה נושא, המאמץ הפיזי שהרבה בנות יוצאות עם שברי מאמץ ברגליים ובגב, קשה לי להגיד את הסיבה, כל הזמן חוקרים את זה, לחלק יש ולחלק אין.

את חושבת שזה קורה יותר מאשר לגברים?

קשה לי להגיד, יש מצב שבנות מגיעות לשם אולי עם ריצה טובה, אבל אני יודעת על עצמי שאני חזקה פיזית אבל הגב שלי, בגלל שאף פעם לא אימנתי אותו, אז השרירים שלי לא היו מפותחים ונגרם לי נזק שטיפלתי בו עוד הרבה זמן אחרי השחרור. אני גם חושבת שחלק מזה קשור לאותן בנות שמגיעות מאד מורעלות לתפקיד והן לא מכינות את עצמן פיזית ומנטאלית וברגע שיש קצת כאבים אז קל מאד להוציא אישורים רפואיים.. בנות הן כאלה (צוחקת), מה לעשות..

באיזו מידה היית במגע ישיר עם הפלסטינים?

הכי ישיר

תדירות גבוהה?

כן, העבודה הייתה לסרוק את הרכבים שלהם, את אף פעם לא לבד מהבחינה הזו שיש חיילים במחסום שמאבטחים אותך בזמן הסריקה כי את מתרכזת בכלב ובעבודה אבל או שאת יכולה להגיד- את הרכב הזה אני רוצה לסרוק, או שהחיילים מבקשים ממך לסרוק אותו ואז מבקשים לשים את הרכב בצד, ובגדול- עניין הכלב והפלסטינים זו בעיה..

למה?

זו חיה טמאה מבחינתם והדבר יוצר בעייתיות, הם לא נוגעים בו, הם גם מפחדים ממנו אבל זה עוד יותר בעייתי מבחינת הדת שלהם ושלא נדבר על זה שאני מכניסה את הכלב לתוך הרכב שלהם וזה עוד יותר יכול לפגוע בהם, זה נושא מאד רגיש.

ואיך זה התנהל?

הם מכירים את הנושא הזה, אז מה שעושים, אתה.. זה תלוי מאד בן אדם.. היו כאלה שקיבלו את זה והיו כאלה ששמחו כי הם נורא רצו לרצות את החיילים, "בוא בוא עם הכלב", ישר אומרים- תבדקי מה שאתה רוצה עם הכלב, והיו את אלה שאמרו שהכלב לא נכנס.

ומה עושים?

מאד תלוי.. אם הוא היה בן אדם שרמת החשד שלו הייתה גבוהה אז אין מה לעשות, מכניסים, אתה מסביר לו אם הוא מתחיל להתעצבן, הרעיון הוא כל הזמן לאזן את הדברים, וראיתי בנות שזו דרך העבודה שלהן ונורא לא אהבתי את זה, יש לך המון כוח בתור החייל במחסום, זה עם הנשק, כי אין חוקים שם, החוקים היחידים זה מה שאתה יכול להמציא באותו רגע גם בשביל לעשות את העבודה שלך, אז.. היה נורא קל לדבר אליו בצורה מאד לא יפה ומאד קשוחה, לבקש אפילו מהחיילים במחסום, בצורה הכי פשוטה, כל האנשים הולכים הצידה לעמוד ליד הקיר, ליד המבנה, אף אחד לא מסתכל והרבה חיילים גם היו אוהבים את השיטה הזו, במקרה הזה, לא הייתי צריכה להיות לבד מולם אבל אה.. אז בואי נגיד, זו הייתה השיטה הכי קלה, השיטה שלי הייתה למצוא את האיזון כלומר, כן להסביר לו שהוא לא יכול לעבור בלי בדיקה, היה לנו קטע שאם יש לו אוכל באוטו, שיוציא, אם יש לו קוראן או שטיח תפילה שיוציא, ישים בצד ואנחנו לא ניגע בו. היו מקרים ש.. הבן אדם ביקש באמת שזה פוגע בו נורא, אבל אין מה לעשות, חייבים לסרוק, אני לא יכולה להעביר אותו בלי להעביר, אבל הייתי עושה סריקה עם הכלב שהוא לא נכנס, פותחים דלתות ובגאזי ומעבירים את הכלב מבחוץ, שהוא מריח פנימה, אפשר לשחק עם זה.

התנהגות יותר כוחנית, ראית את זה מצד הגברים או הנשים..

אני נתקלתי בכמובן יותר גברים שלא רצו לעבור במחסום בגלל זה, היו את המקרים שהם גם, הם היו קשוחים אבל אחר כך התחילו לצחוק, לא הבנתי את הערבית שלהם אבל אתה מרגיש סוג של זלזול, אני בתור בחורה..

אני מתכוונת לחיילים.. התנהגות כוחנית שתיארת של חיילים כלפי פלסטינים..

הפעמים שזה קרה בדרך כלל זה היה עם מג"ב, הם היו.. יש להם תדמית כזו ולצערי זה מאד נכון, הרבה פעמים.

למה לדעתך?

החומר האנושי שם הוא בעייתי.. (צוחקת במבוכה), פגשתי משם אנשים שהם הכי נחמדים בעולם, היה שם אחד, מפקד דרוזי ודווקא הדרוזים ביניהם הם הכי טובים, באמת, גם בתור בני אדם, גם כל כך כיף לעבוד איתם, שוב.. אני לא יודעת.. זה מושך אליו, יש תדמית כזאת ואז מגיעים שם אותם אנשים שחושבים ששם אפשר לעשות מה שרוצים.

במג"ב יש גם נשים וגם גברים

נכון.. גם הנשים הן קצת מפחידות..

מאיזו בחינה?

הן מאד כוחניות כאלה, אפשר להגיד שזה משהו טוב כי הן נורא קשוחות וצריכות לעמוד בהמון דברים אבל מצד שני, אני מאמינה בלראות לוחם, חייל שצריך להתעסק עם האוכלוסייה הפלסטינית, צריך להיות בטוח בעצמו, סוג של קשיחות אבל צריך להיות עם הרגליים על האדמה, עם הראש הזה של לא לעשות שטויות, גם אם צריך לספוג משהו, אז לספוג אותו אבל לא להתחיל עם התנהגות.. מישהו עשה תנועה

שלא מוצאת חן בעיני החייל או אמר משהו שלא היה צריך להגיד, "טוב, אתה עומד בצד ומעוכב לשעתיים", בלי שום סיבה, אני יכולה להגיד לך שבתור לוחמת, מישהי שהייתה שם, הרבה מאיתנו כן ניסו להשפיע, מצד אחד אנחנו לבד, יחידות שם, אנחנו לא חלק מהם, אבל מצד שני כן, הרבה פעמים היו מכבדים אותנו, לא היינו קצינות אבל כן היה לנו הרבה משקל.

למה?

כי יש לנו עבודה מאד מסוימת, ואנחנו הרבה פעמים, בכלל היחידה של הכלבנים, אנחנו עובדים מול המפקדים, לפעמים גם הבכירים, ואנחנו צריכים לפעמים להגיד להם, לקבל החלטה עבורם.

התחלת לספר לי איך ניסיתם להשפיע..

השתמש בכלב בסריקה, להתערב, לא בצורה יותר מדי בוטה כי אני לא חלק ממש מהמחסום, אני לא יכולה להגיד לחייל מה לעשות, אבל אני יכולה לתמרן אותו, אם היית רואה שהם מתחילים להתנגח באזרחים הפלסטינים בלי שום סיבה, הייתי באה כאילו בצד של החייל ואומרת- אני אסרוק אותך, והחייל היה מסתכל, תמיד היה מעניין אותם, לפעמים הייתי מחביאה לכלב איזה הפתעה ברכב, זה אימון לכלבים, והחיילים היו מתלהבים מזה ומשחררים את הרכב, זו הרגשה טובה שיש לך את הכוח.

באיזו מידה את מזדהה עם מצוקות היום-יום של הפלסטינים בשטחים?

אני חושבת שהשירות הכי קשה לחייל, בלי קשה להכשרה שלו זה המחסומים. בתוך אחת שעשה את זה המון ובכל מיני מחסומים, אני יכולה להגיד שגם בשירות הצבאי שלי אני הייתי במצב שצריך לאזן בין הדברים, מצד אחד הבנתי כמה המחסומים וראיתי במו עיניי, כמה זה באמת נוראי, מהבחינה הזו שהם עומדים שעות בתור, גם כמה שמנים להקל עליהם, נשים או ילדים או זקנים, להעביר אותם בלי תור, זה עדיין היו באמת מקרים קשים..

כמו מה למשל?

אם זה בכי, אה... מה עוד היה, אני לא כל כך זוכרת, למשל החליטו על סגר מסוים או מגבלה, מ-45 ומעלה יכולים לעבור וכל מי שמתחת גיל הזה לא יכול, ממקומות מסוימים יכולים לעבור, ומישהו מגניב לא יכול לעבור, אז לראות אותם עומדים בכל התור הזה, להגיע ובסוף אומרים להם- לא. לי זה יכול להיות נורא ברור, זו ההוראה, זה הצבא, החוק זה צה"ל וצריך להישמע לו, אבל בשביל האזרח הזה, שבסה"כ רצה לעבור לראות המשפחה שלו, לעבוד או אני יודעת מה, אני יכולתי להזדהות עם התסכול הזה שלו, אף אחד לא מיידיע אותם, לא מיידיעים אותם יום לפני שאין מעבר, הם עומדים את כל התור ואז מגלים שאין מעבר.

ואיך הרגשת במצבים כאלה?

זה בהחלט לא קל לראות את זה, בטח לא קל לראות את זה יום אחרי יום, כל מיני סיטואציות, קשה לי לספר דברים מאד מסוימים בגלל הזמן שעבר אבל אני זוכרת שזה שוחק ובתור החייל, זה שוחק, כי יש ימים שאת מאד רוצה לבוא לקראתם ולעשות את העבודה שלך בצורה הכי טובה שאפשר, כל עוד את לא עוברת על החוקים הצבאיים, אבל מצד שני את מגיעה לכזו עייפות, זה הסיכוי שמתחילים להתנהג בדרך שמאד קל להתנהג בה, לי זה קרה לפחות פעמיים, כשהייתי צריכה לתפוס את עצמי ולהגיד- לירון תירגע, כי באמת התחלתי להיות היד הכוחנית הזו, אני אחזור לנושא של לראות את הסבל שלהם ומצד שני, המחסומים האלה הם עזרו, כל כך עזרו לביטחון, שזה בעצם המטרה שלהם, תפסו שם כל כך הרבה דברים, אני הייתי בתקופה שעוד ניסו להעביר המון דברים, אם זה מטען או חלקים של נשק, כיום הפעילות היא הרבה יותר בפנים, עכשיו הם יותר פנימה, תופסים את זה כבר בפנים ולא במחסום, אז שוב, אני לא חושבת שהיה צריך להוריד אותם (המחסומים) אבל תמיד זה הלך בין המחשבה הזו למחשבה עליהם.. אני אגיד לך את הדבר שאני הכי חושבת, יותר נכון- אני ראיתי את עצמי, אני לא מאלה שהולכים להפגין, אני חושבת שאם רוצים לשנות משהו, לצורך העניין- כל היחס במחסומים, צריך לעשות את העבודה כמו שצריך ובצורה בוגרת יותר ושם ניסיתי להשפיע, שוב.. זה משחק של לאזן את עצמך וכל יום לקום מחדש ולהגיד לעצמך- גם אם אתה מרגיש עייף, תאזן את עצמך, תחשוב על הסבל של אותם אזרחים שהחיים שלהם גם ככה קשים.

נשמע כמו מאבק..

אני יכולה לספר לך מקרה אחד שאני נזכרת בו, הייתה אישה יחסית מבוגרת ש.. ירדו ממניבוס, אני לא חושבת שהייתי קשורה עם הכלב, לפעמים הייתי מתגברת את החיילים במחסום ולא עושה עבודה של עוקץ, לבדוק תעודות זהות וכאלה, נגיד אם הכלבה הייתה במנוחה, והיה עומס חום באותו יום, והיה נתיב לרכבים שהיה עמוס, הייתי מציעה למפקד המחסום לפתוח עוד נתיב ואני אבדוק בו. נחזור לסיפור המניבוס, היה איסור שמגינין אי אפשר היה לעבור והיא התחילה לבכות למפקד המחסום, לא גרמה לי לרצות לחבק אותה אבל הרגשתי סוג של אמפתיה אליה, הוא דיבר אליה בהתחלה יחסית בטון בסדר, היא אמרה שאין לה תעודת זהות ובמשך דקות ארוכות הוא פשוט התחיל לצעוק עליה ואז היא הפסיקה לבכות והוציאה תעודת זהות מהחזייה, וזו הייתה נקודה שהתעוררתי בה, זה היה די בתחילת השירות שלי מבחינה מבצעית, אני יודעת שאני בן אדם יותר מדי טוב וגם היום כשאני אחראית משמרת בעבודה, אני עושה מעל ומעבר ונורא קשה לי להגיע למצב של להתעצבן על מישהו וזו הייתה נקודה שאמרתי לעצמי ש.. כמה שהם באמת מסכנים וכמה שקשה להם, אתה צריך להיות יותר קשוח ממה שחשבתי, המפקד הזה ידע שיש לה תעודה ולא עבד עליו הבכי שלה, והוא הצליח..

מה עם החיים ביחידה? נהנית מהיחידה?

הייתה אינטנסיביות של מחסומים, עניין הכלבים הוא כל כך רחב, הדברים שאפשר לעשות איתם ושלא נדבר על הצבא, אחד המשפטים ביחידה הוא שמי שלא היה שם לא יודע, הדאגה לכלבים היא יותר מלחיליים, ברמה כזו שהוטרנר היה נותן משחה שהיא גם לבני אדם ואם מישהו היה נחתך, היינו משתמשים במשחה של הכלבים. היחידה זו משפחה, היום היא כבר גדלה אבל כשאני התחלתי, זה היה עוד בסירקין, זו באמת הייתה אווירה של משפחה. קודם כל זו יחידה מובחרת וזה דבר אחר לגמרי מגדודים, לא הייתי בגדודים אבל שמעתי הרבה וגם הכרתי אותם במחסומים, אנחנו עשינו שמירות, לא עשינו מטבחים, היינו יוצאים מהבסיס לכל מיני אירועים שהיו באמת מיוחדים, זו תחושה של חופש כשאתה מגיע לצוות המבצעי, בגלל שזו יחידה מובחרת, אז סומכים עליך יותר, נותנים לך אחריות גדולה, בעצם משחררים אותך. אז בין כל האימונים וכל הזה, היה כל כך כיף, המון צחוקים, אינסוף לבדיחות, השירות הוא מאד שונה, כמה בנות אמרו את זה- אנחנו יושבות בזולה כזו, ולחשוב שאנחנו עכשיו בצבא בשיא השירות ועוד עשר דקות הולכות לטייל עם כלב, זה באמת כיף, היו כל כך הרבה רגעים כאלה, אתה נמצא במקום מאד חשוב ומצד שני כל כך נהנה.

והאנשים?

שוב, אחלה אנשים, חוץ מאולי כמה בודדים אבל היה ממש כיף.

והבנים והבנות?

הבנים ביחידה מאד קיבלו את הבנות, ברמה כזו, שוב אני פחות התחברתי לזה, אני פחות חברותית מהבחינה הזו, לבוא לשבת ולהתחיל לדבר אבל נגיד כשהתחילו הפעילויות השונות של הבנות, אז הבנים פשוט נרתמו למאמץ, לא היה לנו פנסים לנשק, כל מיני ציודים כמו משקפת לילה, שרוב הסיכויים שנקבל ביחידה שנגיע אליה, אז הם פשוט היו נותנים, מי שלא היה בפעילות באותו רגע היו פשוט נותנים את שלהם, ורגע אני אשיג לך, ומאד באו לקראתנו, לא היה את הקטע הזה של הבנות מול הבנים, אנחנו הלוחמים ואתן לא, אז ממש לא. המון דברים עשינו ביחד. אימונים לא עשינו ביחד כי אלה לא אותם אימונים, אבל נסענו ביחד אליהם והיה נחמד, לא הייתה תחושה של ריחוק, תמיד קיבלו אותנו בצורה טובה.

הרגשת שהיית צריכה להתנהג בצורה שונה כדי להתקבל ביחידה?

לא, ממש לא.. אני אישית תמיד יש לי שנתיים איחור מבחינה של בגרות, גם בבית ספר הייתי בשנתיים פיגור אחרי כולם, אבל לא היה שום צורך כזה, יותר מזה- עצם העבודה עם הכלבים, זה בשבילי היה כמו להתעסק עם בני אדם, רוב הדיבורים הם לכלבים, זה מן דבר שמסית וזה עולם כל כך רחב, העולם של הכלבים, כמו טיפול בעזרת בעלי חיים, ככה זה היה בשבילי.

והזהות שלך? לא הרגשת שהיא משתנה?

להפך, אני יודעת שזה חיזק בי המון דברים שתמיד האמנתי בהם ולא הייתה לי את האפשרות לבצע אותם בשטח, למדתי המון.

את גאה שהיית בעוקץ?

כן, אני יכולה להגיד לך שבתור מישהי שמאז שהייתי קטנה לא היה לי ביטחון עצמי, בבית ספר לא הצלחתי יותר מדי, לא ידעתי מה רוצים ממני, כל ה-12 שנים האלה, עד היום יש לי בלק אאוט, הייתי בבית ספר הפתוח, לא העיפו אותי גם כשלא הגעתי חמישה ימים בשבוע, אני מאד חברותית אבל אצלי המוטו זה להיות לבד, אני לא צריכה להיות במרכז העניינים וכשהגעתי לצבא זה היה די אותו דבר ותמיד במשפחה אמרו לי את מוכשרת, ידעתי את זה אבל לא הצלחתי במהלך הבגרות שלי להוכיח את זה לעצמי ובצבא, לקראת השחרור, היה טקס יום העצמאות של מצטיינים והצלחות מבצעיות, הכלבים מקבלים מדליה. אני הגעתי למצב שהייתי ותיקה, זה המקום הכי טוב להיות בו בצבא (צוחקת), הייתה לנו ישיבת צוות ביום חמישי לפני שיצאנו הביתה, כל הצוות יושב והקצינה אומרת שיום העצמאות מגיע ויתקיים טקס ואז אומרת ואני עד לאותו רגע תמיד שהיה עניין של מצטיינים תמיד היה עולה שם של מישהו, אף פעם לא העליתי על דעתי שאני מצטיינת ובאותו יום היא אמרה את השם שלי- שאני מצטיינת הפלוגתית, שמעתי את זה וזה זכור לי במין חלום כזה, באמת שהיה מאד מרגש עבורי, באמת פעם ראשונה שהגעתי למעמד כזה והייתי גאה בעצמי מאד ואני עוד יותר גאה בזה קיבלתי את זה על זה שאני רצה הכי מהר, יורה הכי טוב וכל הדברים האלה אלא בתור בן אדם.

האם נשים צריכות לשרת בשירות קרבי לדעתך?

יש הבדל בין גברים לנשים ואין מה לעשות, צריך להבין שאנחנו בנויים אחרת ואם קודם דיברנו על בעיות רפואיות, אין מה לעשות, יש דברים שנשים לא מצליחות או נפגעות יותר מגברים. ויחד עם זאת, הבנות הן לוחמות איכותיות באותה מידה. אני חושבת שכן רק צריך להבין את המורכבות בזה, אין יותר שווה, יש בנים ויש בנות וכל אחד מהם יכול להגיע לרמה גבוהה.

פתרון הסכסוך

(צוחקת).. נורא פשוט- זו שאלה נורא מורכבת, איך לפתור.. אני אהיה כנה ואני אגיד שמתקופה לתקופה זה משתנה, לפעמים אין לי ממש כוח ואני מתעצבנת על חדשות ועל דברים שקורים ואומרת יאללה נשים גדר וזהו אבל ברור לי שזה מורכב.. אני לא לגמרי קשורה לארץ, זו המדינה שלי, נולדתי פה, אני מאומצת מברזיל אבל מגיל מאד צעיר, עשרה ימים, ישראל זה הבית שלי ואין לי בעיה לוותר על שטחים עד רמה מסוימת, היו כאלה ששאלו אותי- אם את לא מתחברת למדינה, אז איך שהיית לוחמת בצבא.. אז אמרתי שהחוש צדק שלי מאד מפותח ואם יש לי הזדמנות להילחם וללכת לעצור את הטרור, את האנשים הרעים, אני אעשה את זה, רק בישראל אני יכולה להתגייס לצבא כדי לעשות תפקיד כזה. אז אני רואה את עצמי

כמישהי שהמטרה שלה לעצור את האנשים הרעים, את המפגעים, לתפוס את הציוד שלהם, חיים של אנשים חפים מפשע תלויים בעבודה הזו. מיום ליום הפתרון לסכסוך נעשה בעייתי, אולי פעם הייתי יכולה לענות על השאלה הזו אבל היום קשה לי. שני הצדדים משחקים משחק ילדותי, גם בישראל יש אוכלוסיה שכל מה שאנחנו רוצים שיהיה שקט ושיהיה איזושהו שלום, ואותו דבר בצד הפלסטיני, יש המון פלסטינים שרוצים לחיות בשקט, רוצים עבודה ולפרנס משפחה בכבוד. אני חושבת שהקבוצה הזו באוכלוסיה גדל, אני אגדיר את זה שתוך שנה שנתיים רוב האוכלוסייה תרצה שקט, הרי הרוב הם לא טרוריסטים, סך הכול רוצים שקט, אנחנו שומעים את הקיצוניים וזה משני הצדדים, וזה מה שמתפרסם בתקשורת.

את נחשפת לשימוש בכוח כלפי אוכלוסיה פלסטינית?

כן, לא כוח פיזי אלא כוחנות שנובעת ממעמד של החיילים מול הפלסטינים, לא רק להיות בן אדם עם המדים, עם השכפ"ץ, הקסדה והנשק, לעמוד מול בן אדם ולכבד אותו.

כוחניות פיזית, לא ראית?

אני לא זוכרת דבר כזה.. שום דבר חריג כזה.. אחת הלוחמות סיפרה שמי שהיה צריך לאבטח אותה באותו רגע היה מילואימניק שלא בדיוק הבין את העבודה שלו והם עצרו רכב לסריקה, ארבעה צעירים יצאו ממנו, זה כבר בעייתי, כלומר זה צעירים וגם אם אין להם כוונה רעה זה עדיין בעייתי, הם התקרבו אליה בצורה מאיימת קצת, לא היה משהו מוגדר, היא הייתה לבד עם הארבעה האלה ויצא מצב שהיא דרכה את הנשק וירתה באוויר כדי להרחיק אותם. אני אישית לא נתקלתי במשהו פיזי, אני רק נתקלתי בשימוש של המעמד, שהיה נורא, נורא קל להיגרר אליו.

ואצלך?

אני זוכרת פעמיים שכאילו אמרתי – יאללה נמאס לי כבר מהזה ולעבוד בצורה מסוימת, בוא נעשה את זה יותר קל ופשוט אני או החיילים הייתי מדברת בצורה לא יפה, הרבה יותר קשוחה, הרבה יותר כוחנית, אם זה היה בן אדם שהתחפף אז "לך, עמוד עם הפנים לקיר", הייתי סורקת לו את הרכב, לא בקטע של מפרקת אבל סורקת ביסודיות, מוציאה מה שאפשר, אני לא אגיד לגמרי בלי סיבה כי הרכב נבחר להיות בסריקה אבל כן ברמה כזו שבאופן טבעי לא היה צריך. במקרים האלה שאני הייתי צריכה רגע ללכת הצידה ולהירגע כדי שהבנאדם הבא לא יקבל יחס כזה ממני, או שאם יש לי עוד שלוש שעות במחסום, שהן לא יעברו ככה. היו פעמים שגם היה קשה במחסום, עייפות.. אה.. עם מג"ב היה קל לעבוד שמהבחינה הזו אין בעיה, הם היו שמחים לעשות את הדברים האלה, הייתי מרגישה כמו האחים הגדולים ששומרים עליך (צוחקת) "זה הרביץ ליי" והם כבר ידאגו לי, היו מוציאים אותם מטרנזיט של שבעה אנשים, מעמידים אותם והם היו בשקט כזה, כי הם פוחדים, הם באים אליהם בצורה כוחנית כזו, זה היה לפעמים הצורה הכי קלה לעבוד, הייתי בטוחה שהסריקה תעבור לי בקלות ויש מי שישמור עליי, הרגשתי הכי בטוח שיש. אני רוצה לציין עוד משהו שהיה- היו נשות ווטש, אם את מכירה.. גם דבר בעייתי כי רוב החיילים הלוחמים שבמחסומים נתקלו בהן, רוב החיילים האלה, אם תגידי הם נשות ווטש הם יקללו, אני נתקלתי בהן לא מעט, הן לפעמים היו כותבות אותי בדוח שלהן, אני לפעמים הייתי ניגשת לדבר איתן, מה שאמרתי על האיזון הזה, לפני הצבא הכרתי את הארגון כי היו חברות של אימא שלי, היו כאלה קיצוניות והיו גם כאלה שפחות קיצוניות, אז אני במחסומים לפעמים הייתי נתקבלת בהן, בהתחלה נתקלתי במתונות, אלה שבאו להסתכל ממרחק מסוים והן צריכות לשמור על מפקד המחסום ולרשום, ואסור הן לעבור את הגבול של המחסום ולהגיע לאזורי הבדיקה, הן נמצאות איפה שמפקד המחסום מגדיר להן להיות, ורוב המתונות היו שקטות ולא היו מתערבות אלא אם כן הייתה התלהמות במחסום. היו כמה קיצוניות שהפריעו לעבודת החיילים, היה תור שלם, פתחו עוד תור לנשים בלבד כדי להקל, החייל בדק ושתי נשים צעירות עברו אותו, אני הייתי בצד השני אבל ראיתי את זה, הן המשיכו ללכת בחצי חיוך לכיוון אשת ווטש, אני רצתי למפקד המחסום ואמרתי לו שהן לא הראו תעודות, איך שהוא הגיע איתי, הוא עצר אותן וביקשת. זה, והאישה מווטש התפרצה והתחילה לצעוק- "הן כן הראו, אני ראיתי את זה", זה ממש הרתיח אותי, אני חזרתי לבסיס כל כך כועסת, איך היא מעזה להתערב במה שקורה, אז עם המתונות דיברתי אבל עם קיצוניות כאלה, לא. אני יודעת שרק רואים אותן והחיילים מקללים, אבל בסופו של דבר הן אימהות חיילים.

יש להן השפעה?

כן, רעה מאד, אין שום בעיה שתבואו ותראו מה קורה, נכון שאזרחיות במחסום צבאי זה בעיה אבל הן שומרות על הכללים, ואני בעד שהן שם, שיתפתי אותן במה שאני משתפת אותך, הן נורא התעניינו בזה שאני כלבנית. אני חושבת שהצלחתי להציג סוג של חיילים שהוא שונה, חיילים אחרים, חיילים יותר שפויים ובוגרים שמבינים את הבעיה.

איך הן הגיבו?

הן מאד שמחו לדבר איתי, כתבו לפעמים את שמי בדוחות. אני חושבת שמאז אותה תקרית של המשוגעת ההיא (צוחקת), אני קצת התרחקתי מהן, ראיתי שזה עושה יותר רע מטוב, זה גורם לחיילים להתעצבן כי ראו אותם. תראי, הרעיון הכללי שלהן הוא טוב, ביקורת שונה על הצבא, אבל זה הגיע למצב שהן התערבו ומסכנות חיילים במחסום, הייתה אחת שהלכה לתחילת הטור של הפלסטינים והחיילים הלכו אחריה, וגרמת לחיילים ללכת למקום סואן יותר ומסוכן יותר כדי שתדברי למישהו מסכן שאולי בכלל אומר שקרים. הן לא רואות את המכלול כולו.. בתור לוחמת, חלק מהלוחמים בצה"ל, אתה נתקל בדברים שלאזרח רגיל נראים לא הגיוניים בלבד אבל אתה נמצא שם, וגם כשאתה בראש של האזרח שנמצא בבית ורואה בטלוויזיה, כשאתה שם אתה מבין שזה היה הכרחי, אתה יודע שעשו את כל המאמצים לא לפגוע בו

ובסופו של דבר הם אחראים גם על עצמם, אני אתן לך דוגמה- שמעתי מחייל שהיה שם וגם ראיתי בטלוויזיה, גם ווטש היו מעורבות שם כמובן, ווטש נתנו מצלמה לפלסטיני וצולם שם קטע של תפיסת מבוקש, שלחו כוח באור יום והוא התחבא באיזשהו של חצי בניין הרוס כזה, הנוהל הוא שהחיילים מודיעים מראש מה יעשו לך אם לא תצא, בצילום ראו נשלח כלב פנימה והייתה אישה שנראה היה שיש קשר בינה לבין המבוקש והיא לא עזבה את השטח, ואני א יודעת אם החיילים או אותה או שראו אותה בהתחלה והיא נעלמה, היא לא זזה משם למרות האזהרות, הכלב נתפס עליה על היד, החיילים הגיעו אליה והכלבן, הורידו ממנה את הכלב והכול מצולם ואז הם חוזרים ובצילום האחרון רואים שהכלבן עומד באחת הפינות ומלטף את הכלב ואומר- "כלב טוב", עשו מזה סיפור שלם ששלחו את הכלב על אישה מסכנה שלא עשתה כלום ובסוף הוא משבח את הכלב, זה נראה נוראי מבחינת הסברה כל הסיפור הזה אבל הסיטואציה האמיתית הייתה- כרזים שהכלב נשלח פנימה, הכלב עשה את העבודה שלו, הכלבן לא יכול לרוץ פנימה לבד אז לקח זמן עד שהכוח נכנס פנימה, הוריד את הכלב, חזרו לאיפה שהיו וליטף אותו כי הכלב עשה את העבודה שלו. הכותרת של היחידה שלנו זה הצלת בני אדם, ביחידה דואגת לכלבים יותר מלחיילים, הווטרנר של היחידה והמאלף הראשי הם המפקדים ולא המפקד הצבאי. הכלבים הרבה פעמים נכנסים לתוך מבנים שבהם יש מפגעים, נאבקים בהם ובעצם מצילים את החיים של החיילים.

השירות הצבאי, שינה את העמדות שלך לגבי שימוש בכוח?

אה.. אני לא זוכרת שלפני זה היו לי יותר מדי עמדות, בתקופת בית ספר זו הייתה תקופת הפיגועים, ופחדתי לנסוע באוטובוסים, כמו כל בן אדם פה, או צעיר שפחות מבין מה קורה כאן, אחרי כל פיגוע כשאתה רואה את התמונות, ישלך את הרגש של הכעס והשנאה והכול בוער בפנים, כשהגעתי לצבא הייתי יותר מתונה אבל הבנתי בצורה הרבה יותר טובה שלפעמים כוח סביר, הוא הכרחי. לא זוכרת שבצבא היו לי מקרים שהיו לי שראיתי דברים כמו בבי"ס, שגרם לי להיות במחסום ולהתנהג בצורה מסוימת, היו פעמים שהייתה כוונות יותר גבוהה, אז.. השירות שינה אבל בצורה טובה, יותר.. כל מה שהאמנתי בו, הצבא חידד לי את זה בצורה מעשית לטובה, אחרי הצבא אני הרבה יותר מאמינה בעניין הזה שאם לא היית שם, או לא שמעת, אל תתחיל לשער ואל תתחיל להגיד, כמו למשל הקלטת של ווטש עם הכלב והאישה, כי אתה לא באמת יודע מה קרה שם, אז כל עוד א נתקלתי בסיטואציות כאלה כמו בצבא, היה לי נורא קל להגיד בואו נהרוג את כל הערבים בגלל הפיגועים, היו פעמים שלא עליתי לאוטובוס כי ראיתי מישהו שנראה לי חשוד, אני חושבת שהצבא מיתן אותי, תמיד הייתי בן אדם שקול אבל הצבא מיתן אותי בצורה טובה.

זה קשור לשאלה הבאה, על הדעות הפוליטיות שלך לפני הגיוס?

אם להגדיר אותי, אני שמאלנית בדעותיי, כיום שאני הרבה יותר מבינה, אני חושבת ששום קיצוניות היא לא טובה.. לפני הצבא, הייתי מגדירה את עצמי כשמאלנית, עכשיו אני כביכול, אם אני אגיד את דעותיי יגידו שאני שמאלנית, אבל אם שואלים אותי- אין לי דעות מסוימות, זה לפי העניין הספציפי, הדעות שלי מחולקות קצת מפה וקצת מפה, מה שמתאים לי עכשיו או מפרשת. אני לא אוהבת לדבר על פוליטיקה באופן כללי, אחת מהסיבות היא שאני לא יודעת מה באמת קורה, אני לא אגיד שכל הערבים הם ככה, כי זה לא נכון, ואם יש משהו שאני לא מבינה בו, אז אני מעדיפה לא להגיד.

וההורים שלך, לפני הגיוס?

ההורים שלי, מבחינות פוליטיות, אימא שלי תמיד הייתה שמאלנית, לא קיצונית אבל גם החברות שלה מוטש היו מהמתונות, אימא שלי מאד מתונה, עם הרגליים על הקרקע, היא מבינה לסבלם של הפלסטינים אבל לא עושה עם זה יותר מדי. בתקופת השירות שלי, כשסיפרתי לה דברים, היא מבינה גם את הצד שלי, כי גם אני אמרתי לה את הדברים בצורה מאד מתונה. היא הייתה במפגשים כאלה שהיו שם נשות ווטש ואחרי שהייתי מספרת לה דברים מסוימים, היא הייתה אומרת להן.. אבא שלי הוא כיום קצת יותר ימני אבל הוא נראה לי שהוא הגיע למצב של נמאס לו, מוכן לשחרר מה שצריך.. כיום יש לי במשפחה אנשים שמתעסקים בתקשורת, במיוחד בעניין הערבים, יש להם קשרים עם הפלסטינים בדרגים הגבוהים ואני יכולה להגיד שהמשפחה שלי בכללי, משפחה נורא קטנה, כיום הדמות שהכי פעילה שם ועוסקת בהסברה לטובת ישראל והיא אשתו של אח שלי ועובדת כיום במשרד הסברה לטובת ישראל. אז המשפחה שלי היא מאד מתונה, אנחנו כאילו די באמצע.

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	לא יודע
5	4	3	2	1	0
אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים					
5	4	3	2	1	0
הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים					
במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	לא יודע

0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא – אבל אני אציין שזה גם מאד תלוי במפקד הספציפי
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית
0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים
0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה

ראיון שלישי - ניצן

בת כמה את?

בת 26

מאיפה את בארץ?

אין לי מקום קבוע, עליתי לפני עשר שנים.

מאיפה?

מרוסיה, עליתי במסגרת נעל"ה אז ההורים שלי נשארו ברוסיה. הייתי בימין אורד, זה ליד חיפה, גרתי שם שלוש שנים, אחרי זה הייתי בצבא שלוש שנים ואז גרתי בבית שאן ומאז כבר ארבע שנים אני בירושלים.

כמה שנים למדת עד עכשיו?

סיימתי תיכון, סיימתי תואר ראשון ועכשיו סיימתי שנה ראשונה של תואר שני באוניברסיטת תל אביב.

רצית להגיע לשירות קרבי?

כן

למה?

אני מהאנשים הפרפקטציוניסטיים האלה ואמרתי לעצמי שאם אני כבר מתגייסת אז אני רוצה לעשות משהו. התגייסתי בגיל 19 כי הגעתי הנה לכתה י' אז התעכבתי בשנה..

זו דרך לנצל את השירות מבחינתך?

לא לנצל את השירות אלא את הזמן, אם כבר אז כבר, אני מהאנשים האלה שאוהבים אקשן, בא לי לעשות, ולא חסר לי יכולות פיזיות אז למה לא לנצל את הקטע הזה.. לקח לי הרבה זמן להגיע לקרבי, הייתי בנעל"ה, שלחו לנו צו גיוס ובמנילה קיבלתי מלא תפקידים ועשיתי את הדירוג, הבנתי מפה לשם שצריכים לשלוח לי תאריך לגיבוש, אני רואה שאני לא מקבלת, התחלתי להתקשר והם נפנפו אותי, דירגתי תפקידי לוחמה במקום ראשון.. בסוף קיבלתי תאריך גיוס והבנתי שזה חרטה.. גייסו אותי לחיל הקשר ושלחו אותי לצריפין, בה"ד 7, לעשות קורס אלחוטנים, מצטרפים אחרי זה ליחידות אבל זה לא קרבי, על היום הראשון אמרתי להם לא מתאים לי, אמרו לי "את צריכה לשלוח מכתב" והתחלתי בתהליך, אמרתי שאני לא אעשה דברים קיצוניים ואני לא אכנס לכלא, בינתיים כבר סיימתי את הקורס, שלחו אותי לאוגדה בצפון ומשם כבר המשכתי טיפול ת"ש ומה שאני רוצה לעשות בצבא.

ומה קרה?

אחרי ארבעה חודשים קיבלתי זימון, הלכתי לגיבוש, שלושה ימים ובסוף היה צריך לדרג איזה יחידה אני רוצה, עוקץ לא היה כי באותה תקופה זה רק התחיל להיפתח לבנות, אני הייתי מהצוות בנות הראשון של עוקץ, עברתי את הגיבוש וקיבלתי עוד זימון, והמ"פ שלי היה בלחץ כל הזמן שסירקין שולחים לי מכתבים כי שם ישבו סירת מטכ"ל והוא התלהב, איזה דפוק הוא, סרן בצבא ולא יודע שבמטכ"ל אין בנות ושזה מעוקץ.. (צוחקת) הייתי באיזה עוד יום גיבוש, חצי יום שדופקים אותך וחצי יום ריאיון ואז קיבלתי תשובה חיובית ונשלחתי לטירונות, ואמרו לי שאחרי זה יצרו אותי קשר, הכי כמו מוסד, אין לי מושג מי זה ומה זה, הגעתי לטירונות וסיפחו אותי לקרק"ל, רשום להם שאני מיועדת לעוקץ והם יודעים שאני לא אשאר איתם לאימון מתקדם, הם כל הזמן אמרו לי, "עוקץ לא ייקחו אותך בסוף".

מי אמר לך את זה?

המ"כים, עשו את זה, אולי מקנאה, הקטע הוא שעוקץ זה נשמע יותר אטרקטיבי וזה לא רק נשמע, זה באופן מעשי, אני חושבת שזה נבע מקנאה, הם הרגישו שהם נדפקו והם כבר שמה ואין להם מה לעשות עם זה אפילו שהמ"מ שלי היה ממש בסדר, אבל מן הסתם הם רצו כי אני הבאתי תוצאות טובות מבחינת המבחנים וזה, אז ברור שהם רצו שאני אשאר איתם.

ואז הגעת לעוקץ..

אחרי כמה חודשים, טירונות וזה, התחלנו את הקורס המקצועי שזה כל מיני שלבים, ארבעה חודשים, משהו כזה, וזהו סיימתי מסלול, היה לי כלב טוב, במובן המקצועי, יש שם איזשהו היבט שיש כלבים שהם רק אמצעי לחימה וחלק רק חומרי נפץ, והכלב שלי היה גם וגם, והייתה לנו כימיה טובה, הוא בעלי לעתיד (צוחקת), אחרי שאת מסיימת את המסלול יש שלב של מבחן מקצועי שאת צריכה לעבור, בודקים אם יש אינטראקציה טובה בינך לבין הכלב, אם יש קשר טוב בינך לבין הכלב, יש אנשים שנתקעים בשלב הזה חודשים, אז באותה תקופה היחידה לא כל כך ידעה מה לעשות איתנו, יש צוותים שיש להם יעד ברור ואותנו הם לקחו, גירדו בראש וחשבו, מה נעשה איתן.

למה לדעתך?

לדעתי זה בגלל מפקד היחידה, הוא לא רצה בנות, הוא היה חובש כיפה והוא שוביניסט כזה ואני חושבת שהוא פשוט לא רצה, עובדה שמקד היחידה התחלף והצוות התחיל לרוץ ומעבר לזה זו הייתה בעיה מערכתית, גם אם הם רצו, אז אי אפשר לשלב אותנו באותו צוות של בנים וגם מבחינת משימות, הם לא יתנו לנו אותן משימות כמו בנים.

כמה הייתן?

היינו 12, ותכליס 4 שיצאו לשטח, היה כל מיני דברים ובנות פרשו, ורואים שהם לא ידעו מה לעשות, כמו בן אדם שלא סגור על עצמו ואני כמו ארנבת ניסויים, כל פעם שלחו אותי לעשות משהו אחר והייתי צריכה לתת חוות דעת אם כדאי פעילות כזו או פעילות אחרת, לא נראה לי שהם קיבלו את כל ההמלצות.. אני חושבת שהם לא חשבו שאני אהיה מספיק טובה מבצעית, והם כל הזמן ניסו פעילות מבצעית שונה כדי לראות למה נתאים. אם אני הייתי בוחרת את האנשים, לא הייתי מעבירה בכלל חצי לפחות.

בנים או בנות?

את הבנים לא הכרתי, את הצוות שלי אני מכירה הבנות אני מכירה, אם זה מבחינה פיזית ואם מבחינה מנטלית.

אז מה את באמת חושבת על בנות בתפקיד קרבי?

אני חושבת שיש רצון טוב לשלב אבל עם כל הכבוד צריכים להודות בעובדה שבנים זה לא כמו בנות וההפך, ו... נכון שקורה גם לבנים סובלים משברי מאמץ אבל אני סה"כ חושבת שיש בנות שנכון שזה החלום שלהן להגיע ליחידה כזו ולהיות לוחמות ולהגיע ליחידה אבל צריך להכיר בעובדה שהן לא מסוגלת פיזית לעשות את זה והצבא צריך לעשות את האבחנה בין מורעלת, אבל בסוף היא עם פריצת דיסק וכל החיים שלה נדפקו. ועם כל הכבוד, בנות שהן בנות 18 אין להם מודעות לשימור עצמי, ואני ידעתי שאני לא יכולה לקחת שני ג'ריקנים ו-7,000 איש על הכתפיים כי אני יודעת שזה ידפוק אותי ובנות אחרות לא קלטו את זה והן יצאו עם פגיעות לכל החיים, אה..ומישהו צריך לקחת על זה אחריות, הבנות האלה לא יכולות לעשות את זה וההורים שלהן לא יכולים לקחת את האחריות הזו בטח אם זו בת יחידה שרוצה ללכת לקרבי, מאותה תקופה של אליס מילר והבג"צ המפורסם של טיס, הצבא התחיל להתפתח לכיוון של להכניס בנות, אבל עדיין.. הם לא מוכנים לזה.

אז מה עושים לדעתך?

אני לא יודעת.. צריך יותר מהגיבוש של שלושה ימים, צריך להיות מוכנים שגם באמצע טירונות לקחת יוזמה ולהעיף אותה, כמה שזה נשמע גרוע, אולי עוד כמה שנים הבנות האלה יגידו תודה רבה. עושים מזה צחוק, באמת, היו מביאים בנות שלא מתאימות להיות בצוות.. צריך לקחת מישהי שתהיה אחראית על כל העסק של הבנות, שתבוא לגיבושים, מישהי שבוגרת של משהו כזה, עם כל האובייקטיביות המקסימאלית שלה שתבחר את הבנות המתאימות.

היית במחסומים?

כן

באיזה אזורים?

בגזרת איו"ש.

היית ניידת?

היה לנו חיפושים ממוקדים, והיה לנו כאילו מבצעים ממוקדים מאד שעשינו, היום זה די בשגרה, הצוות של הבנות, הן נכנסות לשטחים, הייתה לי פעם איזו פעילות ממש מגניבה של שבוע עם יחידה שכבר לא קיימת, היו להם סמכויות גם של צבא וגם של משטרה, היו מקבלים מידע שאיפשהו יש אמל"ח, מלחמה פנימית באוכלוסיה שנחשבת שלנו, לא עוינת, בבדואים, חלקם יש להם תעודות זהות ויש כאלה שיש להם תעודות זהות של פלסטינים, הסתובבנו במקומות שלא חשבת שהם קיימים במציאות.

בדרום?

כן, זה היה נחמד, שטח כזה, אני לא אוהבת להיות ביחידה והחרטה הזו ותכלס כל יום הייתי רק מגיעה לישון ביחידה, שנאתי את הראש התקוע והמקובע, אבל יש דרכים הרבה יותר יעילות לעשות דברים, אפשר לשגע אותי, צריך לעשות התייעלות, הם רגילים בדרך מסוימת ולא ימינה ולא שמאלה, היום ננקה את הרכב, למה היום, למה לא מחר, ואין עם מי לדבר.. לפעמים זה מחרפן.

אז נהנית בדרום?

יותר מעניין שם, היה סבבה של אנשים, גיפים שבוע.

את עושה מילואים?

אה.. אני אמורה לעשות אבל זה לא ממש קורה, מתקשרים אליי מדי פעם, מה שקרה שכל הבנות מפוזרות בכל מיני גדודים, יש בעיה לוגיסטית לגייס אותנו כי בשביל בחורה אחת צריך מגורים וכאלה, קיצר זה בעיה. ביקשנו לפני כמה שנים שיאחדו אותנו לאותו מקום, שאם כבר מגייסים אז יגייסו את כולנו או חצי, לפחות כמות של בנות שאפשר להתמודד איתה מבחינה לוגיסטית. זה נתקע איפשהו.. יש כאלה שהן 3-4 בנות באותו מקום אבל לא נעשה כלום בנדון.

למה זה חשוב שיהיו הרבה בנות?

מבחינה לוגיסטית, כי קרה לא פעם שמישהי ששיבצו אותה עם בנים ביחידה, היא מגיעה והיא לבד, זה בעיה מבחינת הצבא כי צריך להיות השילוב הראוי, צריך הפרדה והיא לא יכולה לישון איתם באותו אוהל וזה אוהלים גדולים כאלה ולא יבנו אוהל שלם רק בשבילה, אז שיחררו אותה באותו היום הביתה.. אם זה היה 10 בנות, אז היה אוהל אחד לבנות וסבבה לגמרי אבל הצבא כמו תמיד.. החשיבה היא לא נכונה.. אין מישהו שבאמת שם לב לזה למרות ששלחנו את כל המספרים האישיים למישהו שהוא תת-אלוף שאחראי על שיבוץ מילואים ולא יודעת למה זה נתקע..

את רוצה לעשות מילואים?

כן, עם כולן זה סבבה, יהיה צחוקים. זה כיף מבחינה חברתית במובן מסוים.

היית במגע ישיר עם אוכלוסיה פלסטינית?

כן (מחייכת)

באיזו תדירות?

יום-יום.

את מזדהה איתם באיזושהי צורה?

לא

למה לא?

יש הרבה בעיות... במובן מסוים, באותה תקופה לפחות אני ממש ממש לא אוהבת אותם, בלשון המעטה, ואם זה בגלל שהגעתי באינתיפאדה הראשונה לפה ואם זה כי אני חושבת שזה לא משיג את המטרה האמצעים שהם משתמשים בהם.

איזו מטרה?

שלהם.

מה את חושבת שהמטרה שלהם?

אני חושבת שאין להם מטרה, כאילו... הרי אם הם היו רוצים מדינה, הם היו יכולים לעשות אותה מזמן ועובדה שלא הגענו לזה אחרי אוסלו ו... אני, אני, באותה תקופה, מה שחשבתי שהם רוצים, להיות כל הזמן על אש חמה שיזרימו להם כסף, כי הרי אם הם יפסיקו במאבק הזה, אף אחד לא ישים עליהם, עובדה שגם עד '67 כל העניין הזה של מדינות ערב, את אף אחד זה לא מעניין המאבק הפלסטיני, עם כל הכבוד, הליגה הערבית, הם לא סופרים אותם, אף פעם בשום מפגש, עד שנות ה-70, אף אחד לא דיבר עליהם וגם אם דיברו, זה היה שולי לגמרי. ואז הם אמרו, סבבה, אף אחד לא שם עלינו אז אנחנו נתחיל לעשות את זה לבד ומאז התחילו כל הבלגאנים, כי הם הסתכלו על החבריה באלג'יר והם אמרו לעצמם, אלה קיבלו עצמאות כי הם עשו פיגועים, הם תקעו להם סכין בגב, אז יופי, גם אנחנו נעשה את זה וגם אנחנו נקבל עצמאות, עכשיו הבעיה שההנהגה שלהם, אין אותה קודם כל, גם בתוך עצמם הם מפולגים לגמרי, יש להם את החמאס וגם את הפת"ח שפת"ח זה לא פחות ארגון טרור מחמאס, אותם חבריה של ספטמבר השחור ואלה שעשו פיגוע במינכן, מר יאסר עראפת, הוא זה שעמד מאחורי זה, אז עם כל הכבוד, אני לא חושבת שזה אמצעים לגיטימיים, אני לא חושבת שהם אנשים שרוצים מדינה, הם לא רוצים שום שלום, אף אחד לא מכיר בקיום שלנו אז מבחינתי אני לא מכירה בקיום שלהם, ופשוט מאד, אני מאד חבל לי שב-48 ומאוחר יותר ב-67, כשתפסו את איו"ש וזה, חבל מאד שלא עשו ניקוי שטח ואני לא מבינה למה נתנו להם לחזור בכלל כי אין מה לעשות, עובדה היסטורית- צריך לנהוג ביד קשה כי רק ככה אפשר להחזיק את השטח והם היו עושים את זה כמו כאן, כמו בתל אביב, כמו ביפו, הם יושבים בסבבה עכשיו והנה פה כל הבעיות.

אז איך זה היה לראות אותם באופן יומיומי?

יש כל מיני, יש מקרים מאד שונים... הייתה לי בעיה שכל הזמן הם רוצים לעשות לי נזק, לעשות נזק לחיילים שאיתי, אז למה שתהיה לי תחושה אוהדת כלשהי, משתמשים באמצעים הכי בלתי לגיטימיים שאת יכולה לחשוב עליהם, אם זה אמבולנסים, פותחת דלת ובמקום חולה יש שם כל מיני דברים אחרים, שקרנים באופן טבעי, פשוט נולדים ונהיים שקרנים, הם מוכנים לקבור את אימא שלהם בשביל איזה משהו, אנשים חסרי ערכים, ומבחינתי זה יותר גרוע משרצים, אלה אנשים שחברי עקרונות וחסרי אנושיות, והם יקבלו בדיוק את אותו הדבר.

בכל זאת היית צריכה לעבוד איתם כמעט כל יום..

בסדר..

זה לא הקשה עלייך?

לא, אני דווקא הרגשתי שאני עושה עבודה שהיא מטיבה קודם כל איתנו, ושנחנו כן מגנים על המדינה מפני כל ניסיונות שלהם, וכן היה לי מקרה ספציפי שהם ניסו להעביר שם משהו, הפתעה ליום העצמאות אצלנו, ו... כן.. כאילו מה זה קשה, לא יודעת איך להגיד לך את זה, הקטע הכי מצחיק שאני דווקא באיזשהו שלב כל כך הבנתי אותם, בגלל השפה, זה היה הכי הזוי, שלי הכי לא מתאים מבחינת החזות, ואנשים היו באים לשאול- מה הוא אמר שמה?

את מבינה ערבית טוב?

כן, אני מבינה קצת..

קצת על השירות שלך ועל החיים ביחידה, למרות שהיזו אותך וזו לא אותה יחידה כל הזמן, נהנית להיות חלק ממנה?

כן

עד כמה היו הבנות חלק באמת מהיחידה?

אה.. היום אני חושבת שהן הרבה יותר, אבל פעם זה היה מאד חיה מוזרה כזאת, מה גם שהגענו ליחידה, היחידה לא הייתה מיועדת לבנות בכלל, אם זה התקלחנו במקלחת של בנים ואם זה ללכת לשירותים לקצה השני של המפקדה, אה.. הם היו בשלבים של הסתגלות.. ניסוי ותהייה, פתאום החליטו, פתאום לקחו, פתאום אין להם אמצעים, פתאום מתאים למדינה הזו ככה, קודם עושה ואז חושבת מה לעשות (צוחקת).

איך הייתה אינטראקציה בין הבנים לבנות?

היו כאלה שלקחו את זה בצורה חיובית, היו כאלה שכל הזמן הסתלבטו בקטע של, כאילו מה אתן עושות פה, אני חושבת שכמה שנחנו חברה מערבית ומתקדמת, הבנים עדיין לא.. בוא נגיד אנחנו עדיין לא בשיא העצמאות הנשית כאילו, הצבא הוא מאד שוביניסטי כזה.

איך הרגשת את זה?

כל מיני הערות, יחס כללי כזה של צוותים מסוימים, בעיה של דתיים בצוות שלא אהבו שנחנו שם כי שמו לנו מגורים מול החלונות שלהם, עשו שם איזשהו כיסוי כזה, זה מרגיש קצת כזה כמו אפליה, להם מותר להסתובב בתחתונים וגופיה ולנו לא. היו כל מיני יציאות לאנשים שלא ידענו איך לאכול את זה, פעם

העירו שיש בנות שמסתובבות בלי חזייה, וואלה מה זה מעניין אותך איך היא מסתובבת, מה אתה מסתכל
יא סוטה אחד.

איך הגבת לדברים כאלה?

אני כמעט ולא הייתי בקשר עם הבנים, לא היה לי כזה זמן, הייתי באה והולכת לישון והיה נגמר. מישהו
היה אומר משהו אז אני תמיד צחקתי כי אני ראית בנים בוכים על דברים שאני לא בכיתי עליהם אז תמיד
אמרתי לך תסתכל על עצמך, יעני כמה אתה באמת כזה גבר עם כל הכבוד, אז רק בחוץ הם משחקים
אותה גבר גבר, אני ראיתי אותם בטירונות, עשינו טירונות עם גבעתי והיו אנשים עם דמעות על מה
שעושים להם, ולכולם עשו בדיוק אותו דבר, ואם זה בקרק"ל שהם חצי גייז, כל הבנים שם, אבל עדיין זה
בנים, וכמה הם בכו והתבכינו, יותר מהבנות, אז בסדר שיסתמו את הפה ושיסתכלו על עצמם.

והבנות כולן לא התרגשו?

היו כאלה שלקחו את זה יותר קשה וניסו לעשות מן כזה תנועת הסברה, אני תמיד אמרתי עזבו אתכן,
תתרכזו בעניינים שלכם וגמרנו. זה כמו שבן אדם יעשה משהו שיעריכו אותו, ואני אמרתי בן אדם שמגיע
לו שיעריכו אותו אז יעריכו אותו בלי שהוא יבקש, תעשו את הדברים שלכם על הצד הטוב ביותר ויעריכו
אתכם, יום אחד יגידו בואנה אתן חבל על הזמן.

היה שינוי?

יכול להיות שהם התרגלו בשלב מסוים, אולי זה הצוות הראשון שראה אותנו ואחר כך שרואים שזה דרך
קבע, אנחנו עובדה, לא תופעה זמנית, אז מקבלים את זה באיזשהו שלב, יש כאלה שיותר, יש כאלה
שפחות, היו כאלה שיצאו, והיו זוגות שמה, אז בסדר.. זה היה מעורבב.

הרגשת שהיית צריכה להתנהג בצורה שונה כדי שיקבלו אותך?

כל אחד מתנהג שונה, במובן מסוים כן, כי את חייבת להוכיח משהו.

מה?

בגיבושים את צריכה להוכיח שאת יכולה לעמוד בזה, מבחנים ששעה את זוחלת על קוצים, בודקים את
הסבלנות שלך ואת העמידות שלך.

אבל הזהות שלך.. אני בטוחה שיש לך מצבים קשים בחיים, כל מיני, את מרגישה שהזהות שלך השתנתה בצבא?

אה.. פוגשים הרבה אנשים.. אני פגשתי חברה ישראלית שונה לגמרי, אם לפני זה הייתי שלוש שנים בכפר
נוער שהם בדיוק כמוני, הם לבד, באו ממדינה אחרת, בקושי יודעים שפה, אז פתאום את מגיעה לחברה,
לצבא, ואין אף אחד בדיוק כמוך, אני פגשתי אנשים שנולדו פה, והם מגיעים הביתה ומכבסים לה
ומאכילים אותם ואני, אין לי את זה, אז אנשים שונים לגמרי, גם מבחינת האופי.. אנשים שהם ילדי בית,
יום שלישי של טירונות ובוכים דמעות של לא יודעת מה ששלושה ימים לא ראו את אימא ואני יושבת
ומגחכת, בהתחלה הייתי נשפכת מצחוק, כבר לא ראיתי את ההורים שלי שנה והם בוכים (צוחקת), כמו
שאמרתי לך, זה ניסיון, זו חוויה מעשירה, בכל מקום שאת הולכת רואים אנשים אחרים, גם
באוניברסיטה.

את צריכה להוכיח את עצמך, אותו דבר כמו הבנים?

בנים קודם כל לא עושים גיבוש, לגדודים פשוט דוחפים אותם בלי לשאול, לעוקץ כן עושים גיבוש. בנות
צריכות לעשות את זה לכל יחידה או גדוד כי זה התנדבותי, זה חכם מצידם שעשו את זה כדי לקחת
אנשים יותר מתאימים אבל לא עושים את זה מספיק, זו בדיוק הנקודה.. להוכיח במובן מסוים, כשהייתי
במסלול אני לא צריכה להוכיח שום דבר, עשיתי מה שהייתי צריכה, לא ניסיתי להוכיח לבנים שום דבר כי
לא אכפת לי מהם, אבל היו כאלה שעשו את זה, אני אין לי מה להוכיח להם, מי הם בכלל.

את אוהבת את היחידה וגאה ששרתת בה?

כן (חיוך).

היחס שלך ליחידה השתנה מאז שהשתחררת?

לא כל כך.. אני פשוט שם פחות, אני לא יודעת מה הולך שם, אבל עושים עבודה יפה.

את חושבת שנשים צריכות להיות בשירות קרבי?

כן ולא. כן כי יש צורך, יש צורך מבצעי, לפעמים חיפושים על נשים שיש בעיה שגבר יעשה חיפוש, אני
חושבת שביחידות מיוחדות יש צורך של ממש כי באישה פחות חושדים, יש צרכים, אבל אני לא חושבת
שיש צורך בגדודים של ממש, להחזיק סתם, גם אם בחורה מבקשת לעבור אז עושים לה בעיות כי רוצים
לשמור על סד"כ אבל הצבא גדול מדי ולא ישימו לב על כל פרט ופרט אז זה לגיטימי במובן מסוים, אבל יש
צורך, אבל שוב, צריך לבדוק האם היא באמת מתאימה וצריך לחשוב מה הדרך לבחון את העניין הזה..

איך את חושבת שאפשר לפתור את הסכסוך?

אה.. אני לא חושבת שניתן לפתור אותו, כי זה כבר כל כך עמוק, ייקח כמה דורות, אם באמת עושים
איזשהו מעשה, זה ייקח כמה דורות עד שהזיכרון ההיסטורי יתפוגג והבעיה שאין אחידות, לא מבחינתנו,
מבחינת איך החשיבה לעשות את זה וגם מבחינתם, הם לא סגורים על עצמם כל כך. זה אף פעם לא ייפתר,
אולי תהיה קצת התקדמות, ואז יתקעו, צעד קדימה שניים אחורה, תמיד זה יהיה ככה, שום מתווך לא
יעזור, צריך במובן מסוים מנהיג מספיק כריזמטי אצלם שיצליח לשכנע אותם באיזושהי דרך אבל הדרך
הזו צריכה להתאים גם לנו.. לא יודעת.. זה מורכב.

**אבל מבחינתך, תיארת מצב של המדינה ואני שואלת אותך, מה דעתך? אם את הייתה מנהיגה, מה היית
עושה?**

אם זה היה 67' הייתי מפנה את כולם, היום אי אפשר.

את מי מפנה?

את כל אינדיבידואל, לא לתת להם לחזור, הם ברחו ואז חזרו, היה צריך לסגור את הגבולות, לא הייתה לנו שום בעיה. לגבי עזה, גם מצרים לא רוצים להיכנס לזה וגם אנחנו, לאטום אותם ושיחיו שם.

מה עם הקסאמים?

אני חושבת שאנחנו יפי נפש בלשון המעטה, אם בארצות הברית היו יורים ממקסיקו קסאם, אני רוצה לראות מה היה נשאר מהם. זה שאנחנו חייבים דין וחשבון לכל מיני אנשים ויורים לנו על ערים עם אוכלוסיה, וואלה, מבחינתי למחוק ולעשות שם חניה לגוש דן (מצחקקת), אם את שואלת אותי, זה המצב.

את נחשפת לשימוש בכוח כלפי האוכלוסייה הפלסטינית בשירות שלך?

כן..

איזה סוג של כוח או איזה אופן?

גם מצידם וגם מצידנו.. אני חושבת שזה לגיטימי.

את רוצה לפרט?

אם זה התפרצויות כוחניות מצידם או מישהי שמנסה לדקור חייל עם סכין, אה.. ואם זה סתם ככה שהם מתנפלים ועושים כל מיני דברים אז אין שום סיבה שאני אשים את הלחי השניה, אז פשוט ככה..

מה זה לגיטימי?

להחזיר להם בכוח ולהעניש אותם.

זה דברים שראית.. ואת, איך את התנהגת?

אם תוקפים אותי, אני אתקוף בחזרה, מה אני מגרת..

ואם לא?

אם לא תוקפים אותי, אני לא תוקפת אף אחד, אם לא נוהגים כלפי באלימות, אז אין לי שום סיבה, אני לא יוזמת ולא ראיתי חיילים שנהנים מזה, אפילו להחזיר, יש כאלה שזה לא בראש שלהם..

הצבא שינה את עמדותיך לגבי שימוש בכוח? כי היית שם וראית..

לא, לא שינה כלום. זה רק חיזק לי יותר.

מה היו הדעות הפוליטיות שלך לפני הגיוס?

אני תמיד עם נטייה ימינה, באותה תקופה לא כזה התעניינתי בפוליטיקה.

ואחרי?

היום יותר כי אני גם מתעסקת בזה.

באמת לא שאלתי אותך בהתחלה, מה את לומדת?

למדתי בתואר ראשון מדעי המדינה ויחב"ל ועכשיו אני לומדת תואר שני למנהל ציבורי, אז את יודעת, מכורח הנסיבות.. (צוחקת) אז אני לא ממש זוכרת, לא היו לי דעות של ממש כי לא ידעתי מה הולך כל כך.

ועכשיו?

היום הדעות הן מאד דומות, זה לא השתנה מאז, ברור שאני לא תומכת במדינה פלסטינית בספטמבר, לא חושבת שיש ישות כזו, מבחינת משפט בין לאומי זה לא קיים, זה לא יכול להתקיים מכל מיני סיבות, מבחינת הגדרת המדינה, הם לא יכולים להתקיים כמדינה עצמאית אז שיפסיקו לבלבל את המוח ושיפסיקו עם השטויות שלהם.. עד האינתיפאדה הראשונה הם חיו לא רע בכלל, הייתה שם צמיחה כלכלית, ישראלים היו קונים שם כל הזמן, ומאז אנשים הפסיקו להגיע והם הרסו לעצמם והם חיים היום בחרא של עצמם והאוכלוסייה הפשוטה יותר היא מבינה את זה אבל יש כאלה שכופים את זה, הדמוקרטיה זה לא הצד החזק שלהם.

מה הסטאטוס שהם צריכים להיות בו?

סטטוס של אוטונומיה, מדינה הם לא יכולים להיות, יש להם תלות גדולה בנו, מבחינת התשתיות, מבחינת עצם הקיום שלהם, מובלעת מאד בעייתית בלי רצף טריטוריאלי, יש איזה חמש הגדרות שאני לא כל כך זוכרת את כולן ועל הרוב הם לא עונים שזה תנאים מצטברים למדינה והם לא עומדים בהם, חייב להיות שיתוף פעולה מאד צמוד אז כאילו כך או כך הם חייבים להכיר בנו, וכך או כך זה ממש לא משנה באיזה שתטוס הם נמצאים.

וערביי ישראל?

זה בעיה.. הם נהנים מכל הזכויות ויורקים לנו בפרצוף. לא כולם, יש כאלה שהם סבבה, דרוזים הם על הכיפאק אבל יש כאלה שנהנים מהזכויות ומצד שני הם יורקים לאותה צלחת שהם אוכלים ממנה.

אז מה עושים?

מבחינתי חוק הנאמנות זה הדבר הכי נכון שמתקבל כרגע, מי שלא מתאים לו שיעבור לרשות הפלסטינית, שייקח את הזכויות שלהם וייהנו ממדינה אחרת, שייקחו את הרגליים שלהם ויעופו מפה, זה לא יתכן שאנשים חיים פה, מקבלים כסף מהמדינה, לא משלמים מיסים ועוד מתחלים לצפצף על החוקים.

ההורים שלך מעורבים בפוליטיקה ישראלית?

לא.. הם חיים סבבה להם שם..

את מבקרת אותם?

מדי פעם.

השירות הצבאי השפיע על הדעות הפוליטיות שלך?

זה רק חיזק לפי דעתי, אני חושבת שיש כאלה שזה ממש שינה אותם אבל אני די באותו ראש, לא השתנה הרבה.

באיזו מידה את מסכימה או לא מסכימה למשפטים הבאים
ישנן טענות שונות לגבי שימוש בכוח במסגרת הסכסוך הפלסטיני-ישראלי. אקריא בפניך מספר טענות ותאמרי לי מה דעתך על כל אחת מהן- באיזו מידה את מסכימה או לא מסכימה למשפטים הבאים –

באיזו מידה את מסכימה או לא מסכימה למשפטים הבאים

לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
0	1	2	3	4	5	אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים
0	1	2	3	4	5	הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית
ישנן טענות שונות לגבי שימוש בכוח במסגרת הסכסוך הפלסטיני-ישראלי. אקריא בפניך מספר טענות ותאמרי לי מה דעתך על כל אחת מהן- באיזו מידה את מסכימה או לא מסכימה למשפטים הבאים –						
לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלומות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים
0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה

מאיפה את בארץ?

במקור מאילת ולפני כמה שנים ההורים שלי עברו לחולון ואני גרה היום בקיבוץ ארז, סטודנטית.

כמה שנים למדת עד עכשיו?

12 שנות לימוד ועכשיו שנה ראשונה בתואר

שאפת להגיע לשירות קרבי?

כשהגיע שלב הגיוס מאד רציתי לעשות משהו משמעותי ואני מאד מאמינה ביכולות נשים שיכולות לעשות הרבה יותר מלשבת במשרד, הרגשתי שאני יכולה לעשות יותר וחיפשתי תפקיד מתאים וזה תפס לי את העין.

באיזו יחידה שרתת?

קרק"ל, גדוד שהתחיל כפלוגה מאד קטנה ועם השנים התפתח והפך להיות גדוד והיום הוא גם מתפתח מאד, אני חושבת שהוא התחיל בשנת 2000, הוא די חדש.

יש שם גם בנים וגם בנות?

זה מעורב אבל יש 70% בנות והשאר בנים למרות שהייתה פלוגה אחת שהיו בה יותר בנים מבנות, יש שם גם את בני הגרעינים שמגיעים יחד עם הקומונות שלהם. רוב הבנים שהגיעו לכאן אלה בנים שלא הצליחו להגיע ליחידות הכי קרבות, אז הם מגיעים אלינו.

שירתת במחסומים?

היה לנו מחסום שהוא של אילת, שמגיעים דרך מצפה רמון, מחסומים כאלה היו רק בהתחלה שפלוגה לפני הייתה בקלקיליה אבל אני אישית לא הספקתי להיות שם כי הוציאו אותנו משם בסוף..

למה?

לא יודעת.. החליפו קווים בין חטיבות.

אז איפה שרתת?

הייתי בכל הגבולות של ירדן ומצרים, במצרים היו בעיקר הברחות של נשקים, סמים וכל מה שקשור לזה

ובירדן?

הפעילות הייתה יותר רגועה, זה היה יותר לשמור על הביטחון, האקשן ברובו היה במצרים.

את עושה מילואים?

כן, המון.. בדיוק עכשיו הייתי בחודש מילואים, חודש רצוף, ועוד מעט יקראו לי שוב למרות שאני לא עושה מילואים ביחידה של קרק"ל, מספחים אותנו לכל מיני יחידות, אותי סיפחו לחילוץ והצלה, וזה דווקא מצחיק כי חזרנו לקווים של קרק"ל, היינו עכשיו בגבול מצרים והיו לנו שם את התפיסות של הסודנים. אנחנו מחליפים גדודים שיוצאים לאימונים.

אוהבת?

כן, מאד.. כשזה בא בתקופת מבחנים זה פחות טוב אבל כשזה מגיע באמצע תקופה של עבודה ולקחת חופש מהעבודה כדי לנקות את הראש זה די נחמד, זה חופש מהשגרה, זה נחמד, מי שהגיע לשם מלכתחילה אז הוא אוהב את הדברים האלה, את השטח, את הנשק, זו חוויה באיזשהו מקום.

קרק"ל הייתה הבחירה הראשונה שלך?

כן, קרק"ל הייתה היחידה אז שהיו בנים ובנות שעושים שווה בשווה, בשאר הגדודים זה מחלקה של בנים ומחלקה של בנות ואני חיפשתי שוויון מלא, גם אם התוצאות שלי פחות טובות משל הבנים, אני יודעת שאנחנו באותה רמה. מסעות עושים כולם ביחד ואם יש מישהו שיותר קל, נותנים לו פק"ל יותר כבד ואז זה מרגיש שווה, והם גם מאד עוזרים לנו, יש בנות שיותר קל להן מבנות אחרות ומי שקל לה עוזרת לאחרים. גם מבחינת הפיקוד, אין דבר כזה שרק גבר על נשים או ההפך, תמיד חצי-חצי.

הרגשת שלבנים יותר קל מבחינה פיזית?

אני מניחה שיותר קל להם מאיתנו מדי פעם כי מבחינה פיזיולוגית יש הבדלים אבל זה הרבה פסיכולוגי, המוטיבציה והרצון יכולים להביא להישגים שווים. יש המון פחד מבעיות רפואיות, בעיות כמו רחם וכאלה, זה מפחיד, אני מאד רוצה ילדים ויש את הפחד הזה שאם יקרה משהו שיפגע בזה וגם יש תדמית, מאד עניין של תדמית, מה יחשבו עליי, מה אני גבר, למה אני הולכת לעשות דבר כזה.. ככל שהתודעה עלתה בעניין, ככה נהיה קצת יותר פשוט להגיע לשם.. אני חושבת שהיה לי רצון להוכיח שאני יכולה ואחרי זה הפך לדברים אחרים ונהייתי מהחוויה, למדתי המון על עצמי, התפתחתי וגדלתי בצבא מאד.

מאיפה הגיע הרצון?

משהו פנימי שמשך אותי וגרם לי לרצות לעשות יותר, הייתי ילדה ספורטיבית, לא באתי מנקודת 0. אני חושבת שצריכה להיות אופציה לנשים להיכנס, גם לחטיבות חי"ר שהיום סגורות בפני נשים, ואם הבנות לא יצליחו אז הן לא יתקבלו. לירות בנשק למשל, לא צריך יכולות פיזיות אדירות אלא דברים אחרים..

באיזו מידה היית במגע ישיר עם אוכלוסייה פלסטינית?

לא הייתי בעזה בשביל להיות באיזשהו מגע אבל היינו כן במגע עם מברחים שהגיעו לאזור מצריים, ותפסנו כמות סיגריות, נשק וסמים שיכולים להספיק לגדוד שלם.

והתדירות?

זה תלוי תקופה, היו תקופות שיותר והיו תקופות שפחות, כשיש לנו יותר כוח אדם, אנחנו יותר בשטח והם רואים נוכחות שלנו ואז מפחדים. הגבול עם מצרים מאד פרוץ אז בעצם מה שאנחנו עושים, זה מעין מאלצים, מציבים מהון כוחות מסביב ותופסים אותם, יש איזשהו מגע כי אנחנו לוקחים אותם ואוזקים אותם, בסופו של דבר הם מגיעים אלינו ואנחנו מעבירים אותם לרשויות.

באיזו מידה את מזדהה עם מצוקות של פלסטינית?

כאילו יש איזושהי מידה של אנושיות שתמיד הלב יוצא אל מי שנראה חלש אבל אני עושה הפרדה, אני לא חושבת שהם אשמים במה שעושים ארגוני הטרור אבל מצד שני צריך לשמור על המדינה שלנו ואם זה כרוך בלעשות דברים שנראים לעולם שאנחנו העם הרע..

כמו מה?

כמו עניין שחפים מפשע נפצעים כשצה"ל מפציץ בניינים, עצם זה שהם משתפים פעולה אז אין לנו ברירה, זו הגנה עצמית בסופו של דבר.

העמדה שלך השתנתה במהלך השירות?

אני חושבת שצברתי אותו יותר אבל דעה הכללית היא אותה דעה. יש הבדל בין לראות בחדשות לבין לראות בעיניים, לרוב הם שולחים ילדים קטנים שעשו להם שטיפות מוח, אם אימא שלי הייתה אומרת לי משהו מסוים כל הזמן אז גם אני הייתי מאמינה בו, זו הדרך פעולה שלהם, לקחת ילדים בלי דעה משלהם.

רוב המבריחים ילדים בני 12?

לא, היה גם וגם. ריחמתי יותר על הילדים הקטנים, לבן אדם מבוגר יש בחירה אבל לילד אין בחירה ובגלל זה ריחמתי עליהם יותר. כל אספקות האוכל שאנחנו נותנים להם וחייל שנותן מים לילד שזורק אבנים, את זה לא מראים.

את ראתה כאלה מקרים?

אה.. אני צריכה להיזכר.. לא, לא יצא לי לראות כאלה מצבים. אני זוכרת שעשינו אבט"שים שכן היה אינטראקציה עם אנשים שצריכים להכנס אבל זה שונה כי זה לא בלב השטח, זו לא עזה ששם רואים את זה ממש טוב, ערביי ישראל זה אחרת..

איזה סוג של אינטראקציה ראתה?

נראים נורא מושפלים, כשאומרים להם לנער את החולצה כדי לבדוק שאין שום דבר, אז זה מעמד מביך לשני הצדדים ואני חייבת להגיד שאין ברירה, זה חייב להיות.

היה לך קשה?

מאד, אבל אם זה לא יהיה, אז מחר יהיה פיצוץ איפשהו.

תספרי לי על השירות שלך ביחידה.

על היחידה אני יכולה להגיד רק דברים טובים, במת, אנשים איכותיים, הגברים הם חלק בלתי נפרד מהיחידה ויש לי משם חברים ממש טובים עד היום אבל בעיניי יש משהו קצת שונה בין הבנים לבנות מבחינת הרצון להגיע ליחידה, זו חבורה של אנשים מאד מגובשים, להחליף אחד את השני בשמירות, להעביר את הזמן אחד לשני, נפגשנו מחוץ לצבא, עד היום אנחנו עושים מפגשי גיבוש.

ומבחינת חיי חברה, אותו חיבור בין הבנים לבין עצמם לבין הבנות?

כן, לא הייתה הפרדה בכלל, כל הזמן היינו ביחד.

עד כמה הבנות היו חלק מחיי החברה ביחידה?

הן היו חלק בלתי נפרד, בהתחלה זה הבנים והבנות והמגורים נפרדים אז יש חלק שהוא רק שלהם ורק שלנו, בלילה כשהולכים לישון אז יש שיחות לתוך הלילה אבל במהלך היום ועם הזמן לא היה כזה הבדל, פינת עישון הייתה מרכז הפעילות כי כולם מתחילים לעשן בצבא, יושבים שם כל הזמן, ואם זה ארוחות, זה הכול ביחד, זה נעלם באיזשהו שלב ההבדל בין גבר לאישה. זה מה שמאד מאד אהבתי בקרק"ל, אנחנו פלוגה וזה לא משנה בכלל אם זה גבר או אישה, אם אני יכולה או לא יכולה, חבורה של אנשים שעושים הכול ביחד בלי יוצא מן הכלל. אני כן מאמינה שיש הבדלים מחינה פיזיולוגית ואני יכולה להגיד שהיו סרגלי מאמץ שונים בין בנים לבנות, וזה בסדר כי אני כן מאמינה במגבלות אבל בסופו של יום, זו הייתה אותה פעילות.

וקשיים.. היו?

יש הרבה, ההתמודדות הראשונית של צבא באופן כללי, להגיע למקום עם חוקים שלא מכירים, מעט מאד זמן שינה, היו ימים שלמים שלא ישנתי, בעיקר כשהייתי מפקדת, זו התמודדות נפשית מאד קשה, דברים שלא נתקבלתי בהם בעבר, היו שברי מאמץ ברגליים והיו דברים, אבל בעיניי זה היה שולי לעומת הטוב, גם במיוחד בראייה לאחור, היו ימים שאמרתי שלא שווה את זה אבל בראייה לאחור, שלוש שנים מאז השחרור, אני יכולה להגיד שזו הייתה חוויה.

אני יודעת שאם אני בחברה של מלא בנים, אני צריכה לשנות את ההתנהגות שלי, את הרגשת ככה?

אני חושבת שבהתחלה הייתה את ההרגשה הזו אבל ברגע שעוברים משהו שהוא מאד מאד משנה את זה, למשל שבוע שדאות שלא מתקלחים שבוע ואוכלים מנות קרב, שכאילו עוברים את המחסום הזה, את לא אובייקט מיני יותר, זה מגיע למצב להרגיש חופשי להגיד לך דברים כמו שהם מדברים בין החבריה, למשל, בא לי לחרבן נורא עכשיו וזה גם הפוך.. וגם הבנים יכולים פתאום להגיד "יו, ממש קשה ליי", פחות אכפת לך לפזר את השיער ולהראות נשית.

ואהבת את זה?

אחרי שהיינו נפגשים באזרחות היינו מתלבשות יפה והם היו מסתכלים עלינו בחיך, הם לא ראו אותנו בתור גבר אבל בתור ידידי נפש, ממש אחים. היה לי ידיד שראה אותי בתור אישה ולא אחת מהחבריה אבל התקרבו מאד לא בקטע רומנטי. במילואים, בניגוד לשירות הצבאי, אני בת יחידה במחלקה שלי, יש לי צוות שמורכב מהמון גברים ואני במיעוט וזה חדש לי כי אני רגילה למצב ההפוך, וזה מצחיק כי הם לא רגילים לשרת עם בנות, הם יצאו מיחידות של רק גברים ואם אני באה להרים משהו כבד אז הם לא נותנים לי והם אומרים לי "חכי, אני ארים" ואני אומרת "לא, רגע תנו לי לבד", בקרק"ל הבנים מסנגרים אותך כל הזמן בקטע של רצית להיות לוחמת אז יאללה תרימי.

אז הזהות שלך לא השתנתה?

אני יצאתי לפיקוד די מוקדם ויש את העניין הזה של להיות יותר חזק, אתה צריך לתת יותר מהחיילים וצריך לשמור על חוזק פנימי כדי להיות חזק בשביל החיילים, ואולי זה ההבדל היחיד. זה היה לי מאד טבעי כי בטבע שלי אני דואגת יותר לאחרים מאשר לעצמי, אני עובדת בפנימייה של נערות בסיכון וזו עבודה מדהימה וגם שם, אני דואגת לאחרים כל הזמן.

את גאה להיות חלק מהיחידה?

כן, מאד למרות שיש הרבה דברים קשים, לא הוגנים ולא טובים אבל מבחינה כללית אני מאד אוהבת ומאד גאה.

מה היית משפרת?

היחידה שלנו היא ניסיונית וזה מקור כל הבעיות, היינו שפן ניסיונית, שברי מאמץ, פגיעות שונות, היחידה עצמה לא היה לה מספיק ניסיון כדי לבנות מסלול שמתאים לבנות, כל הזמן היו המון שינויים, בפלוגה שאני הייתי טירונית לעומת פלוגה שהייתי סמלת שלהם בטירונות היו דברים שונים, כל הזמן משפרים.

היחס שלך ליחידה השתנה מאז השחרור?

לא, עדיין עולה בי חיך כשאני רואה חיילת עם נעליים אדומות ותג של קרק"ל ומתחשק לי לשאול אותה איך הולך לה, ואיך היא מסתדרת...

את חושבת ששנים יכולות להיות בשירות קרבי?

כן, אם את מסוגלת ומאמינה שאת יכולה, אז לכי על זה.

איך את חושבת שאפשר לפתור את הסכסוך בין הישראלים לפלסטינים?

שאלה שקצת גדולה עליי (בחיך).. אני חושבת שאם גדולים וטובים ממני לא מצאו את הפיתרון, אז אין לי מושג...

ולשפר את המצב?

אני חושבת שאנחנו צריכים להיות יותר כוחניים, אנחנו מאד רחמניים, הצבא שלנו מאד רחמן, במילואים האחרונים היינו עם הסודנים והם עוברים את הגבול, ואם זה היה הפוך, אם מישהו היה עובר את הגבול לצד השני אז היו יורים בהם, לפעמים הם מגיעים פצועים כי יורים בהם. אנחנו תופסים אותם, מביאים להם רופא, מים ואוכל ובסופו של דבר הם מקבלים תנאים כ"כ טובים שזה הזוי, למה שהם לא ימשיכו לעבור אם ככה מתנהגים אליהם כאן.

עם הסודנים, איך אפשר לדעתך לשפר את המצב?

לבנות גדר יותר מאיימת ולהחזיר אותם. יש אמנות שאומרות שהם בסיכון ואסור להחזיר אותם, אבל הם עושים עבירה ועוברים גבול, אם המצרים יורים בהם, אז כנ"ל לגבי הפלסטינים, אם פלסטיני נכנס לישראל אז שמים אותו בכלא ואם ישראלי נכנס לשטחים, אז הוא לא חוזר, כמו הלינץ' שהוא ברמאללה שזרקו אותם מהחלונות, בישראל זה אף פעם לא היה קורה.. תראי, מצד אחד זה טוב שזה לא קורה כי אם נגיע למצב שלהם זה יהיה רע אבל גם הטוב לב הזה הוא בעייתי כי אנחנו בצבא והצבא צריך לתת את הטון. צריך להרתיע יותר את הטרור שם, כל הרצון של השלום, אנחנו לא רוצים לעשות שלום עם ארגוני טרור כי זה חסר טעם אבל שאר הפלסטינים הם אנשים טובים ולא עשו רע, וגם הם נתונים למשטר ואין להם ברירה, יש את החלק שאומר זה נורא קשה להיות תלוש בלי מדינה משלך, גם אנחנו היינו במצב הזה פעם אז זה בעייתי, עם כל החמלה לצד השני אנחנו צריכים לדאוג לעצמנו, אני מעדיפה לדאוג לילדים העתידיים שלי.

את נחשפת לשימוש בכוח כלפי האוכלוסייה הפלסטינית?

כשהם מתנגדים אז כן, אין ברירה וגם הכוח הזה הוא מאד מתון, זו לא אלימות לשם האלימות אלא לשם הסיטואציה, להצמיד אותו לרצפה כדי שיפסיק להתפרע.

את מרגישה שלא היה מעבר לזה?

אני כן יודעת שהיה כוח מוגזם אבל אני יכולה להגיד שלפעמים כבר אין ברירה, איזשהו כעס שמביא אותך לעשות דברים כאלה. זה המון זלזול, לפעמים אני רואה בטלוויזיה המחסום שפלסטיני יורק על חייל ואומרים לחיילים לא להחזיר אלא רק להגן על עצמם, כמה אפשר להיות מושפל, אתה עושה עבודה כל כך קשה ואתה אוכל חרא, כמה אפשר..

ומה התחושות שעולות בך?

רגשות מעורבים כי יש ויש, אני יכולה להבין את החיילים, צריך לזכור שאנחנו ילדים בגיל 18 עד 20, הצבא מאד מבגר ומחר.

מה איתך.. בקשר להפעלת כוח?

אני יכולה להגיד שאני מאד נגד זה אבל אני כן יכולה להבין איך מגיעים למצב הזה בקלות.. הכול מאד מורכב, גם התחושות, יש המון לוחמים שפגשתי בקורסים בצבא, אלה אנשים שנתקלו פנים אל פנים

בגופות ובמחבלים ואלה תמונות שלא יוצאות מהם, לעולם. גם לגביי, את רואה דברים אחרת, דברים שנשארים איתך לאורך הרבה זמן, להעריך הרבה דברים, למשל מיטה, לישון במיטה, שעות שינה, שוקולד, סתם דברים קטנים. תבואי פעם ליחידה שמתאמנת בשטח שבוע עם פחית קולה, מקילומטרים יראו אותך **השירות הצבאי שינה את העמדות שלך בנוגע לשימוש בכוח?**

אני לא חושבת.. נראה לי שנשאר אותו דבר. לפני זה לא הייתה לי שום התמודדות עם שימוש בכוח אז זה לא משהו שהייתי צריכה לחשוב על לפני ואחרי, זו התמודדות ראשונה עם דבר כזה.. **ואחרי סיטואציה שהיית חייבת?**

אז חשבתי שם אני אהיה חייבת אז אני אעשה את זה, צריך איפוק מאד גדול ולא לתת לרגשות להשתלט עליך.

מה היו הדעות הפוליטיות שלך לפני הגיוס?

אני חושבת שפחות הייתי מעורבת, פחות התעסקתי בימין-שמאל בעד-נגד, אבל אני מאד ככה באמצע, הדעות שלי חלוקות בין מה נכון ומה לא נכון.

אז?

גם אז וגם עכשיו אני עדיין מגבשת את הדעות הפוליטיות שלי.

מה למשל?

אני קצת בספק אם שלום יכול לקרות במצב איך, שהוא נראה היום, כל העניין של גלעד שליט, זה ממש מרתיע אותי, לפעמים בא לי להגיד למה צה"ל לא נכנס עם כל הכוח ומרסס שם את הכול ואז יש קול הגיוני שאומר דווקא הם בני אדם, אני עבדתי עם אוכלוסיה דרוזית וגששים ואומרת זה לא פייר, זה לא הוגן שאנשים ימותו בגלל ארגוני טרור, צריך פיתרון שיכריע את הארגונים האלה ולא את כל הפלסטינים.

מה עם הדעות של ההורים שלך לפני הגיוס?

האמת שאני לא כ"כ יודעת, זה נושא שלא מדברים עליו בבית, אני כן שומעת ערבים הם ככה, הם לא כל כך בעד למרות שאני כן קצת יותר, אני שונאת את ההכללות של כל הערבים הם רעים, זה דבר שהוא לא נכון, כמו להגיד כל המרוקאים כל האשכנזים, אין דבר כזה כל, ובגלל זה הדעה שלי ושל ההורים שלי היא שונה. ההורים שלי גם היו נגד זה שאני אהיה לוחמת, הם אמרו שהם לא מבינים למה צריך לתרום לצבא, להיות לוחמת, בגלל שאני אישה ולמה לעשות משהו כזה, לתת כל כך הרבה..

והיום?

הם ראו שזה טוב לי אז הם הבינו שזה טוב גם להם. זה גם חיבר יותר ביני לבין אבא שלי, התלהב מזה שיש לנו סיפורים משותפים על מסעות וכאלה.. אז זה די היה מגניב.

השירות הצבאי שלך השפיע על הדעות הפוליטיות שלך?

אני חושבת שלא, נשארתי די אותו דבר, השתנית הרבה מבחינת האופי אבל זה לא ממש היה שינוי, זה היה יותר התפתחות וצבירת ביטחון, בסוף נשארתי אותו אדם.

את חושבת ששנים משנות מסגרת צבאית?

כן, יש הבדל מהותי בין נשים וגברים גם באופי עצמו, לראות יחידה רק של גברים לעומת של נשים, זה שונה. מבחינת איך שדברים נראים, אני מנסה לנסח את זה.. גם מבחינת הנפש, יש איזשהו הבדל.

יש לך דוגמאות?

נגיד בעניין הכוח רצון, ביחידה של גברים לוחמים יש את הכוח רצון אבל זה משהו שטבוע בהם, אנחנו הולכות נגד, זה לא משהו שמצפים מאיתנו לעשות, לא חושבים שאנחנו יכולות וברגע שאנחנו עוברות את המחסום זה אחרת, זה גם ממניעים שונים, וככה זה גם נראה.. כנגד כל הסיכויים.

לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
0	1	2	3	4	5	אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים
0	1	2	3	4	5	הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית
0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים

0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה
---	---	---	---	---	---	---

ראיון חמישי - גל

בת כמה את?

25 עוד חודש

מאיפה את במקור?

מבאר שבע

ומה עושה?

לומדת ספרות השוואתית באוניברסיטת בתל אביב

אוהבת את תל אביב?

מאד.. מאד, היא משוחררת וכיפית, מאד שונה מבאר שבע ואני מאד אוהבת את זה

איפה שרתת?

בקרק"ל

איך הגעת לקרק"ל? דרך גרעין נח"ל?

לא, התגייסתי בגיוס כלל צה"לי לבקו"ם, רציתי להיות לוחמת ואחרי הגיבוש לוחמות ממש רציתי קרק"ל וקיבלתי מג"ב, אמרתי אין מצב שאני הולכת למג"ב, אני לא אסתדר שם חברתית, ממש ממש לא רציתי מג"ב, ביקשתי לעבור לקרק"ל, אמרו לי שלא ואין סיכוי, אז חתמתי ויתור ואחרי שבוע קיבלתי מכתב-ברכותינו, התקבלת לקרק"ל ומאז הבנתי שככה עובד הרומן עם צה"ל, להיות קשוחה ולשחק איתם ביד קשה.. וזהו.. ממש רציתי להגיע לקרק"ל והייתי ממש שמחה

איפה הוצבתם?

עשינו טירונות בבא"ח גבעתי ארבעה חודשים ואחרי הטירונות, בערך משהו כמו ארבעה אנשים מכל מחלקה, מופרשים לפלחו"ד שזו הפלוגה הותיקה, ואני עברתי לפלחו"ד, שזה כאילו כל מפקד כיתה שולח את מי שייצג אותו, אז עלינו לפלחו"ד, זה נקרא אפרוחים, עלינו אפרוחים לפלחו"ד, ושאר הפלוגה עברה לעשות קו ראשון בערבה ואני עשיתי קו ראשון בקלקיליה עם הפלחו"ד.

זה היה ניסיון להציב את קרק"ל בגבול שהוא לא גבול שלום?

נכון.. כנראה שזה היה ניסיון שלא הצליח.. הייתי שם בערך ארבעה חודשים וזהו, עברתי לגבול שלום, מצרים ולא חזרתי יותר לשרת בשטחים. בעצם ירדנו מקלקיליה באוגוסט 2005 כדי לסייע בהתנתקות.. אחרי ההתנתקות יצאתי לחובשים בבה"ד 10, ארבעה חודשים, חזרתי והפלחו"ד כבר עבר לערבה אז היינו בגבול מצרים, ואחר כך הייתי חופל"ת.

את עושה מילואים?

נפלטתי על בריאותי ובגלל זה גם לא סיימתי שלוש שנים אלא שירתתי רק שנתיים..

בקלקיליה, היה מגע עם פלסטינים?

בטח, החזקנו שם שני סיורים ומחסום, מחסום 109. סיורים על הגדר רכובים, מדי פעם גם תצפיות יזומות לכפרים.

היית מגדירה את המגע כאינטנסיבי?

כן, הוא על בסיס יומיומי, יש מישהו ספציפי שאני זוכרת, הרי מה שקורה שיש רכבים שעוברים במחסום ויש פשפש שזה שער של הולכי רגל, שזה נשים שנכנסות לעבוד בשטחים החקלאיים אם זה בתותים או בפרחים שיש שם, גברים שנכנסים עם אשורות עבודה, בעצם מה שאנחנו היינו אמורים זה לוודא שהמסמכים והתעודות בתוקף, אז זה גם על בסיס יומיומי. היה בחור שעבד בצד השני, זאת אומרת הישראלי, עבד בתחנת דלק בקיוסק, והוא פלסטיני, וכל פעם בסיור היינו עוצרים בקיוסק אז הוא היה אומר: "בבוקר אתם נותנים לי שירות כשאני עובר אצלכם במחסום ובצהריים אני נותן לכם שירות", זו הסתכלות מאד אחרת, זה להכניס את עצמך למשחק, זו הייתה אמרה שאני ממש זוכרת.

קצת על החיים ביחידה, בקרק"ל..

החיים מאד שוויוניים בתוך הפלוגות, אין הבדלים בין בנים ובנות, הבנים מקסימים, בנים שבטירונות מאד קשה להם עם התפיסה כי שוב יש את בני הגרעינים שכל הגרעין בוחר ללכת ביחד ואז הם מראש יודעים לאן הם הולכים ויש את הבקו"מיסטים שלא יודעים לאן הם הולכים ואומרים להם שהם הולכים לטירונות בבא"ח גבעתי אבל לא אומרים להם שהם לא יהיו בגבעתי ואז הם ממש מתבאסים ואם המופרעים בטירונות אבל זה ממש נעלם עם הזמן הם הופכים לחברים טובים. הייתה זכורה לי כמשהו מאד חם, מאד כיפי

והשירות הצבאי

בסופו של השירות, ממש קצת לפני שנפלטתי אז היה קצת שילוב של כל מיני דברים, מבחינה אידיאולוגית הרגשתי שזה כבר לא זה.. אני הלכתי לקרקל במטרה באמת להוכיח שבנות יכולות ואם צהל פותח צריך לנצל את ההזמנות הזו אבל בתכלס הבנתי שזה לא ממש ככה, כי הייתה מלחמת לבנון ואנחנו לא עלינו וזה משהו שמש הפריע לי וזה בכלל לא היה בקטע הלוחם, אני לא בן אדם לוחם, המלחמה פחות עניינה אותי

אלא?

גם התרומה למדינה אבל יותר התרומה למין הנשי, אני חושבת שאתה חייל מתהדקת בך גם האמונה בצדקת דרכך כישראלי לוחם, אבל המטרה הראשונית שלי הייתה כישראלית אישה לא כישראלית לוחמת.

למה זה היה כל כך חשוב?

אני מאמינה בשוויון הזדמנויות לנשים, אני רוצה להביא לשינוי משמעותי והרגשתי שכך אוכל להצליח אולי.

הרגשת שאת משנה את התנהגותך בגלל הבנים ביחידה?

העניין הוא שזה באמת מי שהייתי באותה תקופה, האמנתי שאני יכולה הכל, הרגשתי שאני יכולה להרים כל משקל שיתנו לי והייתי עסוקה בלהוכיח שהמין הנשי מסוגל אבל נכון לאותה תקופה אני לא מרגישה ששיניתי את ההתנהגות שלי כי זו מי שהייתי אז.

גאה שהיית בקרק"ל?

סבבה לי עם זה לגמרי, אני חושבת שמבחינה מדינית קרק"ל טובה לצה"ל גם מבחינת הנראות כי זה נראה מאד טוב שצבא ההגנה לישראל משלב נשים במערך הלוחם ומהבחינה של נגיד בהתייחס למלחמת לבנון השנייה, בגלל שהיה את קרק"ל שיכל לתפוס גזרות במרכז וגבולות שלום אז היה אפשר להעלות למעלה צפונה לוחמים אמיתיים מה שנקרא. מהבחינה הנשית אני חושבת שזה, זה כאילו נשמע מאד טוב אבל בתכל'ס זה לא קורה.. כי מאד חידדו לנו שההתנתקות זה התפקיד בשבילנו כי יש נשים שצריך לפנות, איזה יופי, מצאו לנו ייעוד, אנחנו לא גדוד שנועד לפיזור הפגנות אנחנו גדוד שנועד לחימה, עשינו טירונות רובאית 05, קרבית לכל דבר, עשינו בוחן מסלול שהוא קרבי, ועשינו מסע כומתה שהוא קרבי וטירונות שהיא מאד ארוכה והיא קרבית, למדנו תכנים ונשקים לא כדי לפנות ילדות מהבית שלהן..

על התקופה בקלקיליה והמגע האינטנסיבי עם אוכלוסיה פלסטינית, הרגשת הזדהות עם המצוקות של הפלסטינים?

כן, אבל הייתי גם לפני כן, אני לפני השירות התלבטתי אם להתגייס מטעמים של זכויות אדם, אני ממש נמנעת מהגדרות, אני לא פציפיסטית ולא פמיניסטית, אני גל, אבל מטעמים של זכויות אדם.. למשל הייתה לי בזמנו ממש בעיה קשה עם הגדר, היום קצת התמתנתי עם העניין הזה, אבל בסוף העדפתי שני אהיה שם ולא חמומת מוח אחרת.

אז למה בכל זאת התגייסת?

כי זה חובה והיה עליי לחץ של המשפחה והחברים והחלטתי שאני אעשה את הדברים אחרת.. אני ממש מקווה שעשיתי את זה בדרך הטובה ביותר, עם חיוך וקצת יותר אמפטיה וכוס תה כשקר, שזה אגב משהו שאני חושב שהנשים של ווטש מפספסות הרבה, שיש לוחמים כאלה, שנותנים כוס תה כשקר, וכוס מים כשחם, וכן מחייכים, וזה משהו שהרבה פעמים מרגיש שמפספסים אצלנו, בעיקר נשות ווטש. הרבה פעמים אני הרגשתי שהן באו למחסום באנטי, הן היו אצלנו במחסום הרבה פעמים, ועומדת לפניי אישה בת 50 ואני אומרת רבאק תתאפסי על עצמך, את לא יכולה לצעוק כמו איזו ברברית כי את מציגה משהו שהוא כאילו סובלני ואת לא עושה את זה בדרך סובלנית ואת יורה לעצמך ברגליים בדרך הזו.

איך לדעתך אפשר לפתור את הסכסוך?

חינוך בעיקר.. חינוך משני הצדדים, פרויקטים משותפים, קיימת המון שנאה בקרב שני העמים וצריך לעבוד על העניין הזה, לחנך לפחות שנאה, לחנך לזה שאפשר לחיות כאן ביחד שני העמים, ובסוף שתי מדינות לשני עמים, בדרך של משא ומתן בינינו לביניהם.

הזדמן לך להיחשף לשימוש בכוח כלפי פלסטינים?

לא זוכרת משהו מיוחד, אני בטוחה שהייתה מילולית, פיזית אני יכולה לחשוב אולי על משהו אחד, איזה מסתנן שהייתה עליו התראה והתפרע ובסופו של דבר הבאנו אותו למוצב ועצם זה שהוא יושב עם עיניים מכוסות אבל זה לא שהחברה ואפילו לא אני, הגיבו אליו בצורה מסוימת. זה שהוא ישב עם עיניים מכוסות זו אלימות.. אני חושבת שהאיזון בין יין ליאנג עושה את שלו, ממתנים ומחדדים, האיזון בין נשים וגברים.. אני נזכרת בבן אדם כפות וזה עוצב אבל יחד עם זה צריך לזכור שלא סתם כופתים בן אדם, זה לא קורה סתם, כי עובדה שעוברים עשרות אלפי אנשים המחסומים מדי יום ומתוכם אחוזים בודדים מגיעים למצבים כאלה, אני לא אומרת שזה עניין של שכר ועונש אבל כאילו אני מאד מאמינה שצה"ל בסופו של דבר הוא צבא מוסרי. בכל אופן מהוויה שלי בשירות הצבאי, זו התחושה החזקה שלי.

אבל את מספרת על ווטש צועקות עליכם, אז למה בעצם?

בדיוק, זה העניין, לא ברור למה הן צועקות, הן לפני שהן בודקות ומסתכלות הן מתנהגות בצורה נוראית, ומתחילות לצעוק על החיילים, אבל אם הן היו בודקות את עצמן שנייה לפני ומסתכלות על המחסום, הן היו רואות שאנחנו מתנהגים בסדר, ובאמת שההתנהגות אצלנו במחסום הייתה ממש ממש בסדר.

ואת? מצאת את עצמך מפעילה כוח?

איכשהו אם הייתי צריכה לבדוק מישהי אחת על אחת וזה קרה כמה פעמים, בחדר צדדי, זה התקבל וזה עבר וגם האינטראקציה בינינו הייתה בסדר, נגיד אישה בת 40 אולי, והיא הבינה אותי ואני הבנתי אותה, לא היה שם משהו אלים.

המתח במחסום, הקלחת במחסומים, לא השפיעה עליכם?

אני לא יודעת מה עושים אחרים, אבל אנחנו בלילות היינו עושים תרגולים וכל מיני כאלה, לא היה לנו משעמם, לא שוחק, לא זכורה לי תקופה משעממת, בכלל לא, אל אני הייתי שם ארבעה חודשים כולה ואולי אם הייתי שם שלוש שנים אז אולי זה היה אחרת.

מבחינתך להיות שם ולהתנהג אחרת לפלסטינים ממה שאנחנו שומעים בתקשורת, זה היה משמעותי?

בטח, זה הקו שהוביל אותי בלהתגייס לקרבי, אני אעשה את זה אחרת, ועמדתי בזה לאורך כל הדרך, לא מצאתי את עצמי מפעילה כוח כלפי פלסטינים במחסום, הייתי אדיבה, הייתי עם חיוך וככה צריך ולדעתי אני מראה שזה באמת אפשרי..

השירות הצבאי שינה את העמדות שלך?

לא, אני לא מאמינה בשימוש בכוח ולא האמנתי בזה לפני.

מה היו הדעות הפוליטיות שלך לפני הגיוס?

שמאל קיצוני והשתחררתי שמאל מתון, יש משהו מדבק בשמירה הזו על הייחודיות והכול כזה.. אני אומרת את זה ושומעת את עצמי תכל'ס אחרי שלא חשבתי על זה הרבה זמן, ואולי אני לא בטוחה במאה אחוז במה שאני אומרת, אני חושבת ש.. אני חושבת שאולי התבגרתי ואולי אני פחות נאיבית ואולי אני רואה קצת יותר ואני רואה דברים שקורים לי, אח של גיסי נרצח מפיגוע ירי בדרך לעבודה בחברון, הוא היה שוטר ונהרג בכביש 60 לפני קצת פחות משנה, נפצעו שם שניים ושוקי נהרג, וכמובן שזה השפיע על המשפחה הגרעינית של אחותי ואת מתפכחת, את מבינה שזה נוגע בכל אחד ואמנם הוא היה שוטר אבל הוא היה שוטר מנהלי והוא היה הבן אדם הכי לא מעורב מבחינה פוליטית או לוחמנית, בחור חמוד ועמד להתחתן והכול סתם בזבוז אז נראה לי שזה הכול קשור, הצבא אפשר לי לראות את המורכבות שמתרחשת בשטחים, את שומעת יותר, את מבינה שאולי כשהיית בת 17 והיית הולכת להפגנות אז היית ניזונה מהפורום הספציפי שאליו היית נכנסת והפרוספקטים שנחשפת אליהם.. היום אני נחשפת ליותר מזה וזה משפיע עליי.

מה בצבא שינה את זה?

אני לא בטוחה שמהו בשירות יחד עם זה התחלתי לקרוא תוך כדי השירות דברים אחרים.. את זה אני ממש זוכרת. פשוט לקרוא מאמרים של אנשים שהם קצת פחות שמאלנים, הבת זוג שלי מהצבא, היינו שתינו קוראות הרבה, אחותה הייתה מפגינה הרבה בבלעין, אז אה.. הייתי מוקפת בזה והייתה הרבה התעסקות, למדתי לקרוא היום ביקורתי יותר..

מה היו הדעות הפוליטיות של ההורים לפני הגיוס?

שמאל, היו מצביעים מרצ, גם היום

והיום, את עדיין שמאל מתון?

היום אין כל כך שמאל.. נאמר שלא יודעת אם כדרך קבע אני שמאל אבל סביר להניח שבבחירות הקרובות אני אצביע מר"צ ולא חד"ש, אני לא יודעת להסביר למה כי לי לא מעט חברים שמצביעים חד"ש, אבל אני אצביע מר"צ, גם מבחינה חברתית מר"צ מדברת אליי יותר.

את חושבת שהכניסה של בנות לתפקידים קרביים עשוי לחולל שינוי?

כן.. אני לא חושבת שקרק"ל שינתה את הצבא אבל אני רואה את ההתנהלות.. היכולת של בחורים לקבל מרות ממ"כיות מעדנת אותם בצורה כלשהי, כי אם זה בחור שיוצא לו לקבל מרות ממכית חודש באיזה טירונות במחנה 80 רובאית 00 כזו, הוא לא מספיק לעבור תהליך אבל אם זה מסלול שלם של כמה חודשים, הוא מקבל גם ערכים שהם כאילו נשיים יותר וזה משפיע על המערכת. בתוך חובשת הרגשתי שאני מכילה יותר, הייתי בקורס השני של קורס חובשים קרביים מעורב, וגם שם ראינו התנהגות אחרת אלינו, הגענו כל הקרק"ליסטיות לקורס חובשים עם בנים שלא רגילים לראות בנות לוחמות והם כאילו בקטע של מה אתן עושות פה, ואם כולם עם בוקסרים וגם אנחנו עם בוקסרים אז הבנים מסתכלים עלינו בקטע מוזר. הרגשתי שאני פותחת להם את המיינד לחלוטין, שגם בחורה יכולה להזריק לעצמה ולעמוד בקשיים פיזיים אבל לא כוחניים אלא יותר מנטאליים, יש את הקטע הזה בקורס חובשים..

שיושבים במעגל..

נכון, ודוחפים את המזרקים וגברים לא הבינו איל אישה עושה את כל הדברים האלה.

נהנית להוכיח להם?

לא ממקום מוכיח אבל כן זה היה כיף לפתוח להם את הראש לעוד דברים אולי גם לגרום להם להעריך את החברות שלהן בבית.

לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
0	1	2	3	4	5	אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים
0	1	2	3	4	5	הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית

0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים
0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה

ראיון שישי - מיטל

בת כמה את?

בת 26

מאיפה את במקור?

מקיבוץ דן, בגליל העליון, גרה היום בתל אביב

כמה שנים למדת?

למדתי בתיכון ואחרי הצבא עשיתי תואר בחינוך, אני מורה לתיאטרון בבית ספר יסודי ואני חושבת להמשיך לתואר שני בלקויות למידה.

באיזו יחידה שרתת?

במג"ב

רצית להגיע למג"ב?

כן, רציתי קרבי וזה היה פתוח לבנות, הכי רציתי חילוץ והצלה כי הייתה סביב היחידה הזו הילה, היה באז סביבה כי היה איזה אירוע שהם נסעו לחלץ וכולם רצו והיה צריך פרוטקציה ולי לא הייתה כזו. בתכליס, אני רציתי הכי קרבי שיש, עניין אותי השטח, עניין אותי עניין הלחימה, סרטים שהייתי רואה ורצו לי בראש..

למה?

גם כדי להוכיח, גם כי זה נשמע אקשן ואני הייתי טיפוס של אומנויות לחימה אז וחוף מזה זה היה סוג של חינוך ברמה הפטריוטית של להגן על המדינה ואחר כך הבנתי שיש סוג של חינוך אחר, לאור האנשים שפגשתי שם (במג"ב). גדלתי על גבול הצפון, 18 שנה חיילים הגנו עליי ועכשיו הגיע תורי ואני צריכה לתת את המקסימום והמקסימום מבחינתי זה ללכת להיות לוחמת.

איפה היחידה הוצבה?

איכשהו יצא לי, יגידו לי במזל, ליפול בפלוגה מבצעית שעשו חסימות, פטרולים והרבה התעסקות עם אוכלוסיה פלסטינית ולא מחסומים קבועים.

מה זה אומר?

זה תלוי בתקופות.. התקופה הראשונה הייתה ממש לפני שבנו את הגדר ואז זה היה בקו התפר, זה נקרא, באזור ואדי ערה, ששוב, אני כאזרחית בחיים לא דמיינתי שזה המצב.. זה פשוט חתול ועכבר, אלפי פלסטינים נכנסים מדי, הם רצים פנימה ואנחנו רצים אחריהם, השטח הוא שטח פתוח זה לא כמו היום שיש גדר, גם לילות וגם ימים, התנועה המאסיבית היא בימים כי הם לא באים לפגע הם באים לעבוד, ב-99% מהמקרים.

שב"חים?

כן, הם שוהים בלתי חוקיים שבאים לעבוד באופן בלתי חוקי בתוך שטחי ישראל כאשר טווח הגילאים מגיל 5, ילדים שהולכים עם שקיות אשפה ענקיות מלאות בכל מיני שמונצס, גרביים בטירות וכאלה, למכור על כביש ואדי ערה שם ובכלל באזור והיו גם אנשים בכל הגילאים עד 90 שבאו לעבוד בכל עבודה שנתנו להם. התפקיד שלנו היה לתפוס אותם בדרך שלהם פנימה וכמובן כשאת תופסת אותם אז את רק מסתובבת הם מיד עושים פארסה ונכנסים פנימה, כך שזה ממש חתול ועכבר.

את עושה היום מילואים?

לא.. הוצבתי ביחידת פיקוד העורף, שם בדרך כלל מציבים את מג"ב, אפילו לא בתפקידים לוחמים, לפחות לא את הבנות ושמו אותי ביחידה לא מתפקדת שפשוט לא קראו לי אליה.

המגע עם הפלסטינים היה אינטנסיבי?

בתקופה הראשונה שדיברתי עליה, זה היה מאות ביום, ברגע שבנו את הגדר זה פחות, הרבה פחות כי מהרגע שיש גדר יש פחות חדירות, ויש גם מגע עם האוכלוסייה הערבית פלסטינית ישראלית, "פוליטיקלי קורקט" זה לא התחום שלי.

למה מגע איתם?

כי עובדים בתוך ואדי ערה, זה היה בתקופות, אזור שכולו כפרים מוסלמיים, וגם איתם יש לפעמים נקודות חיכוך וגם יודעים שהחבריה הישראלים מתלוננים מהר יותר למח"ש וצריך להיזהר מהם.

אחרי ואדי ערה?

עברתי לתקופה למג"ב גינין, היה חיכוך עם אוכלוסיה פלסטינית, שוב, פחות כי הייתה גדר, היינו עושים סיורים בתוך גינין וזה היה רק להטלת עוצר. אם היינו טנק של צה"ל זה לא היה מזיז לאף אחד אבל אם זה גיפ של מג"ב אז אף אחד לא נמצא ברחוב. אני כל הזמן אומרת, השמועות נכונות, וגם הרבה מעבר לכך, אבל זה ככה, יש שיגידו שזה טוב ויש שיגידו שזה רע אבל גיפ של מגע משפיע הרבה יותר מטנק של צה"ל.

ואחרי גינין?

אחרי גינין הוצבתי בתפקיד הדרכה, מאמנת קרב מגע והשתחררתי.

קצת על החיים ביחידה של מג"ב.. נהנית בשירות? נהנית מהחבר'ה?

סבלתי, רוב הזמן זה היה סבל שאי אפשר לתאר.. הייתי אוטוסיידרית, בטירונות זה עוד הורגש אבל פחות, אני אשכנזייה, קיבוצניקית ושמאלנית- כל מה שלא מג"ב, בחבילה אחת בתוך מג"ב, אז בטירונות זה היה יותר בעייתי מבחינת אשכנזייה קיבוצניקית, היו כאלה שזה הספיק להם בשביל להפוך אותי שק חבטות, לא כולם, חלקם.. נחשפתי ממש בקטנה לכל מיני קטעים שעוד לא ידעתי להבין עד כמה ההשלכות

שלהם בשטח משמעותיות, לא אשכח שביום הראשון בטירונויות היינו באוטובוס ואחת הבנות אמרה: "שיואו, איזה כיף, סוף-סוף הגעתי למג"ב עכשיו אני אוכל להגשים את החלום שלי ולהרביץ לערבים", הסתכלתי עליה ואמרתי לה "תגידי, זה באמת החלום שלך?" והיא אמרה לי- "כן, בטח, אני מקווה שישומו אות במג"ב איו"ש כי שם הכי אפשר לפוצץ אותם", וככה לאט לאט אני מבינה לאן הגעתי ועד לסוף הטירונויות אני מוכרחה להודות שלא נפל לי האסימון ממש לאן הגעתי.. אחרי הטירונויות הוצבתי ביחידת בילוש, לשם מגיעים אלה עם הציונים הגבוהים בטירונויות, של בראור וירי, והעיפו אותי משם מאד מהם כי.. לא נתנו הסבר, אי התאמה, חברתית לא התאמת הייתה שם אורח מאד מינית שלא התחברתי אליה.

מה זה אומר?

שצריך לזרום.. ואני לא רמת.. בין אם רק מבחינת דיבור ובין אם מעבר ורצוי מעבר, ואני לא שיתפתי עם זה פעולה.

אלה איכותיים?

כן, תיאורטית, בעיקר קרובי משפחה של הקצינים אבל תיאורטית זה האיכותיים. זה הרבה קומבינות.. המושג קומבינה במג"ב הוא מושג חשוב, יש שם חמולות, השוטרים לא נעים להגיד זה כמו המשפחות פשע, זה חמולות, אני כל הזמן אומרת שאם לוקחים את שמות המשפחה של הקצינים הבכירים, זה חמישה שמות משפחה וזהו.

ומשם, לאן הועברת?

משם הגעתי לפלוגה המבצעית, הגעתי בהתחלה לאימון מבצעי, שבוע של אימונים ועוד הייתי יחסית שלושה חודשים אחרי הטירונויות אז יחסית בכושר וברעל, ומה שנקרא השארתי אבק מאחוריי, כולם היו בשוק ועשו לי כבוד והתחילו להעריך אותי מאד ואמרתי לעצמי סוף סוף מעריכים אותי על מי שאני ואני לא צריכה מעבר, אבל ברגע שנגמרה התיאוריה והגענו לשטח, מהר מאד ההערכה נעלמה. אני זוכרת אחת המשמרות הראשונות, הייתי עם אחד השוטרים, דווקא היותר נחמדים בבסיס, ותפסנו איזה פלסטיני בן 20 ומשהו, והוא החליט שהוא צחק עליו, התחיל לפוצץ אותו מכות, והוא הוריד את החולצה של המדים, ואמר לבחור הצעיר- בוא נראה אותך אני לא שוטר עכשיו בלי המדים, והוא ברור שהוא לא מחזיר לו, והוא פוצץ אותו מכות ואז אומר לי "יאללה, תכניסי לו את נראה מה את יודעת" ולא הסכמתי, לא אמרתי אני לא מסכימה אלא אמרתי עזוב אותי זה מגעיל אותי לגעת בו, אבל מהר מאד הבינו שאני לא משתפת פעולה עם המכות, עם ההשפלות, עם לסדר אותם ב-ח, תיזוזים מפה לשם, ומהר מאד נעשיתי אאוטסיידרית והתחילו שמועות שאני מלשינה.. והלוואי שהיה לי אומץ להלשין, אני כל הזמן אומרת שבמחשבה בדיעבד, אם כבר אמרו עליי שאני מלשינה אולי היה עדיף שאני אלשין באמת, רק שלא היה כל כך למי להלשין, כולם ידעו מה קורה, גם הקצינים.

מה לדעתך הייתה הסיבה המרכזית לנידוי הזה- שמאלנית או אישה בין גברים?

זה גם וגם וגם, בן שהוא פחות אלים נתפס במובן מסוים פחות גרוע, גם שאני שמאלנית, וגם שאני קיבוצניקית ואשכנזייה וסוף סוף יש את מי להאשים בכל שחיתויות העולם וגם זה שאני בחורה. רוב השוטרים ולא כולם, מדדו את הבנות לפי שני מדדים- אם הן זורמות, כל הזמן היו הטרדות מיניות ברמות כאלה או אחרות ואם הן מרביצות לערבים, לוחמת איכותית זו אחת שדופקת מכות לערבים בלי חשבון, אחד הדברים הראשונים שאמרו לי על מישהי שם- זו תותחית, תראי איך היא מפוצצת מכות, אז ברגע שאני לא נכנסת למדד הזה, זה מהר מאד הגיע לבידוד חברתי שבתקופות מסוימות זה לדבר עם אף אחד, שבועיים בבסיס ולהיות לבד וזה הלבד הכי נוראי שחוויתי אי פעם.

הרגשת שאת צריכה לשנות את ההתנהגות? לסגל איזו התנהגות כוחנית יותר?

שוב, ברמה הפיזית גברית, ברמה הקשוחה הייתי קשוחה, לא הייתי רכה לאף אחד, אבל זה לא היה עניין של גבריות או נשיות כמו האגרסיביות שלהפך, האגרסיביות הנשית- מאד אהבו אותה, הסטירות למשל, והיה לי ברור שזה אני לא אעשה, אני לא הייתי מסוגלת.. לא הייתה לי את המסוגלות לתת מכה לבן אדם אם זה לא לצורך הגנה עצמית או לצורך נטרול של מחבל, זה לא עבר בראש בכלל כי ידעתי שאני לא מסוגלת, והיו לי מחשבות של הלוואי והייתי מסוגלת.

למה לא ביקשת לעבור?

שאלה נפלאה.. יכולתי, יכולתי לצאת ממג"ב באופן אבסורדי, זה היה מן מחשבה טיפשית ילדותית של לא לתת להם לנצח אותי, הרגשתי שהם רוצים שאני אשבר, להראות לי שאני לא מסוגלת ולא שווה כלום ולא רציתי לתת להם את התענוג הזה של לראות אותי עוברת להיות פקידה בצה"ל, בדיעבד המחיר היה הזוי, אני הייתי ממש ברמה שרציתי למות.. במובן הכי אמיתי הכי פשוטו כמשמעו, ולשמחתי הם כל כך זלזלו בי שזלזלתי בעצמי וחשבתי שאני לא אצליח להרוג את עצמי, גם אם ארצה, וממש התפללתי למות, זו הייתה התקווה שלי..

אילו תחושות עולות בך כשאת מספרת ששרתת במג"ב? בושה?

כן ולא.. לא כי אני יודעת שהייתי שם מהמניעים הנכונים, מניעים שאני לא מתביישת בהם, מניעים של לרצות להגן על המדינה, מאד קשה לי אם אלה שחיים בתחושה שאם מחר נסגור את הצבא אז לא תהיה יותר מלחמה וזה רק אנחנו אשמים, אני חושבת שהתגייסתי לשם מהמניעים הנכונים, יש לי רגשות אשמה, זו לא בושה כמו אשמה, דברים שהייתי עדה להם ולא עצרתי, על מה שהייתי חלק ממנו, וזה גם משהו שלמדתי לעכל, לקח לי ארבע שנים עד שהתחלתי לדבר על זה, מתוך איזו בושה, רגשות אשמה ופחד גם, יש שם אנשים שאימו עלי שאם אני אפתח את הפה, "הם יעשו לי מה שהם עושים להם", זה משפט

שאני לא אשכח, אז זה שילוב של הכל, היום אני לא מתביישת, יש לי רגשות אשמה על מה שראיתי ומה שלקחתי בו חלק, גם אם לא אקטיבי.

נחשפת לשימוש בכוח? זה היה בכל פטרול?

לא כל פטרול אבל זה סוג של שגרה, להרביץ זו לא הפתעה, אני זוכרת את הקיצוניים אבל כמעט כולם הרביצו, הרוב, הרבה הרביצו, היה אחד שהיה ממש מטורף, היו שם מקרים הקיצוניים, העלינו נער לגיפ, בן 10-11, והוא ישב איתנו מאחורה בגיפ, ואני לא זוכרת למה ואיך אבל יצא שגם אני וגם הלוחם השני ישבנו מאחורה עם הנער כי בדרך כלל זה היה רק אחד, והילד בכה והיה היסטרי ואז הבחור הזה שהיה ידוע כמניאק וכמופרע התחיל להגיד לו "די ילד תירגע, אל תבכה, מה את בוכה", ואני חשבתי לעצמי איזה יופי, יוצא ממנו בן אדם סוף סוף, איזה כיף, "די די אל תבכה, עזוב זה כלום כולו מחזירים אותך הביתה מה אתה בוכה", והילד לאט לאט נרגע הוא אומר לו "נו יופי תחייך קצת תירגע" ואיך שהילד העלה חיוך בזווית כי השוטר אמר לו כל הזמן תחייך, איך שהילד קצת חייך, הוא הביא לו פיצוץ לבטן שאני זוכרת שלי זה כאב רק לראות את זה, אני הרגשתי את המכה, זה היה הקטע. או בחורה שהייתה איתי ששלחה ילד "רוץ, בוא" ונתנה לו מכות עם מחבת זבובים שהיה לו בשקית של הדברים שהוא מכר או להעמיד אותם ב-ח ולהגיד להם לרוץ במקום, זו הייתה שגרה, לגמרי שגרה.

מה המטרה של השגרה הזו?

להעביר את המשמרת... נורא נורא משעמם להיות שמונה שעות שם, זה נכון, זה נורא משעמם, למג"ב אין קווים, בצה"ל יש מגוון יחסית, עוברים מקו לקו, מג"ב נמצא שנתיים-שלוש באותו מקום, עם אותם שניים-שלושה סיורים ושתיים-שלוש עמדות, אין גיוון וזה שעמום אז כדי שיהיה מעניין... אותה בחורה שאז הריצה את הילד, איזה פעם הייתי איתה באיזו משמרת של תצפית והיא אומרת "יאללה בואי נמצא אירוע, משעמם לי", ועוד לפני שאני קולטת מה היא רוצה ממני היא עולה בקשר ואומרת "שני ילדים עמדו מעלינו, זרקו עלינו אבנים, אחד עם חולצה אפורה ואחד עם גינס", ולא היה מעולם, שעמם לה, אז היא סיפרה את זה בקשר, תוך חצי שעה הגיעו שני חבריה אחד מהם זה המטורף ההוא, תפסו איזה שני ילדים מסכנים שבמקרה ענו לתיאור הזה ופוצצו אותם מכות, והם לא עשו כלום, אף אחד לא זרק אבנים באותו היום, לפחות לא אצלנו, אז זה השעמום, זה שילוב של חבריה... אני נורא שונאת את זה שאומרים שחיקה, הבחורה שהייתה איתי אז באוטובוס הייתה יומיים בצבא כשהיא אמרה שהיא רוצה להרוג ערבים, אז זה חינוך מהבית, אין ספק שמג"ב מורכב משכבות מוחלשות והמדינה בוחרת לבנות את החיל ככה כדי שיתנהל איך שהוא מתנהל, היו שם חבריה עם רקעים יותר יציבים ממני, והם היו פחות אשכנזים באופי, אם אני הייתי מרביצה אז לא הייתה בעיה, השמאלנית היה מרכז הבעיה וברגע שהוא התלבש על הדמות הזו של הקיבוצניקית אז זה בכלל הסטריאוטיפ ניצח... היה לי קצין מחזור הגלילית שזה ליד הקיבוץ שלי והוא מבחינתו בא לסגור חשבון על כל העוולות שאי פעם הקיבוצים גרמו לחזור, הוא השאיר אותי שבתות וחגים, ויש דרוזים במג"ב שיסגרו חגים, והוא היה אומר לי את קיבוצניקית, את לא יהודיה אז אין בעיה שתסגרי חגים, ואלה הקצינים שהובילו את ההתנהגות.

ראית את הפלסטינים די הרבה, את מוצאת את עצמך מזדהה עם המצוקות של הפלסטינים?

מישהי ששירתה איתי אמרה לי משפט- "אנחנו היינו עסוקות בלשרוד ולהציל את עצמנו ולא היה לנו זמן להציל אחרים", אני לא ראיתי אותם, וזה נורא אגוצנטרי ומשם גם רגשות האשמה, אני לא ראיתי אותם, הייתי עסוקה בלשרוד במובן הכי אמיתי, ושם באותו זמן, באותו רגע שילד חוטף בוקס, אני חוטפת את המכה איתו בחלק מהפעמים אבל לא הייתי פנויה להתעסק בזה.

והיום?

היום זה הרבה ממה שאני מתעסקת בו, וסביר להניח שזה נובע מזה. כרגע יש לי הרבה יותר מוטיבציה לעשות את זה.

לדעתך, כיצד ניתן לפתור את הסכסוך?

ואו, קטונתי... ברור לי שהשלב הראשון הוא לא יהיה הפיתרון שיסיים את הסכסוך אבל חייבים הפרדה, לגרום למינימום של נקודות חיכוך כי הנקודות חיכוך מנציחות את השנאה. שוב, גם אני כשהייתי שם, הייתי בסיטואציה ששתי חברות שלי נהרגו בפיגוע בגזרה שלנו ויום למחרת אני בשטח וגם אני מלאת שנאה באותו יום וגם פלסטיני שנפגש איתנו מתמלא בשנאה, למעט חבריה שאפשר היה לדבר איתם הייתי אומרת תמיד- מה נראה לכם, אתם מרביצים לילד והוא חוזר הביתה ודוד חמאסניק מציע לו להחזיר לכם, הוא לא ילך על זה? אתם יצרתם את המחבל הבא, לא החמאס, אז אני חושבת שעצם העובדה שאנחנו בחיכוך מתמיד איתם מבחינת מגע, לאן דווקא במובן של עימות, אין את ההפרדה הזו, זה מה שמנציח את העימות כרגע. גם אם זה שלום קר או איך שיקראו לזה, זה ליצור את ההפרדה הזו של כמה שפחות נקודות חיכוך, כדי שיהיה סיכוי להתחיל להיות מסוגלים לשמוע את הצד השני, גם אני כשהייתי שם, לא הייתי מסוגלת לחשוב על הצד השני.

היה דיבור ביניכם על מה התוצאות של מה שנעשה?

מעט מאד, אולי פעם אחת או שתיים שאמרתי למישהו וגם כי חשבתי שאולי יש סיכוי שמהו יחלחל לאותו בן אדם רגע לפני שהוא נוגע בילד, ושוב, זה לא היה כמו שאני מדברת אלייך עכשיו אלא בשפה שלהם כדי לגרום לזה להישמע אמין, יאללה עזוב, תשלח אותנו, מה יצא לך מזה סתם הוא יתפוצץ עלינו... ביום הראשון בפלוגה המבצעית למדתי את הלקח אחרי שאיזה אחד גם מחזור הגלילית שידע כנראה שאם אני באה מקיבוץ בגליל מה הסיכוי שהעמדות שלי יהיו והוא בא והתחיל לדבר איתי פוליטיקה ואני נורא ניסתי להתחמק כי אולי הייתי תמימה אבל לא מטומטמת, ובסוף הוא אומר לי, "אני מאמין בדו

קיום, צריך להיות איזשהו דו קיום, כל אחד באזור שלו, מה את לא חושבת ככה? אני לא מבין אותך" ואמרתי לו- "תשמע אתה צודק, אנחנו קיימים והם קיימים ואין ברירה" ואז הוא עונה לי, "כן דו קיום, אנחנו למעלה והם מתחת לאדמה"... אז כאילו בשנייה הוציא ממני את הוידוי השמאלני וגם הכניס לי.. אבל זה רמת הדיאלוגים, לא היו דיאלוגים מעמיקים, גם לא ניסיתי כי גם ככה הייתה עלי את הסטיגמה ואם עוד הייתי מנסה להטיף להם מוסר..

היו גילויי כוח מידתיים?

היו סיטואציות שכן, לא כל הפלסטינים שפגשנו היו תמימים וסרי כוונות זדון, אז בסיטואציות שכן.. גם אתה תופס בן אדם והוא מתנגד למעצר אז אתה מפעיל כוח.

קרה לך?

פעם אחת.. שהייתי צריכה להפעיל כוח, בן אדם היה חשוד בפעילות חבלנית שבמקרה תפסתי אותו, הוא בהתחלה ניסה להתנגד אבל ברגע שהוא הפסיק להתנגד, אני הפסקתי להפעיל כוח. אם הוא היה נופל על שוטר אחר, זה לא היה נגמר שם. כשהבאתי אותו ליחידה, אותו קצין מקסים מחצור התחיל להגיד לי "סוף סוף את עושה משהו טוב" וזו הייתה מחמאה ממנו אבל הוא גם הוסיף- "אין עליו שום סימנים?" הערה על זה שאין סימנים.

והיו עוד פעמים?

הייתה עוד פעם אחת וזה היה באמצע עסקת סמים.. השוטרים דרשו ממני כל הזמן, "בואי נראה מה את יודעת", עד שהם הבינו שלא יצא מזה כלום, כשלא היה צורך, לא העזתי להציג אידיאולוגיה, מפחד, אלא אמרתי להם, "מגעיל אותי לגעת בהם, עזבו, אני לא בעניין" ומהר מאד הם הבינו שזו לא הסיבה, זה כנראה לא עבד.. זה היה עקבי, יותר מדי עקבי.. ניסו כל הזמן לראות אם יש סיכוי להוציא ממני משהו.

באיזה מקרה הפעלת כוח היא מוצדקת?

אם בן אדם חשוד מתנגד למעצר, מתנגד לעיכוב, קודם כל- בהתאם לגיל, ולראות ילד בן 5 חוטף מכות, אני יכולה לנטרל ילד בן 5 בלי להרביץ לו אז אני משערת שגם גבר מגודל אמור להיות מסוגל, לראות בן אדם בן 80 חוטף מכות, אפילו חיפוש מעצר, אני מבחינתי עושה חיפוש כשצריך, חיפוש בשטח זה על הבן אדם, על הבגדים כמובן, אז יש דרך לבקש לשים ידיים ויש את אלה שנהנים לפתוח להם את הרגליים לפיסוק בבעיטות, יש היגיון בזה כדי שהוא לא יוכל לברוח אז הוא צריך להיות בתנוחה שלא נוחה לו, אז אפשר לדבר בטון תקיף ואפשר בכוח.

מה התחושות שזה העלה בך אז? הפעלה של כוח

בפעמיים- שלוש שהייתי צריכה, זו לא הייתה בעיה בשבילי כי זה היה מוצדק וזה היה מאד מידתי, לא הלכתי מכות סתם..

מה התחושות שראית את מה שקורה?

אנשים שסתם חוטפים מכות.. כיווץ, הייתי משתקת, הייתי מתכווצת.. זה היה נוראי, זה היה להתכווץ בתקווה להיעלם במובן מסוים אבל בפנים תחושה שהכול מתכווץ..

השירות שינה את העמדות שלך בנוגע לצורך בשימוש בכוח בסכסוך?

אני הרבה פחות נאיבית, כשאומרים לי שאין ברירה אז אני אומרת בולשיט, כל הגישה הזו שהמחוסומים זה הכרח, מה שעובר על החיילים שלנו, אני אומרת "חבריה, הייתי, שם אני לא קונה את זה", ככל הנראה הייתי בפלוגה קיצונית, אח"כ בג'נין באמת הייתה פחות אלימות, כשהייתי במג"ב ג'נין זה היה אחרי הגדר והיה פחות חיכוך עם האוכלוסייה והיה מ"פ שניהל את הפלוגה בצורה יותר מקצועית, כלל הנראה נפלתי גם על פלוגה מחורבנת שייאמר לזכות מג"ב שבסופו של דבר פירקו אותה.. בזכות אפילו..

באמת?

מה שקרה בסוף שאחרי שנה שהייתי שם, אבא שלי אושפז בבית חולים, ההורים שלי גרושים והאחיות שלי לא היו בקשר איתו ואני ביקשתי לצאת ואמרו לי, "לא, את נשארת שבת", והיו מחויבים להוציא אותי ולא שיחררו. הייתי באיזו בדיקה אמרו לי "תחזרי, תחתמי על טפסים ותצאיי" ואמרו לי "את יכולה לצאת עכשיו ולחזור שישי בבוקר", אבל אני לא אגיע לבית חולים ולא יצא מזה כלום, אז אמרו לי "אז אל תצאיי", לא הסכימו להוציא אותי, סגרתי שבת.. יום ראשון דיברתי עם אבא שלי בטלפון ושמעתי שהוא על הפנים, ביום חמישי הוא עוד היה נשמע בסדר, זה עצבן אותי מאד אבל אני מודה שכן הייתי היסטורית ברמות של לבוא לסמ"פ ולהגיד לו "אם חס וחלילה יקרה לו משהו?" והוא אמר לי "אל תדברי ככה, איך את מדברת, לא צריך להגזים", ואז ביום ראשון שמעתי בטלפון שאיך שהוא דיבר שהמצב מתדרדר ביקשתי לראות קצין רווחה שזה סוג של מקבילה לקצינת ת"ש בצה"ל ואמרו לי שאין כי בדיוק עברנו ממג"ב צפון למג"ב שומרון אז אין כרגע קצין רווחה במג"ב שומרון, שקר, שקר, שקר, יום שני הייתי באיזה בדיקות שלשמחתי הרופא היה מאד נחמד ונתן לי שני גימלים כי באמת לא יכולתי לדרוך על הרגל, וביום שלישי שנסעתי לבית חולים זה כבר היה מאוחר מדי, הוא נפטר כשהייתי בדרך וביום רביעי התקשר אליי קצין רווחה שאמר לי שהוא קצין רווחה שם כבר עשר שנים רק שהוא לא ידע שביקשתי לראות אותו..

מה עשית?

כשהוא התקשר אליי, הקצין רווחה, הייתי בשוק, קודם כל כשאבא שלי נפטר, זה יום שלישי בערב, אני זוכרת ששלחתי לסמ"פ שלי הודעה "הנה אתה יכול להיות מרוצה, אבא שלי מת, לא רוצה לשמוע מכם שבעה ימים" הודעה מאד צינית ועצבנית, כמובן שהוא התקשר וגם הסמל התקשר, כולם התקשרו אחרי שבימים שלפני לא הצלחתי לתפוס אף אחד וסיננתי אותם, ביום אחרי שהקצין רווחה התקשר ואמר לי

"שמעתי שאבא שלך נפטר", בנוהל של צבא שקצין רווחה צריך להתקשר, אמרתי לו "תשמע, אני מודה לך שאתה משתתף בצערי אבל אני ביקשתי לראות אותך כבר ביום ראשון ואמרו לי שאתה לא קיים", והוא אמר לי "תשמעי, אני לא שעתה עלייך".

הוא בדרגה גבוהה?

הוא רב פקד וזה כמו רב סרן וצריך להבין שהדרגות במג"ב הולכות לאט, אז הוא די מבוגר. הוא אמר לי "לא שמעתי עלייך, תהיי עם המשפחה, נדבר עוד שבעה ימים כשתחזרי אל היחידה, אין ספק שיש כאן בעיה שאם אבא שלך נפטר ולא שמעתי עלייך לפני כן אז יש פה בעיה", ובאופן שאני לא יודעת להסביר את זה אבל האמנתי לו וכבר לא האמנתי לאף אחד באותה תקופה, הייתי אז די בשפל, ואז אה.. כמובן המ"פ התקשר ואמר שהם רוצים לבוא נציגות מכובדת מהפלוגה, אמרתי לו מכובדת זה לא אתם והם בכל זאת באו ואני לא אשכח שעשר דקות אחרי ההלוויה המ"פ ביקש שאבוא איתו הצידה, חשבתי שאני עומדת לקבל התנצלות והוא אמר לי "תשמעי, אני רוצה לדבר איתך" אמרתי לו "בבקשה", אז הוא אמר, "אני עברתי על הניירות ואני סידרתי אותם, ומבחינתי אם את היית באמת רוצה לצאת, היית יוצאת, את לא רצית באמת לצאת", בדיעבד הסתבר לי שהם זייפו את החתימה שלי, הם זייפו אותה גרוע, אבל את זה גיליתי שהייתי בבה"ד וזכיתי לראות את התיק שלי, וזה מה שהוא אמר לי עשר דקות אחרי הזה של אבא שלי.. וכשתזרתי לבסיס הדבר היחיד שסוף סוף כן הייתה לי הבנה שלו זה שהם פישלו ואני יכולה לעשות עכשיו הכל והם לא יכולים לעשות לי כלום, אני יכולה לקלל עכשיו קצין והם לא יעזו להעמיד אותי למשפט כי אז אני אספר למה קיללתי.. ו.. לא ניצלתי את זה ברמה של לשבור משמרות, אבל לדוגמא אחרי השבעה, עברו שבעה ימים, על הקשקש, ביום האחרון המ"מ מתקשר אליי פעם ראשונה, לא שמעתי ממנו לפני, "אני מצטער שלא התקשרתי עד עכשיו פשוט אבא שלי היה בבית חולים והייתי צריך להיות איתו", ואמרתי לו "איזה קטע אבא שלי גם היה בבית חולים והייתי צריכה להיות איתו" טוב, הוא אף פעם לא היה חכם מדי, זו ממש טיפשות, אחת הבעיות בחייל הזה, הקצינים, חלקם הגדול הם טיפשים..

הקצין רווחה?

הוא דאג להוציא אותי לקורס מדריכי קרב מגע ולהעביר אותי לגינן ולכן פחות סבלתי שם כי הוא שמר עלי ברמה שהמ"פ ידע שאסור לי להתלונן, מבחינתי אמרתי להם שאת החיים שלי אני חייבת להם כי לא ברור איך זה היה נגמר בצורה אחרת, נשארה לי עוד שנה לשירות.. ואז הוא גם העביר את זה למי שהיה מפרד המרחב ואחר כך נעשה מפקד מג"ב שפירק את הפלוגה. כי שוב היו פאקים מעבר, היו מקרים נוראיים ברמת היחס לשוטרים, לא רק אליי, לא רק לשמאלנים ולא רק לבנות, היה שם בחור שלא היה שמאלן והיה שוטר טוב וחברותי, שגם, יום חמישי התלונן על כרבים באזור המפשעה, ואמרו לו אתה צריך לסגור שבת תלך ביום ראשון לרופא והוא היה טיפש כמוני וסגר שבת וביום שבת כשהוא כבר לא יכול לקום מהמיטה אז הסכימו לקחת את אותו לבית חולים והיה צריך לנתח אותו והוא נשאר עם אשך אחד ופרופיל 21, אני מספרת את זה כי חשוב להבהיר שזו הייתה פלוגה חריגה, אני רוצה להאמין לפחות, אני לא מכירה מספיק, חריגה ברמת הבעייתיות שלה, אבל האנשים, ההתנהלות שלה הייתה חריגה אבל האנשים לא היו יוצאי דופן, האלימות והאווירה הזו של היחס לפלסטינים.

הייתה מיניות בפלוגה? יחס מיני לבנות?

כן אבל פחות לעומת ביחידת בילוש שהייתי בה, ששם.. כנראה שם יש יותר זמן ובפלוגה מבצעות עובדים שמונה-שמונה, ביחידה יש יותר זמן וכנראה שזו כבר בעיה.

ראית את הבנות מסגלות לעצמן התנהגות גברית?

חלקן, כן.. ללא ספק..

את המ"פ הדיחו?

לא בשלב הראשון, העבירו אותו לתפקיד שהוא לא פיקד בו על סדירים, משהו מעפן ללא ספק. יש את האנשים הטובים שם אבל לצערי לא זכיתי לראות הרבה מהם.. והקצין רווחה היה המלאך השומר שלי.. אחרי השבעה הייתי עוד חודש וחצי בפלוגה וזה היה נורא כי הם המשיכו, הם לא היו חכמים, אין ספק בזה, הם המשיכו עם זה "אבא שלך מת, כמה אפשר לבכות" וזה היה פחות משבועיים אחרי שהוא נפטר, "תפסיקי להתבכיין, חלאס נמאס", וזה כן היה אישי, כי שבועיים אחרי זה רצה הגורל ונפטר אבא של חייל אחר בפלוגה והוא היה שבועיים בבית והייתה הרבה יותר רגישות לעניין, אז אין ספק שהיחס היה מושפע מזה שהייתי מאד אוטסיידרית.

קצת שאלות אחרות.. הדעות הפוליטיות שלך לפני הגיוס?

הן היו שמאל, הרבה פחות חד משמע, שמאל הרבה יותר פטריוט, לא יכול להיות שאנחנו עושים משהו לא בסדר והצבא זה הדבר הכי קדוש בעולם, שמאל נאיבי אני קוראת לזה.

ובמה השירות שינה?

השירות, קודם כל, גרם לי להבין שאנחנו עושים הרבה דברים לא בסדר ולא, אין שום דבר שיכול להצדיק אותם, עזבי את היחס אליי ועזבי את הסיפור האישי, ההתעללות הזו וזה לחלוטין שגרה, שוב, כל פעם שיש כתבה בחדשות על מג"ביקים שהרביצו אז אני אומרת זה אפילו לא טיפה בים, זו טיפה באוקיינוס, אז אני אומרת, "וואלה אין לזה שום הצדקה", זו לא שחיקה, זה חינוך ולכן זה הרבה יותר מייאש כי אני לא יודעת מה הפיתרון לזה, כשאדם יונק מהבית וככה הוא יוצא.. אתמול עברתי ליד הפגנה של רדיקלים "צהל רוצחים" אני לא מסוגלת לראות הפגנה כזו כי זו קיצוניות לכיוון השני, בשירות במג"ב, המתנחלים זרקו עלי אבנים, הרדיקלים שנאו אותי וזרקו עלי אבנים, וכמובן הפלסטינים, אז גם כשאני רואה את הרדיקלים מאד קשה לי.. אני לא נגד החייל בשטח, אני נגד הממסד שהביא את החייל למקום הזה, גם

אלה שינקו את השנאה, אם לא היו מביאים אותם למקום הזה, זה לא היה קורה. גם אותי 17 שנים חינכו למיליטריסטיות, אני הגעתי למג"ב כי מערכת החינוך חינכה אותי למיליטריזם כזה ואז זה היה הרבה פחות מהיום. זה לקחת בעיה שהיא כל כך יותר מורכבת ועמוקה ולטפל בפרחים של העץ במקום בשורשים שלו. אני רואה את התמונה בצורה הרבה יותר מורכבת, מצד אחד נהייתי יותר קיצונית עם השמאל שלי אבל מצד שני אני לא חד משמעית. נגיד כשיש את המבצע בעזה, אני לא ישר מתנגדת אלא יותר רואה את המורכבות של הדברים. לכן אני לא מתחרטת על מג"ב כי זה לימד אותי משהו שלא הייתי לומדת בשום צורה אחרת.

והחוויה האישית?

להגיד שאני שמחה שעברתי את זה? זה גיבש ועיצב אותי, אבל לא הייתי בוחרת בזה שוב אבל אני כן גם מתוך הסבל למדתי להבין שהדברים קורים מסיבה, במובן מסוים זה נתן לי הרבה כוח כי כשאתה נמצא בתחתית אתה יודע להתמודד עם דברים הרבה בעתיד. ואז כל זה מתנגד עם רגשות האשמה. זה היה בהתחלה ברמת הפוסט-טראומה, חלומות ודמיונות, הדחקתי את זה בהתחלה נורא ובשנים של טיפול גם אישי וגם קבוצתי הצלחתי לצמוח חזרה לאט לאט.. חוויה אישית מאד קשה שהייתה לי, זיכרון קשה, כשהיה פיגוע בוואדי ערה ונהרגו שתי חברות שלי מהיחידה, אני הייתי במשמרת עם עוד שני שוטרים והיינו אמורים לעשות חסימה באחד הכפרים והם אמרו שאין להם כוח לחסימה ובואו נלך לאכול חומוס, אני הרגשתי לא טוב עם זה, לא ידעתי למה, והלכנו לקנות חומוס והתיישבנו באזור של עצים ליד הצומת שהיינו אמורים לעשות בה את החסימה ואכלנו את החומוס, וכל הזמן הרגשתי רע, בארבע ורבע הקשר מצפצף שהיה פיצוץ ואנחנו מיד עזבנו הכול וקפצנו מהר ופרסנו את המחסום, מחסום דוקרנים, התחלנו לבדוק רכבים ואני הייתי עם הקשר ועולה מולי היומנאי ושואל- תגידי, עבר דרככם גיפ בצבע כזה מסוג כזה ולא ידעתי מה לענות לו, ושאלתי את המפקד שהיה איתי והוא אמר תגידי לו שלא עבר פה כלום ואחרי עשר דקות הוא שואל את זה שוב ואני אומרת למפקד צוות הוא שואל שוב כנראה שזה משמעותי והוא חטף ממני את הקשר ואמר להם שלא עבר ובעשר בלילה באה התחלופה של המשמרת ואותו שוטר מניאק, אמר לי "את יודעת ששתי הבנות נהרגו", ואני הייתי בטוחה שהוא צוחק עליי, ואמרתי לו שזה לא מצחיק, כי הוא אמר את זה ככה, כמו כלום.. אני עושה לו זה לא מצחיק יש גבול והוא אומר לי אני לא צוחק איתך הן נהרגו, אמרתי לו אני חברה שלהן ברצינות זה לא מצחיק אותי, והוא אומר לי נראה לך שאני אצחק על דבר כזה, ואני זוכרת שישבתי בגיפ בדרך לבסיס והמפקד"צ והנהג יושבים מקדימה ומדברים על כל מיני דברים ואני מאחורה משתגע, לא ידעתי אם הוא עובד עליי ומצד שני, זה בכלל לא הזיז להם, מילא שהיה פיגוע ואנחנו לא עשינו מה שאנחנו צריכים לעשות אבל אלה בנות שאנחנו מכירים ולא מזיז להן.. ואז שוב שאלו אותנו אם עבר גיפ כזה דרכינו ובתדריך עלייה במשמרת בוקר אמרו שהפיגוע יצא מאותו כפר שהיינו אמורים לעשות בו את החסימה ומאחר והוא לא עבר בחסימה הוא כנראה עבר בשטח הפתוח, ובזה נגמר התחקיר. אי אפשר לדעת איפה הגיפ עבר.. סביר להניח שהוא עבר בשטח הפתוח אבל מצד שני יכול להיות שמישהו דיווח לו שאין חסימה ושווה לו לצאת עכשיו.. זה לדעת שהייתי חלק מהמערכת שלא פועלת בצורה תקינה, חלק מחיל שבנוי כמו שהוא בנוי, זה לא מקרי, מישהו רוצה את החיל הזה כמו שהוא..

את חושבת שכניסה של נשים למקצועות קרביים, יכולה להביא לשינוי?

לא, חד משמעית. זה תלוי בחינוך מהבית, זה תלוי בדעות פוליטיות, אצלנו הלוחמות היו הרבה יותר אכזריות מהלוחמים, בשביל אדם פלסטיני מבוגר זה הרבה יותר משפיל כשבחורה מכה אותו מאשר חייל מכה אותו. המערך הקרבי לא מוכן לנשים, הפמיניזם עשה עוול לנשים בקטע הזה אבל אני בהחלט לא חושבת שזה שיש נשים מעדן או משפיע ברמה הזו על המצב.

	לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים	0	1	2	3	4	5	
הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים	0	1	2	3	4	5	
אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא	0	1	2	3	4	5	
אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית	0	1	2	3	4	5	
על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג	0	1	2	3	4	5	
יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי	0	1	2	3	4	5	
יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים	0	1	2	3	4	5	

0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה
---	---	---	---	---	---	---

מאיפה את בארץ?

אני ממצפה גילון, זה במועצה אזורית משגב, זה נמצא בגליל המערבי התחתון.

כמה שנים למדת עד עכשיו?

כמה שנים למדתי? אז ככה... 12 שנה שזה בסיסי. בגרות מלאה, מן הסתם, ואני שנה ראשונה במכללה אז 13. ולמדתי את יודעת, כל החיים לומדים אז...

זה נכון

צוחקת...

את רצית להגיע לשירות קרבי?

זהו זה סיפור קצת איך הגעתי לשם. עקרונית, אני מאוד נמשכתי לכל עניין ההדרכה. ויש כשמקבלים בצו ראשון, אז לפי הנתונים את מקבלת מנילה שזה את יודעת דף תפקידים ואת בוחרת בעצם ממספרת עד סדר של 3 עדיפויות איפה את רוצה להיות. ואני במקום הראשון שמתי להיות מדריכת יח"ש שזה בעצם מדריכת יחידות שדה שזה בעצם הרצון שלי היה. הרצון שלי היה להיות בשטח ולהדריך וגם מן הסתם עם הזמן הגעתי לחינוך, כאילו לא סתם. יש לי משיכה לזה. ורציתי בעצם להדריך חיילים קרביים, שם ראיתי את עצמי ובעצם...

אבל זה לא תפקיד קרבי נכון?

זה לא תפקיד קרבי. זה תפקיד של שנתיים. ראיתי את עצמי, אבא שלי היה מ"פ בסיירת שקד שזה היה מאוד מאוד נחשב והוא עשה מילואים, ואח שלי היה קשר מח"ט שזה גם כן תפקיד מאוד בחיר. זאת אומרת, ואני גם באישיות שלי מאוד חיכיתי לצבא ורציתי כאילו להיות, ראיתי את עצמי בתפקיד כזה. עכשיו מעבר לזה, בתיכון אז בו נגיד שבשנים הראשונות, נגיד ז' ח', רציתי להיות לוחמת (מורידה את הקול מעט), אחרי זה הבנתי שלוחמות זה יותר בגבול שלום, הן לא יותר מדי עושות, הן עושות משהו חשוב אבל שה לא משהו שאני ארגיש שאני ממצה את היכולות שלי. ובגלל זה אמרתי אוקי אני אלך להדרכה של לוחמים. כי עדיין תהיה לי אינטראקציה איתם אבל עדיין אני זאת אומרת היכולות שלי יבואו לידי ביטוי. ואז באמת הייתי במיון, והלך מעולה. ונפלתי בראיון האישי. עכשיו מה הקטע? הצבא מחפש "ייסמון". שיגיד לך כן כן כן. ואני לא כזאת. והיו כל מני דברים, שאלו אותי למשל אם הייתי בתנועת נוער, אז אמרתי שכן, הייתי בנוער העובד ואמרו לי מה עזבת? מה קרה? אז אמרתי להם כן עזבתי, בגלל שהיו דברים שלא הסכמתי איתם. וזה דברים שלט צריך להגיד, וגם פירטתי, לא הייתי צריכה לעשות את זה. מעבר לזה סתם עוד דוגמה, הם אמרו להגיד 3 תכונות רעות. אז אמרתי... כולם אומרים תמיד סתם פרפקציוניסטית דברים שהם לא באמת רעים... אז אני אמרתי לא אני אגיד את האמת, כאילו אני קיצונית, אימפולסיבית. בוא נגיד תכונות ש... את יודעת... לא תכונות שמחפשים. קיצור נפלתי שמה. ואז באמת הייתי בדילמה כי לא רציתי ללכת זאת אומרת לא רציתי ללכת לסתם תפקיד. אני מבחינתי רציתי שירות שהוא משמעותי, ושירות שיש בו דינמיות, ורציתי לפקד, זאת אומרת זה מה שרציתי. אז אמרתי אוקי אם אני לא מגיעה לזה הרי בהדרכה, את ישר מגיעה לזה. אז אם אני לא מגיעה לזה ככה, אני אהיה לוחמת ולאט לאט... מעבר לזה, גם שמעתי על יחידה שהיא, זה יחידה חדשה. יחידת חילוץ והצלה. שזה יחידה ש... את יודעת בצבא מתארים דברים בצורה מאוד מפוצצת. אמרו לי זה טסים לחול, וורסיי, טורקיה, עניינים... זה קורס גלישה, קורס חילוץ, אבל מה? צריך לחתום עוד שנה. אמרתי טוב, אם כבר אז כבר. זה הקו המנחה שלי. ואמרתי כאילו אני אתחיל את המסלול ככה ואז אני אהיה מפקדת. זה המטרה. זהו וככה הגעתי לזה.

אז היחידה הזאת, היא נפתחה במיוחד בשביל נשים?

לא, לא. היחידה הזאת, זה הרוב בנים. וכשאני התגייסתי זה היה בערך 5% בנות. זאת אומרת, בתוך מחלקה של 25 בנים, רק 5 בנות היו שמה. כמו שאמרתי לך, היעוד הוא לחלץ מתחת להריסות, אהל בפועל מה שעושים זה בתי"ש. זה אומר פעילות שותפת. אוקי זה מחסומים, זה סיורים, זה הכול. עכשיו אני הייתי מחזור ראשון של בנות, ו... שעשו 3 שנים. היו גם לפני זה בנות, אבל הן עשו שנתיים. אני ממש שלוש שנים, ומילואים, והכל. כל...

עם הבנים...**5 דקות**

עם הבנים, הכול יחד. הכול יחד. ו... מה רציתי להגיד? אה... לא זוכרת [צוחקת].

אוקי אז עכשיו... אז סיפרת לי איך הגעת לשם

אוקי

אז היחידה אמרת נקראת...

פלח"צ, שזה ראשי תיבות לפלוגת חילוץ והצלה.

ואמרת שהיית במחסומים..

מחסומים וסיורים, והייתי גם מפקדת שם. כאילו במשימה נקרא לזה.

וזה התפקיד, כאילו התפקיד שלך השתנה? כאילו איך זה...

כן. אני התחלתי רגיל כמו כולם. עברתי טירונות. יש כל מני סוגים רמות של טירונות. יש 03 זה הקרבי המינימאלי. עקרונית רוב חירניקים עושים אה, שזה חייל רגלים, עושים

זה אני יודעת [צוחקת]

עושים 05. אז אנחנו עשינו 03. בשבטה שזה בסיס בדרום. ואחרי הטירונות שלנו, אז, וזה טירונות חודשיים שישנים באוהלים, חורף, קור, מטווחים, מה שאת לא רוצה... ואחרי זה יש לנו קורס חילוץ בבה"ד 16 בצריפין. אחרי החילוץ אנחנו עולים לפלוגה המבצעית, יש 3 פלוגות, שביט, חץ, ורותם, אנחנו בשביט. ואז... את מתחילה משימות. גזרות... אז היינו הרבה באיו"ש, בחברון, בקרני שומרון, במלא מקומות. היינו גם קצת בקווי שלום באזור מצריים. עכשיו אני, בהתחלה בהתחלה היה לנו קו בכלא. שאחרי זה זאת אומרת אחרי זה הוציאו את זה מהמערך שלנו. אבל זה היה בכלא עופר, שם היו ממש מחבלים, כאילו שמרנו עליהם. אני הייתי שם חודש בקו אחרי שסיימתי את הקורס חילוץ וישר הוציאו אותי לקורס מ"כים. זאת אומרת, בהקצעה הראשונה כבר הוציאו אותי ועוד שני חברים שלי. אז בקיצור אז אחרי חודש בערך הוציאו אותי לקורס מ"כים. עקרונית, זה מאוד החמיא לי, גם מאוד אהבתי את הסמ"ל שלי, והוא אמר לי אני מרגיש שזה וזה... מאוד החמיא לי. אני יצאתי בידעה ש... כי אמרתי לו תשמע, אני מרגישה לא הכי בשלה. אמר לי אין בעיה, תצאי, ותחזרי אלינו. תהיי סוג של עציץ, אני אחונך אותך והכל. מה מסתבר? יצאתי לקורס מ"כים, קיבלתי שם מצטיינת, ואז אמרו לי אוקי, כי הייתי בת יחידה בסגל של כל פלח"ץ. אז אמרו לי את יורדת עכשיו לטירונים. כי הולכים להיכנס בנות ואנחנו רוצים שתהיי המפקדת בסגל. אמרתי לא...

מפקדת כאילו על בנות?

לא. מפקדת במחלקה, אבל שתהיה דמות נשית לכל דבר... כי לי הייתה מפקדת ולא היה במחזור הזה שהולך להיפתח. זה היה אוגוסט אה... 6. לא היה במחזור הזה מפקדת ולא היו מפקדות בסגל חוץ ממני והמפקדת שלי. אמרו לי את תרדי.

הם ממש חיפשו כאילו איזה בכוונה?

הם אה... הם... תשמעי אם לא הייתי בקורס מ"כים אז לא הייתה אישה אבל אם כבר יש אז תרדי. ואמרתי להם, תשמעו, לא מרגישה מוכנה. והיו שם וויכוחים... ובסוף הורידו אותי בכוח. סוג של... ולי היה מאוד קשה כי רציתי לחזור למחלקה שלי ורציתי לחזור לסגל שלי ולא הרגשתי בשלה. תחשבי, הייתי חצי שנה בצבא, וכבר כאילו הייתי צריכה להעביר קורס טירונות. כאילו אפילו לא עברתי את ה... יש גם אחרי קורב מ"כים אז יש קורס חילוץ למ"כים. כי אנחנו גם אמורים להעביר את הקורס חילוץ. אותו אפילו לא עברתי.

אז אפילו... ואת היית אמורה להעביר אותו?

הייתי אמורה להעביר אותו... בקיצור אז... זה הייתה תקופה... גם היה לי קצין... מה זה קשה... הוא מה זה לא התחשב בי. ממש לא התחשב בי. כאילו ברמה שאת לא מבינה. אני הגעתי למצב שישנתי 3 שעות בלילה... וזה כל היום את על הרגליים. אני ראייתי שחור כבר. בקיצור אז זה היה תקופה מאוד קשה. כאילו מצד אחד היה סיפוק מטורף מהחיילים, אבל מצד שני היה לי קושי פיזי מטורף, כאילו אני חושבת שהיו לי שברי מאמץ באותה תקופה.

כאילו לא לישון בלילה...

הקצין היה מאוד קשה. זה בגלל הקצין. מדיניות של הקצין. זה לא בהכרח צריך להיות ככה אם הוא מנהל את זה נכון. זה לא צריך להיות... הוא היה יכול לנהל את זה אחרת.

זה האישיות, זה הוא.

זה הוא. בקיצור, השירות היה מאוד דינמי. אחרי שסיימתי שמה, עברתי לבה"ד 16, העברתי להם קורס חילוץ, אחר כך עברתי איתם לפלוגה המבצעית שלי, איתם. ואז את יודעת כל מיני גיבושי לוחמות העברתי גם גיבושי לוחמות בדרך. כל מיני השתלמויות. ובאיזשהו שלב קיבלתי ציפור והגעתי לתל השומר. את שמעת על המייצג חילות? הצבא נותן אפשרות לייבניקים להגיע יום אחד בתל השומר, ושם יש ביתנים. לכל חיל יש ביתן. ששם בעצם הוא מספר על תפקידים... בעצם כל חייל. כאילו חייל אוויר, קרקל, חי"ר, הכול... מספרים בעצם לייבניקים

מה הם עושים...

מה האופציות. וזה מעולה. ככה אתה נחשף, אתה יודע מה אתה רוצה במנילה, אתה יודע לאן אתה שואף, אז אני בעצם קיבלתי ציפור והייתי שמה. במשך 7 חודשים. שזה...

למה זה נחשב ציפור? כאילו זה כיף במיוחד... זה...

כי זה מנוחה. כי 3 שנים זה הרבה זמן. ואני גם, אני גם בחורה דינמית, וממצה מאוד מהר, והרגשתי ש... ועוד פעם, אני אוהבת להדריך. זו הסיבה בכלל שמלכתחילה הגעתי לזה. זה התשוקה שלי.

וזה מה שעשית ב...

זה מה שעשיתי... הגעתי קיבלתי קבוצות מצאלה, יערות פיתוח, ובעצם זה מה שכאילו והתאמתי את ה... כסך הכול ההדרכה הייתה אותו בסיס. אבל התאמתי את זה לכל קבוצה. וזה היה מרתק. וזהו, ואז חזרתי לפלוגה המבצעית שלי, והיה כבר עוד כמה מפקדות, ביניהם חיילות שלי, וגם עוד חברה שהיא בת מחזור שלי, והן החליטו שהן מורידות את הפיקודיות. בגלל המון סיבות... בעיות שהיו בפלוגה. שהן מורידות את הפיקודיות, ואז זה הגיעה למצב שכאילו אני הייתי אמורה עוד פעם להיות לבד בסגל, בחורה, ואמרתי אין מצב, אני לא חוזרת לזה, בטח לא בסוף השירות שלי. בקיצור בסוף אז הפחתי לחמ"ליסטית שזה יש לכל פלוגה חדר מבצעים, שזה את יודעת אנחנו עוברים לכל קו והוא בעצם מנהל כל אירוע, והוא מנהל הכול בעצם. אז עברתי הפחתי להיות... זה תפקיד מאוד אחראי, אז עברתי להיות זה וזהו השתחררתי...

את הבן אדם. אתה רואה את הסנדלים שלו קרועים ואתה רואה שהוא לא... אתה רואה את זה. וזה ברור שאם יתייחסו אליו החיילים עכשו והרבה פעמים ראיתי סיטואציות כאלה, שהתייחסו אלין בצורה מחפירה, משפילה. ואין צורך. מבחינתי אני חושבת שוואלה תהיה בן אדם כאילו אתה לא טיפש את יכול לראות את ה... אז אני מבחינתי אני לא רוצה להגדיר את זה כ... מבינה את הפלסטינים. אני מבינה אנשים. וזה לא משנה מי זה, אוקי? אני מבינה מצב אנושי וסיטואציה, וזהו. זה לא שחור לבן. את מבינה? **זה מאוד מורכב. היחס שלך כלפיהם או כלפי המצוקות שלהם השתנה, כאילו במשך השירות עכשו לפני?**

אה... מה זה השתנה? אני למדתי הרבה. אה... לא היה לי כמעט שום יחס אליהם לפני זה. ואני יכולה להגיד לך שמצד אחד אני מאוד חשדנית גם, אבל עוד פעם, זה לא משהו מגובש זה לא משהו שאני יכולה להגיד לך כולם כי... אני יכולה להגיד לך שעכשו אני נגיד עובדת בשמורת טבע. ממש יפה שם, תבואי.

איפה?

עיינות צוקים. זה ליד ים המלח.

אוקי.

בערך חצי שעה מפה. ואני עובדת שם ושם יש עובדים שהם פלסטינים. והרבה פעמים באים אנשים פלסטינים. ואני יכולה להגיד לך שעדיין כשבא לי רכב ואני רואה שעוד בחור מתחיל... יש פה... עכשו אין ים שם ואנחנו תמיד אומרים את זה. פיש בחה. ואז כאילו אתה אומר לו את זה ואחרי זה אתה יודע שהוא יחזור והוא יגיד לך כאילו אתה יודע אתה פשוט רואה על הבן אדם שהוא הולך לעשות לך בעיות. שהוא הולך עכשו לחפש ים ואחרי זה להגיד לא הבנתי. מצד שני את רואה גם את הרכבים את ה... את האנשים שהם מנומסים שהם אומרים אוקי אני יודע כאילו שהם בסדר את מבינה? עוד פעם זה לא גם ישראלים יש כאלה. אני לא... מבינה? אני לא אגיד הכול כאילו... זה לא קשור פשוט. אני פשוט יודעת כאילו ש... וכן אין מה לעשות אני יכולה להגיד לך שיש משהו במנטאליות שהם הרבה יותר אגרסיביים. את רואה את זה באיך שהם מתייחסים לחיות.

לחיות?

לחיות.

כמו...

מבחינתי ככה מודדים בן אדם, איך, כמה אתה מזדהה עם כאבי? זה לא כאב של בן אדם, כאב של יצור כאילו.

נכון

ואני ראיתי כאילו ובאמת זה מזעזע... התעללויות ולא מעניין אותם. ואת רואה את זה גם כאילו ערבים ישראלים. כאילו אני גרתי בגליל אני רואה כמה חיות דרוסות יש לי ליד הכפר. את רואה את ההתעללות אף אחד לא אומר שום דבר. זה המנטאליות זה לזרוק את הזבל זה כאילו... זה דברים שאני לא אוהבת אבל זה לא משהו ש... וזה משהו שזה בתרבות. את מבינה? זה שונה וזה משהו שאני לא אוהבת כמו שגם אל חרדים זה ככה אגב. כאילו...

כלפי חיות?

אה כלפי חיות אני יודעת שהם פוחדים מכלבים. אבל לא אני מדברת נגיד מבחינת זבל. תיכנסי לשכונה חרדית, מטונף. את רואה אנשים זורקים ככה אני בשוק מזה. זה לא בקטע גזעני זה לא זה לא בקטע פלסטיני. בקטע של זה הכללה והיא נכונה. אני ראיתי את זה כאילו.

אמ... אוקי... אז תספרי לי על השירות שלך ועל החיים ביחידה. את נהנית מהיחידה?

אוקי. זה כבר פאן אחר.

נכון.

השירות סיפרתי לך. אז כמו שאמרתי לך אין הרבה בנות. הבנות שהכרתי מדהימות. אני עוברת לגור שנה הבאה עם חברה מאוד מאוד טובה שלי שהייתה חיילת שלי. שהיה לי סיפור איתה... וואו. לא יודעת אם לספר אותו.

כן בטח

סיפור קצת ארוך אבל...

בקצרה.

אני אנסה. היא הייתה מאוהבת באחד המפקדים. שהיה איתי בסגל. היא הייתה כאילו במחזור אז היא הייתה חיילת שלי. קיצור היא הייתה מאוהבת בו והוא המפקד הזה הוא דרוזי. והוא אמר לי כאילו תשמעי נראה לי החיילת הזאת דלוקה עלי. אמרתי לו טוב יתרחק כאילו. והוא אמר ברור וזה. קיצור, בקורס חילוץ, אנחנו שנינו סגרנו שבת וזה גם בגלל משהו מפגר שנתנו לי שבת הקצין שלי אמרתי לך הוא היה מניאק. תמיד לפני נועל שבת, תמיד לפני כניסת השבת, את מגדירה לחיילים דברים. אף אחד לא יוצא מהגבולות של הפלוגה, יש משהו שהוא מאזין, זה אומר שיש משהו שהוא עם הקשר, שהוא תמיד שם עם מדים, מסודר מתוקתק. וכל מני דברים. בקיצור אני בלילה של שישי רואה כאילו חיילים שלי מסתובבים ב... אני ישנתי באזור קצת אחר כי לא היה מגורי בנות לסגל הייתי רק אני. ושמו אותי עם הזה... קיצור אני רואה שני חיילים מסתובבים...

אה לא גרת כאילו עם הבנים?

באותו אה? לא יש שילוב ראוי. יש מושג שילוב ראוי בצבא שזה מגורים בנפרד. שירותים בנפרד. למרות שתאמיני לי בטירונות יצאו לנו מצבים שישנו עם הבנים כן לגמרי. קיצור אני רואה שני חיילים שלי

מסתובבים באזור שהגדרתי שאסור. מה זה? מה אתם עושים פה? המפקד אישר. ולא רציתי לשרוף אותו. יש הרבה עניין של לא לשרוף את ה... בבוקר הגעתי לפלוגה ראיתי שהמאזין, זה שצריך להיות עם המדים הכל הכל, יושב על אזרחי, מעשן, אמרתי מה? המפקד אישר.

מה קורה פה?

אני כבר עצבנית, נכנסת למאהל סגר שהוא מגודר כי את יודעת יש המון קטע של דיסטנס וזה... ואני רואה אותו יושב עם החיילת הזאת, קימל, משחק שש-בש, מעשנים. תביני, אנחנו בדיסטנס מטורף. כאילו, זה הכשרה. בתוך המאהל סגל... מעשנים... כאילו אנחנו... הם לא רואים אותנו מעשנים. קיצור, הייתי, אמרתי כזה, צאי מפה. ואז אמרתי לו מה קרה? מה נסגר? פה... בלה בלה בלה... קיצור מפה לשם

הוא מעליך נכון?

לא הוא איתי, המפקד איתי. אמרתי לו למה אתה עושה את זה כשאתה רואה כאילו הוא מעמיד אותי במצב לא נעים הוא לא היה צריך לעלות איתם לפלוגה המבצעית אני כן. איך יעריכו אותי וזה... נגד אני המאמין שלי הוא שרף אותי לגמרי. אמרתי לא תקשיב חאלס כאילו אל תעשה לי את זה. עזוב, כאילו בטור חבר אל תעשה לי את זה. אל תשים אותי במצב הזה. או שאני יוצאת סמרטוט מולם, כי הינה המפקדת יודעת ולא אמרה כלום, אז פעם הבאה שאני אגיד להם נשק מקדימה, הם יגידו לי, פחח... ולזה את הסכמת כאילו... ומעבר לזה, זה לא צריך לא צריך להיעשות. קיצור, זה הגיעה למצב שיום ראשון בבוקר כשכבר כל הפלוגה הייתה צריכה לחזור

הוא הסביר לך, כאילו מה

הוא אמר לא אני מצטער את צודקת בלה בלה בלה. אמרתי לו תעשה בחוץ תעשה מה שבא לך. לא פה שאני רואה ושהחיילים יודעים. קיצור, ואני עוד הסכמתי אמרתי לו כאילו אני הסכמתי כאילו לא לעשות עם זה כלום. אמרתי לו אבל אל תעמיד אותי במצב הזה כי... בקיצור בבוקר של יום ראשון, כשכולם כבר היו צריכים להגיע, תמיד בבוקר עושים מסדר לראות שכולם נמצאים, המפקדת, המפקד והיא חסרים. ואני נכנסת למאהל ואני רואה אותם והם ביחד, מתנשקים. עכשיו זה מגיע...

אוי ואבוי.

תקשיבי, זה היה מצב כזה. הם מתנשקים, אני רואה את זה, החיילים רואים אותי רואה את זה. מה אני... ועוד 10 דקות כל הפלוגה צריכה להגיע. והקצין שלי וזה וזה... בקיצור הלכתי הייתי מאוד בהתלבטות גדולה כי את יודעת מצד אחד הפלוגה הזאת קטנה כאילו אף אחד לא באמת ישמע איך הסיפור הזה התגלגל ודבר היחידי שידעו זה היא הלשינה את מבינה? מצד שני כאילו יש לי ערכים אני לא סמרטוט לא סתם יצאתי לקורס מ"כים לא סתם כאילו זה... אני לא בן אדם כזה. קיצור בסוף אמרתי לא תשמע, או שאתה אומר את זה לקצין או שאני. הוא אמר לקצין. העיפו אותו מפיקוד. נתנו לו ריתוק. בלגן. אז אז זה מורכב... בנים בנות זה מורכב. ו... ו... אני יכולה להגיד שבהתחלה.

מה איתם עכשיו?

הם היו חברים תקופה. ואחרי זה זה... אני אמרתי לחיילת הזאת היא הסתכלה עלי נתנה בי מבטי נעצה. אמרתי לה תקשיבי את עכשיו לא מבינה מה עשיתי ואת שונאת אותי. וזה בסדר. יום יבוא ואת תביני, יום יבוא ואני אספר לך את הצד שלי. כי כרגע זה לא לעניין אני המפקדת שלך וזהו. את מבינה זה מאוד, הצבא הוא מאוד קשה. אבל אני יכולה להגיד לך שבהתחלה שהתחלתי את הטימונות, החברות שלי אמרו לי יא והבנים ויש לך משהו וזה... אמרתי מה פתאום? הם אחים שלי. אין שום דבר. איזה אין שום דבר ואיזה נעליים. כאילו מה פתאום... את יודעת כמה דברים היו שם, בית זונות כאילו. כאילו איך אפשר שלא? זה כל כך... את כל הזמן עם אנשים ואת כל הזמן זה... אי אפשר שזה לא יקרה. יש כאלה שיותר, יש כאלה שפחות. אבל... תשמעי זה גם החלק כייפי בצבא, זה היה מאז ומתמיד בצבא. כל הזיווגים האלה. אז אצל לוחמים זה קצת יותר.

את הסתדרת עם הבנות שהיו? אמרת שלא היו הרבה.

לא הסתדרתי מאוד.

כן? יותר מהבנים או...

ברור שיותר.

למה ברור?

כי בדרך כלל בנות שנמשכות לזה יש להם מכנה משותף. יש להם קווי דמיון. מבחינת אישיות.

איזה בדיוק?

למרות שאנחנו מאוד שונות. אה... חרוצות. למרות שעוד פעם לא כולם. תמיד היו לך ת'אלה שמנצנצות וזה. אבל מי שאני התחברתי. ובחורות עמוקות, בחורות שלא מחפשות את הלהיות פקידה יפה. שרוצות את ההערכה ממקום אחר. מקום של יכולת אינטלקטואלית, אה אסרטיביות, אה את מבינה? אני התחברתי והם באמת חברות לכל החיים. בדיוק עכשיו הייתי בסוף שבוע איתם. ואת עוברת המון דברים יחד. כאילו אני נגיד לי היה מאוד קשה בהקפצות. אני יש לי כשמפתיעים אותי זה קשה לי. ובלילה הקפצה הקפצה הקפצה. אז ישר היא ככה תנשק הינה המשקפיים קחי את הזה כאילו... את נמצאת איתן ומתקלחות ביחד ואוכלות ביחד. והכול כאילו... גם היציאות שלנו לבית היו דפוקות. כאילו יצאתי בשנה הראשונה לא זוכרת כמה יצאתי. וכשאת יוצאת, זה לשישי שבת, וההורים שלי לא יחד אז תחשבי כאילו. אז זה המשפחה שלך. לגמרי כאילו. ועם הבנים, אני אגיד לך מה מורכב ביחידה הזאת. הבנים שמגיעים לשם, זה לא חברה שאמרו אני רוצה קרבי. זאת אומרת יש להם פרופיל קרבי, אבל הם לא בהכרח כאילו הם אחרת היו הולכים למקום אחר. זאת אומרת זה כאלה שאמרו טוב...

תקעו כזה...

כן ואנחנו זה כן הטופ של הבנות שרוצות קרבי. את מבינה? אז כאילו יצא... וגם לא הצלחתי להיכנס איתם לשיחות שמעבר... כאילו כאלה את יודעת, אחלה והכי מצחיק. והכי כיף אבל הם לא מבינים אותך במובן הזה. הרבה פעמים הייתי בשיחות בנים ובאיזשהו שלב הלכתי זה היה נורא. הם דיברו איתך על דברים כאילו... כל פעם אמרו אחי... אחי שומע... כזה אוקי... כל הזמן אחי אחי.

את מרגישה שנדרשת כמו שאמרת עכשיו עם האחיה להתנהג בצורה שונה?

לא. לא. תשמעי אמי אגיד לך משהו. כל דבר שאת עושה בחיים אפילו בן אדם שאת יושבת איתו, מוציאים ממך משהו. אז תחשבי עוד יותר סביבה שדורשת ממך דברים שהם כביכול אה את יודעת זה וזה וזה. גם השפה עצמה של הצבא היא גברית. הכול גברי שם. זה היה הקושי שלי בצבא, האמת. כי באיזשהו שלב גם המדים ואת כל הזמן עם הנשק, כל הזמן. ותחשבי איך הנשק יושב לך? ככה. ולי יש כאילו אז כאילו... זה לא. זה לא מחמיא. ואני יכולה להגיד לך שבוא נגיד כש... כשאתה על מדים אז פשוט הכול משתנה. כל אחד יגיד את זה. ועוד יותר בתפקיד כזה שאת צריכה להיות עוד אני הייתי מ"כית אז בכלל זה מוציא ממך אסרטיביות ו... למרות שהייתי מאוד רגישה לחיילים שלי והם תמיד ידעו שהם יכלו לבוא לדבר איתי. ואין מה לעשות אם את תראי חולשה כביכול שרוב החולשה מתבטא בדברים כביכול נשיים. לא שהייתי איזה בוטשה כן, אבל אם אני אתחיל להגיד להם... אני לא אפלט עם חיילים. פלטוט זה תקשורת של בחורה. את לא יכולה לעשות את זה כי אז זה מה שחסר לי שחיילים שלי ירצו אותי וזה קרה וברגע שהבנתי את זה אני הכי התרחקתי מהחייל הזה. אין מצב... אני יכולה להגיד לך שבגלל זה היה לי מאוד חשוב אחרי הצבא ללכת לעבוד בדבר הכי נשי שיש. ובגלל זה הלכתי לאורנג'. עבדתי שם שנה בשירות פרונטאל. את יודעת עם החליפות, מסודר, מתאפרת, כי זה באמת... וגם הבנים אומרים לך כאילו יש כל מני שירים... אין לנו בנות יש לנו בנים. זה פוגע לך ב... במיוחד שזה הופך לאיזושהי נקודת טורפה לי לפחות זה הפך כי אני לא כזאת. אבל יש לי את הצדדים אני אוהבת גדלתי אני אוהבת שטח. ואולי בחברה זה יכול להתפס כמשהו שהוא לא נשי ואני לא מסכימה עם זה את מבינה? תמיד אהבתי ספורט, תמיד אהבתי את הסיפורים אקשן וזה... זה כביכול בחברה נתפס דברים שהם גבריים אבל זה ממש לא. כאילו זה טעות שזה ככה כי זה לא. אז מה הבעיה...

מרינה: אם הם אמרו איזה משהו שמזה פגע בך לא אמרת כאילו אל תדבר איתי ככה?

הם לא עשו את זה ממקום רע ובוא נגיד כשלבשתי אזרחי קיבלתי תגובות בהתאם. וכשהייתה מסיבה ויצאנו ורקדתי אז כאילו הם ממש לא הסתכלו עלי כאחי אוקי? אז את צריכה לקחת את זה כעירבון מוקבל. כשבן אדם באמת שלם עם עצמו והוא יודע מי הוא למרות שזה באמת גיל שהוא קשה כי זה נורא אינטנסיבי זה 3 שנים אבל ברגע שהוא יודע מי הוא אז אוקי אז אני יודעת שהוא ספציפית כרגע אמר את זה אוקי... אני ההפך ראיתי את זה כמשהו חיובי כי הוא רואה בי כאילו שווה. שווה לו. את מבינה? את יודעת כמה פעמים אנחנו הפעלנו אותם אמרנו להם מה לעשות? בני מחזור שלנו. להם אין את התכונות האלה יש תכונות נשיות דווקא. לראות את הכול ולהגיד כאילו את מבינה?

ואת והמפקד שהוא היה גבר את מרגישה שהתנהגתם איכשהו שונה?

דווקא המפקדים תפסו יותר מהבנות. כי היינו טקטיקניות ובטירונות היינו עושות את האוהל תוך 5 דקות ולבנים תמיד לקח שעה והיינו צריכות לעזור להם. כאילו ממש תפסו מאיתנו... תראי במישור הפיזי שבחורה לא יכולה לעשות את אותה פעילות. אני הייתי מפקדת. להיות מפקדת, אתה לא צריך בעצמך לעשות אתה מפעיל אחרים. לא הייתי יכולה ואני לא חושבת שאף בחורה יכולה לעשות מה שלוחם עושה 3 שנים. אין מצב, היא שוברת לעצמה את הגוף. זה לא צריך להיות ככה, ממש לא. אבל ברגע שבמחסומים יש לך בנות שיכולות להעביר מטען, את חייבת בחורה שתבדוק אותה. זה הסיבה שחייבות להיות בנות ביחידות כאלה, של בידוק. מבינה אז אולי באמת להסתער זה לא קריטי זה לא רלוונטי אבל זה כבר ההכשרה אז... לא יודעת מהבחינה הזאת אבל כל עוד יש אופציה למחבלות אז חייבות להיות חיילות כאילו. זה משהו שאני חשבתי עליו הרבה וכאילו זה ברור שבנות לא יכולות לרוץ בגיבלאות כמו בנים ומי שאומרת את זה מפגרת והיא הורסת לעצמה את הגוף והיא לא תחזיק 3 שנים אין מצב. היא תצא בשברי מאמץ. קרקל כולם שברי מאמץ. את גדולה גם להגיד אוקי עד כאן. זה מה שהיה לי קשה בצבא להגיד כי אני לא בחורה כזאת אני מה שתיתנו לי אני יעשה. וזה מפגר.

מבחינה נורמטיבית כאילו, את חושבת שזה טוב שיהיו יותר בנות בתפקידים כאלה?

ממש לא. זה גרוע.

כמו התפקיד שלך? זה גרוע?

כן ברור, ברור.

אז את מתחרטת שהיית שם?

לא, זה לא שחור לבן. תקשיבי, אני לא מתחרטת על כלום, אני קיבלתי המון דברים, סבבה. אני אומרת לך המון דברים רעים. אבל קיבלתי המון המון המון דברים טובים. כשהייתי בקורס מ"כים יצא לי, המ"מ שלי, הקצין, אמר לי אוקי, בהתרעה של, הלילה הוא אמר לי, הלילה, את מכינה מצגת על סוף קורס ואת מעבירה אותה מחר. לפני כולם. והעברתי בפני אולם שלם, כל הפלאפלים קדימה, מצגת שעבדתי עליה בלילה ולא ישנתי. את מבינה? ואיפה ייצא לי להיתקל כאילו בהזדמנות כזאת? את מבינה, ילדה בת 19. אז זאת אומרת הצבא נתן לי המון המון ביטחון בעצמי והיכולות שלי והיכולות אלתור שלי. להעביר טירונות כשהייתי פחות מחצי שנה בצבא, זה אבסורד. וכולם בנים, וכולם גבוהים ממני, ואני כולי קטנה, אומרת

להם מה לעשות כאילו. זה להעמיד אותך במבחנים כל הזמן. אז מצד אחד קיבלתי המון דברים טובים, אבל את שאלת משהו אחר...

אבל אם בנות צריכות להיות בתפקיד הזה ספציפית? או תפקידים קרביים

אוקי אז אני אגיד לך. היו מחזורים שהיו יותר בנות שכאילו היו יותר בנות מהאחוז שאנחנו היינו. ואני חשבתי שזה על הפנים. כי לצורך העניין ביחידה שלי יש כלי חילוץ. חילוץ זה דברים מאוד כבדים. אני לא רואה אני לא רואה... שבנות ילכו יותר... אמרתי צריכים להיות בנות ביחידות מסוימות למשל במג"ב, שזה בלשיות וסוכנות ומשטרה צבאית. וגם אולי ביחידה שלנו אבל במינון מאוד מאוד את יודעת... ולבחור אותן..

לפי מה?

לפי... אה... כוח מנטאלי. זה המון נכנס כוח מנטאלי. הם צריכות לדעת שהם לא יוכלו להיות פיזי כל הזמן כמו חייל. הם יצטרכו לצאת להיות חובשת, או מדריכה זה, או את יודעת... משהו. אין מצב כאילו. ו... תשמעי אני יכולה להגיד לך שיצא לי לתפעל כמה מצבים במשימות שהייתי בהם, ואני חושבת שתפעלתי את המצב הטוב ביותר, אוקי... אבל עדיין, אם היו איתי באותו מחסום רק בנות, זאת אומרת היינו מחסום רק של בנות, קצת, אני חושבת שזה לא מתאים. פלסטיני, בן 40, עובר, רואה רק בנות, זה בדיחה, זה לא לעניין. אין מצב, זה לא יכול, זה לא, אנחנו... זה צריך להיות גם כוח הרתעה. אז אני לא מצטערת על מה שעשיתי כי אני קיבלתי מזה המון. אני חושבת שנתתי אמון גם. אבל... אבל מצד שני, נגיד עכשיו אני עושה מילואים. וואלה אני לא יודעת כאילו... אז אני יודעת שאני הולכת לקו שלום, אז סבבה... אבל... כאילו, את מבינה? אבל עוד פעם, זה, אני... אני חושבת שלוחמות יכולות להיות בדברים מאוד נקודתיים. ולי יצאו מצבים שהייתי צריכה לעשות בידוק על פלסטיניות ועל סודנים שהגיעו ורק אני יכולתי לעשות. אז מישהי צריכה לעשות את זה.

את אוהבת את היחידה שלך ואת גאה להיות חלק ממנה?

בסך הכול נשאר לי טעם מאוד טוב. אני גאה להגיד שהייתי ביחידת חילוץ והצלחה. זה נורא מפוצץ בטח. ואני מבסוטה עליהם. אבל בוא נגיד ש... יותר מיומיים לא הייתי חוזרת לשם [צוחקת] כי די... כי התקדמתי כי אני במקום אחר. וזה שאני אוהבת שטח וזה אני משלבת בעבודה שלי ואני עדיין יותר שומרת על הזהות שלי.

אז היחס שלך השתנה ליחידה מאז השחרור? כאילו כשהיית בה ועכשיו זה שונה?

אם היחידה השתנתה, כן היא השתנתה.

לא, היחס שלך כאילו? אם את אוהבת אותה...

אה... תשמעי, יחידה זה דבר שמורכב מאנשים. והאנשים השתנו. אז אני לא יכולה להגיד לך בדיוק מה היחס שלי אליה עכשיו. אבל... אה... היו לא מעט בעיות ביחידה. אבל בסך הכול אני זוכרת גם רגעים מאוד מאוד יפים. את יודעת וזה רגעי הווי כאלה. ואני יכולה להגיד לך שכשאני העברתי גיבושי לוחמות, אז הרבה פעמים בנות הולכות לזה מתוך איזשהו פנטזיה כזאת כאילו רואות את עצמן בצורה שהיא לא מציאותית. הן לא באמת מבינות אם מה הן הולכות להתמודד. ולי היה מאוד מאוד חשוב להבהיר להן בצורה הכי חדה שזה לא מה שהן חושבות. שזה הרבה לילות ללא שינה, שמתפרק לך הגוף, שאתה לא רואה את המשפחה שלך, (זכר) שביום הולדת שלך אתה סוגר פעם שלישית, שפסח אתה לא תהיה בבית, שהרבה פעמים יזלזלו בך ויגידו לך סתום את הפה. ו... ו... ו... וואלה כאילו באסה, תתמודד. 3 שנים האלה או לברוח רק לכלא. המילואים כאילו. וכאילו באמת, בקטע כזה. כי עוד פעם אני חושבת שמי שצריכה להגיע לזה זה מישהי שהיא מאוד מאוד ספציפית. ויש הרבה מאוד פנטזיות. החברה מאוד מעודדת לכל הזה ופחות לתפקידים שהם של בנות. פחות יש מודעות לזה גם.

איך לדעתך אפשר לפתור את הסכסוך בין ישראל לפלסטינים?

אם אפשר, זאת השאלה יותר נכון. אני אגיד לך מה אני חושבת. אני חושבת שיש קבוצת פנאטים. כי ישראל ברור שהיא רוצה שלום. גם פה יש קבוצת פנאטים אבל אנחנו מדינה, אנחנו ארגון מאורגן יותר. זאת אומרת, אנחנו יכולים לשלוט ואנחנו שולטים בהם. אין פיגועים בצד הזה כאילו. כמעט ואין. אני חושבת שהבעייתיות זה שיש לך קבוצת פנאטים לא בהכרח בעזה. באיראן, בסוריה, בכל מני מקומות, וגם בעזה. והם בעצם מנהלים את העניין. זאת אומרת כי עם אלה שרוצים משא ומתן אפשר לפתור, כן. אבל ברגע שיש לך קבוצת פנאטים שלא מכירה בכלל בכלל בישראל, זו כבר בעיה. כי בן אדם שהספל שלו מלאה כבר, את לא יכולה למלא את הספל, לא משנה מה תציעי לו: יין, וויסקי, את מבינה? ואצלם היא מלאה כל הפנאטים.

הם לא רוצים כלום

והם לא רוצים הם לא רוצים לשמוע הם לא מכירים אותך אפילו. עם בן אדם כזה אי אפשר לדבר אפילו. תביאי בן אדם שכועס עלייך שונא אותך אפילו, לא מתייחס אלייך. אבל אלה שלא מכירים בך. אז אין פה. זה כמו שתגידי איך אפשר לעשות שלום עם הטלר. אי אפשר אי אפשר לעשות. עכשיו תראי זה מאוד פסימי להגיד את זה. אבל אולי הדרך היחידה זה למגר את הפנאטים. להיכנס בהם פשוט. זה שעכשיו יש הפיכות בעולם ערב, אולי זה לטובתנו. אולי מי שיעלה לשלטון זה אנשים שכמו אצלנו, שרוצים שלום והפנאטים האלה... אבל בינתיים מה שקורה זה שהשלטון בעזה עכשיו בשלום עם חמאס שחמאס לא מכיר בך. את יודעת איך מלמדים ילדים חשבוני? שקשורים לארגוני חמאס שהם בעצם מנהלים את התשתית של בתי הספר.

איך?

יש לך 15 אלילים 15 ציונים כן, ואת שמה, הורגת 2, כמה נשאר? עכשיו ברגע שאת מלמדת ילד בגיל הזה
מאיפה המידע הזה? מאיפה כאילו שמעת את זה?

חדשות. מראים סרטים לימודיים. בספרי לימוד. כאילו מראים בתי ספר שיש דגל של חמאס כאילו. אני...
תשמעי אני מאוד חשדנית. אני תמיד כשאומרים לי דברים, אפילו המרצים שלי, אני שואלת מאיפה? מה?
אני לומדת היסטוריה אז בכלל שלכל דבר יש שני נקודות. אבל ברגע שאת רואה את זה לייב כאילו...
עכשיו עוד פעם אני חושבת שהרוב הכולל כן רוצה שלום. ברור לי. אבל ברגע שיש את הפנאטים הם
שולטים, הם שולטים בהכל. אז עוד פעם אני חושבת שהפתרון הוא מאוד מאוד מאוד בעיתי. אני גם
חושבת שיש בעיה בתוך הארץ. אני חושבת שיש לך ערבים ישראלים ויש לך ישראלים וזה לא צריך להיות
ככה. אבל גם הם לא רוצים את יודעת לוותר על העצמאות הזאת. זו גם בעיה. כי הם תמיד מרגישים
מכופחים וברגע שהם ירגישו מקופחים, אני יכולה להגיד לך שב2000... באיזה שנה זה היה, בשנת 2000
באוקטובר 2000 היו מאורעות שרפו לנו כמעט שם את הגליל. אז ברגע שבן אדם שהוא שכן שלך עושה את
זה זה בעיה את מבינה? זאת אומרת יש פה כמה בעיות. אני לא כל כך חושבת שאפשר בקלות לפתור את
הבעיה הזאת.

אם... את נחשפת לשימוש בכוח כלפי האוכלוסייה הפלסטינית?

כן

באיזה איזה סוג של כוח?

אה... וואי אבל זה כאילו בעייתי לספר. סתם לא בעייתי

אם את יכולה

לא אין לי בעיה לספר אבל אבל... פשוט... זה לא משהו שהייתי מספרת למשהו מבחוץ. את בגלל שאת
מישראל ואת מבינה את המורכבות של המצב. אוקי? אז אני מספרת לך את זה. כמו שאמרתי לך, ברגע
שאתה עושה מחסום, אתה נשחק. זה המון שעות וגם משקרים לך. זה הרבה יותר מזה. אני יכול להיות
שהייתה לי משמרת שגם טחנו אותי גם לא ישנתי ו... תפסתי כמה שוהים בלתי חוקיים עכשיו הדבר
היחידי שאת יכולה לעשות עם שוהים בלתי חוקיים את לא יכולה לעשות להם כלום אבל יש טלטלית זה
גדר טייל, את יכולה לעכב אותם. ל3 שעות גג. ולהגיד להם אל תעשו את זה פעם הבאה. כאילו זה
המקסימום שאת יכולה לעשות. זה מה שעשיתי. אז הגיעו כמה שב"ח. באותה משמרת גם הגיעו שק של
סכינים באחד מהרכבים. קיצור ממש משמרת פורייה מה שנקרא. ואז כבר ש... את יודעת כבר... ושחקו
אותי כבר איזה שעותיים הייתי צריכה כבר ללכת ואז אמרתי לערבים כאילו לפלסטינאים כאילו הייתי
צריכה כבר לשחרר אותם. אז אמרתי להם "תעל תעל" כאילו תבואו. ואז בדיוק מגיע עיתונאי לגמרי ווטש
כזה. והוא אומר לי... ואז הוא מגיעה לשם עם מצלמה. והוא אומר להם לא תישארו תישארו אני רוצה
לצלם. אני אומרת להם תבואו כאילו... מתחיל לעשות לי בלגאן במחסום. תוך כדי המחסום צריך לתפעל
אותו. ואז הוא מגיעה אלי והוא ככה בא קרוב והוא מתחיל לקלל אותי ברמות של את חיילת מושתנת
בגללך יש פיגועים. ואני הכי הומאנית שיש כאילו במחסומים וכאילו מה שאת לא רוצה והחיילים שלי
מתחילים להתעצבן כאילו ואני מנסה להרגיע אותם ובינתיים להגיד לו בקשר שיקרה לחפ"ק שזה כאילו
המ"פ שיעזור ו... בקיצור זה היה הסיטואציה הלא נעימה. אבל... לא, לא... רציתי להגיד לך משהו כזה.
בכל אופן, אה שאתה נשחק, אני אחרי המשמרת הזאת עוד הייתי בכוננות ואני נשחקתי כאילו. כי אני
אומרת אני מנסה לעשות משהו טוב והנה כאילו בה ואומר לי את הדברים האלה. זה לא משנה שאני לא
איכפת לי ממנו. אבל כאילו זה לחץ ש... בכל אופן אז פעם לקראת סוף השירות שלי שזה כבר היה אני לא
יכולתי יותר לעבוד בזה כי די כאילו... אז לקראת סוף השירות שלי היינו ב... באחד מהמחסומים.
והסיוור... אנחנו במחסום והיה גם סיוור. הסיוור הגיע אלינו והיו שם שני חיילים צעירים יחסית מהפלוגה.
ואני כבר את יודעת פזמניקית. אז אה... והיה גם שם כזה בפלוגה... בקיצור באיזשהו שלב מגיעים שני
שב"חים ומהר מאוד אתה מפתח חדות עיין אתה יכול להבין... בכל אופן היו שני שב"חים. אני בדיוק
הייתי באחד מהחדרים שם כאילו יש שם כזה כמה חדרים אני ישבתי שמה בפנים. דיברתי עם איזה חייל
אחר מהחברה ואז הם נכנסו עם שניהם. ופתאום אני שומעת תאח! כאילו מזה כפות נתנו להם. אני כזה
מסתכל... נבהלתי כאילו.

וזה החיילים הצעירים ש...

הצעירים שעשו להם. ואני מזה נבהלתי יצאתי מהר ואמרתי לקצין של הסיוור שלהם אמרתי לו תכנס
עכשיו לחדר ותפסיק את החיילים שלך. עכשיו כאילו... ואז הוא באמת עשה את זה והם יצאי ואני רעדתי.
רעדתי כאילו מרוב עצבים ו... הכול כאילו. ומזה כאילו אמרתי להם איך אתם לא מתביישים. בצבא יש
דבר שנקרא טוהר הנשק. שאתה לא משתמש בנשק לרעה בכוח שלך. אמרתי להם אז יש לכם נשק אז אתם
גברים כאילו? איפה טוהר הנשק? אני מתביישת ללבוש את המדים האלה. מתביישת. עכשיו אני הייתי
מתפשטת פה. גועל נפש. הם כאילו תירגעו וזה... עכשיו תראי אני יכולה חיילים שהרגו את חבר שלהם
עכשיו יכולה להבין אותם. אבל כאילו מה אתם עשיתם? אז סבבה אז אתם לא יוצאים הרבה הביתה אז
ראיתם כמה דברים אז... אבל בחיית רבאק כאילו מה גרם לכם לעשות את זה... מצד שני, אני יכולה להגיד
לך, וזה נתון, שכשמגיע לכפר עוין מגבניקים, שהם ידועים בקשיחותם, מגבניקים מאוד ברוטאליים כאילו,
כשהכפר הזה יודע שעכשיו מגבניקים הולכים להגיע לקו, כי כל פעם הרי הם יודעים שפלוגה אחרת תופסת
את הקו, יש הרבה פחות בעיות. ככה זה נתון כאילו. ברגע שהפלסטינאים יודעים שמג"ב הולכים להגיע,
הם טיפ טופ את מבינה?

למה... מה... איך הם קשוחים כאילו? באיזה צורה?

מה זאת אומרת איך הם קשוחים? הם מדברים את יודעת מפחידים כאלה... גם אנשים גדולים כאלה וזה... מפחידים. אני לא אומרת שהם את יודעת בהכרח מכניסים בהם מכות... וזה השם שיש למג"ב. ואין מה לעשות ברגע שהם רואים את זה הם נרתעים. ויש פחות בעיות. זאת אומרת יש פה מורכבות. לי היה מקרה בשמורה עם שני פלסטינים וברגע שהחיליים הגיעו, וראיתי שהם ככה, אז נרגעתי. הם לא איזה כאלה שאת יודעת... בגלל שאת מרגישה בטחון כאילו.

וראית הרבה מקרים כמו שתארת או...

ראיתי כמה, כן. ראיתי כמה.

ואת בעצמך? אמרת שזה חשוב לך להיות הומאנית.

ברור. אני עוד פעם אני... תשמעי אני חושבת שלכל בן אדם יש מכיר. חס וחלילה טפו טפו טפו היו רוצחים לי את כל הזה לא יודעת איך הייתי מתנהגת. אבל המכיר שלי הוא גבוה. יש כאלה שסולם הערכים שלהם הוא יותר נמוך. את מבינה? צריך לדעת טוב טוב את מי אתה שולח לאזורים האלה. כי אתה לא יכול... מה הוא אשם שהוא עבר כזה כאילו ככה לימדו אותו בבית כי כולנו תוצר של חינוך שעברנו. אז אני יכולה להגיד לך שהמחיר שלי הוא הרבה יותר גבוה. אני יכולה לעבור הרבה הרבה יותר וגם אני לא חושבת שהייתי מתנהגת ככה כי זה פשוט לא אני כאילו... והיה לי קצין שגם הוא היה בעיתי מאוד הוא היה דרוזי והרבה פעמים דרוזים ופלסטינאים שונאים. והלכתי למ"פ לא היה מעניין אותי שהוא קצין הלכתי למ"פ אמרתי לו תקשיב הקצין הזה עשה א ב ג ד, תעשה עם זה מה שאתה רוצה. והקצין הזה התנכל לי ומה שאת לא רוצה עשה לי וזה לא עניין אותי. כי כאילו זה חזק ממני סורי. ויש הרבה אנשים כאלה. יש הרבה אנשים שאני מרגישה שהם כמוני ויש גם הרבה שלא. זה צבא עם. זה לא צבא של רק הומאניים. איזה שמאלנית אני. סתם זה אני מזה לא גם.

האם השירות הצבאי שלך שינה את העמדות שלך בנוגע לצורך בשימוש בכוח בסכסוך?

יש לכם אותם שאלות רק בוורסיה שונה. אה... לא ממש לא. החינוך הביא את ההשקפה הזאת ואני עדיין עם אותה ההשקפה. אין לי משהו שהשתנה. הוא חידד דברים כי ראיתי דברים. נוסף מידע נוסף זה דוגמאות. אבל לא... ואני גם מאוד מבינה כי פעם יותר נקרא לזה יותר אין מצב לא צריך להשתמש בכוח וזה לא בקטע היפי אבל כאילו מאוד פנטזיונרית. ואתה מבין בעקבות הצבא שהרבה פעמים יש מצב והרבה פעמים כן צריך. והרבה פעמים אין מה... כי עוד פעם זה סיטואציה שהיא מורכבת. אתה לא יכול שהידיים שלך לא יתלככו, אין מצב. זה מלוכלך בעצמו, איך אתה יכול לא לכלך את עצמך? אין מצב את מבינה.

ועכשיו... אז תיארת לי את כל הסיטואציות האלה. יש הבדלים כאילו בין איך שגברים התנהגו לבין איך

שנשים? נגיד כאילו כלפי האוכלוסייה הפלסטינית?

ברור. הגברים יותר ברוטאליים. כאילו אני יכולה להגיד לך לפחות ממה שאני ראיתי בזה לא ראיתי בחורה מרביצה. מצד שני היחס הוא יש הרבה פחות בנות אולי אם היו יותר אז הייתי רואה. אבל אני חושבת שזה משהו שיש יותר לבנים. ה... עזבי בואי נסתכל מבחינת מי הולך יותר מכות. בנים לא בנות. כאילו זה...

אבל זו סיטואציה שונה.

מה זאת אומרת?

כאילו זה ברחוב או במסיבה לא יודעת מה זה במסגרת

לא אבל לגבר יש יותר את היצר הזה. יותר את ה... את ה... את ה... זאת אומרת. את מבינה? כאילו שני בנים רבים מתישהו זה יגע למכות. בנות זה לא בהכרח כאילו.

אוקי עכשיו דיברת על הדעות הפוליטיות שלך אז מה הם היו לפני הגיוס? אם לא אכפת לך לספר.

הדעות הפוליטיות שלי... אני לא חושבת שמספיק הבנתי בזה. הייתי בת 17 כאילו... אפ אני... אף פעם אני לא זוכרת שהייתי יותר מדי ימנית. ועוד פעם תמיד חשבתי שכאילו אפשר לחיות בשלום והכול טוב. היום אני חושבת שכמו שאמרתי לך יש את הפנאטים ולא משנה כמה שטחים תתני להם, זה לא מספיק. והם אלה שלוחצים על ההדק. אז כאילו... אז כבר זה לא עניין של לתת שטחים. זאת אומרת... אז ברגע שאתה אומר אני לא בעד לתת שטחים, אז אתה ימני. אז כנראה שאני יותר נוטה לזה. אה אני לא בעד לתת שטחים. אני לא חושבת שזה הפתרון לא חושבת שיש יותר מדי פתרון. אני חושבת שאפשר להפוך את החיים שלהם לטובים יותר בשני הצדדים אני בעד אני חושבת שבן אדם שטוב לו הוא בן אדם טוב וזהו כאילו... אני לא חושבת... אני חושבת שיש משהו מאוד חשוב שתוסיפי לעבודה שלך.

אוקי

הגילאים שאת עושה צבא בין גיל... אני התגייסתי בגיל 18 וחודש והשתחררתי בגיל 21 וחודש. זה גילאים שבן אדם בונה את האישיות שלו. והוא מגבש את הזהות שלו ואת הדעות שלו. ו... וגם את מבינה? אז כאילו אני לא יודעת אם זה היה גם השפעה של הצבא או גילאים כי זה 3 שנים מאוד משמעותיות. שאתה מתבגר ושואל שאלות ואתה מחדד לעצמך כי חשוב לך לחדד לעצמך.

זה לא רק השפעה בצבא זה גם

ברור שלא. זה שיחות עם בני משפחה זה אינטרפרטציה שלי לדברים אבל זה לא בהכרח... אני לא יודעת אם אני מדברת איתך מבחינת אחוזים אני לא יודעת לתת לזה 60% לזה 40% זה גם היה איזשהו טווח גילאים מסוים שעברתי. ואני השתחררתי לפני שנתיים ו... זאת אומרת הרבה דברים גם גובשו אז. מבינה? כאילו אני לא יכולה להגיד לך עכשיו זה מזה. כאילו את מבינה?

אז באותו קו, אנחנו כן שואלות, מה הדעות הפוליטיות... מה היו הדעות הפוליטיות של ההורים שלך?

או... ההורים שלי לא ימנים. ממש לא. ההורים שלי נולדו בארגנטינה. אימא שלי היפית כזאת. סתם לא היא לא היפית אבל היא כזאת את יודעת... הם לא הם לא ימנים בכלל. הם קונים חומס אצל ערבים. אני אף פעם לא שמעתי בבית איזושהי הערה ערבי ככה וערבי ככה. להפך. אבא שלי תמיד אומר ש... הוא היה מבחינתו רוצה מדינת כלל אזרחיה. הוא אומר כמו ארגנטינה. זו לא מדינת נוצרים. זאת אומרת הוא לא גם הכי מתחבר לדת. את מבינה? מצד שני זה מצחיק כי מבחינת אישיות שלו הוא מאוד מיליטר. הוא מת על הדברים האלה הוא עשה מילואים עד גיל מאוד מאוחר. והוא הגיע לרמת סגן אלוף כאילו. והוא היה במלא מלחמות וזה וכאילו הוא כן פטריוט אבל לא בהכרח נגד פלסטינאים או זה וזה. את מבינה? אח שלי לעומת זאת, הגדול, שהוא היה ממש תפקיד... קשר מח"ט בחברון שזה הכי כאילו אתה צמוד למח"ט אתה שומר ראש שלו. מח"ט זה כאילו אחראי על כל החטיבה כל חברון. וכל אירוע זה אירוע אמת. והוא ראה המון המון דברים. ולפני שאני התגייסתי הוא אמר לי. כל הפלסטינאים על תאמיני להם. עכשיו הוא גם הוא בן אדם מאוד הומנאני אבל הוא מאוד ימני בדעותיו. כי הוא אמר כאילו להפסיק את החשמל והמים לעזה. כאילו למה אנחנו צריכים לקלקל אותם אפ זה מש... זאת אומרת הוא מאוד את יודעת...

אה... הרבה מורכבות פה

טפו... אני בכלל בן אדם מורכב אז...

לא יודע	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
0	1	2	3	4	5	אי אפשר לתת אמון במרבית הפלסטינים
0	1	2	3	4	5	הפלסטינים בשטחים שואפים מעל הכול לחיות חיים נורמאליים
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהערכים שמנחיל צה"ל לחייליו הם ערכים הכרחיים לאדם ולאזרח ישראלי באשר הוא
0	1	2	3	4	5	אני חושבת שהמסירות של חייל לצבא וליחידה חשובה מבחינה ערכית ולא רק מבצעית
0	1	2	3	4	5	על ישראל לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גבוהות ולהגיב לאלימות באופן מידתי ולעיתים אף להבליג
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של אי השגת היעד המבצעי
0	1	2	3	4	5	יש להימנע מלפגוע באזרחים פלסטינים גם במחיר של סיכון חיילים
0	1	2	3	4	5	מפעם לפעם, ישראל צריכה להפעיל כוח, גם אם לא מידתי, ולגבות מחיר דמים על מנת לשמר את כוח ההרתעה שלה

כמה שנים את פעילה בארגון? מדוע החלטת להצטרף לפעילות הארגון?

האמת היא בכלל לא החלטתי להצטרף לארגון אלא זה קרה ממש במקרה. לפני בערך עשר שנים יצאתי לפנסיה, עבדתי במשרה חלקית בארגון פמיניסטי, למרות שאני לא פמיניסטית פעילה, בואי נאמר ככה, ושם הייתה ישיבת צוות כל ראשון בבוקר, כמו שנהוג בארגונים פמיניסטיים, וכל אחת הייתה מספרת מה היא עשתה בסוף השבוע, מעין קבוצת תמיכה אפילו. אחת החברות שם סיפרה שהייתה בקלנדיה וסיפרה מה היא ראתה, עכשיו אני באה מרקע ליבראלי מאד והוריי היו חברים בברית שלום, גדלתי שבני אדם הם בני אדם וגם פלסטינים הם בני אדם, ואמרתי לה שזה נורא מעניין ולא ידעתי בכלל על קלנדיה ואם אני יכולה לבוא איתה, ושבוע אחר כך באמת הלכתי איתה ומה שראיתי פשוט השאיר אותי בטראומה אמיתית, וכשהגיע יום שישי לאחר מכן, אמרתי שאני חולה ולא אוכל לבוא כי פשוט לא הייתי מסוגלת, הטראומה הייתה אמיתית ואף אחד כמובן לא האמין לי, אבל לא יכולתי לעמוד בזה שבוע אחרי שבוע ובשבוע שלאחר מכן הלכתי שוב, התגברתי על הטראומה והפחד. בזמן שהתגברתי על הטראומה הזו חשבתי לעצמי איך אני אמשיך בחיי כשאני יודעת שזה קורה שני צעדים ממני והתחלתי ללכת באופן קבוע ודי מהר נוצר מצב שחיפשו סדרנית עבודה בירושלים, ואני טובה בבירוקרטיה וקיבלתי על עצמי את התפקיד הזה שמאד אהבתי אותו, ואני עשיתי אותו אחרת מקודמותיי, הייתי מאד פעילה בתפקיד, התקשרתי לכולן, אם מישהי אמרה שהיא לא באה אז הייתי מתקשרת, מבררת, לבדוק מה שלומה ואם אולי היא ראתה משהו קשה מדי. לאט לאט המקום שלי במערכת השתנה ואני לא זוכרת מדוע או איך זה היה, ביקשו ממני להצטרף לפגישה עם אלוף פיקוד מרכז, זה היה אז קפלינסקי, ואיכשהו מצאתי דרך לדבר עם הצבא ולאט לאט זה התפתח לתפקיד כזה- קראו לי שרת החוץ לתקופה ובמידה רבה זה נשאר התפקיד שלי בארגון. היום אני יוצאת למחסומים לא באופן קבוע, אני כותבת את מכתבי התלונה של הארגון, כל יום אני מקבלת דוחות ועוברת עליהם ואני עושה זאת די במרץ.

ספרי לי קצת על הפעילות שלך. היכן ביקרת? איך ביצעת את התצפית? כמה זמן? היכן עמדת ביחס למחסום (רחוק או קרוב)?

אני ביקרתי בכל המחסומים, כל שבת הייתי באזור שומרון, תקופות הייתי בירושלים, בית לחם, אני מכירה את חברון, בגלל התפקיד המיוחד שלי מול הצבא אני ביקרתי בכל המחסומים. הקרבה למחסום זה תלוי במבנה המחסום, במבנה הנוכחי כיום אנחנו עומדות רחוק מהפלסטינים בתחילת הדרך עמדנו מאד קרוב. תמיד ניסו להרחיק אותנו השאלה איך הצלחנו להתקרב וזה מאד תלוי בנשים עצמן, יש כאלה שהצליחו יותר ויש כאלה שהצליחו פחות. אני אישית תמיד עמדת קרוב, אולי זה תלוי באופן שבו ניגשתי ואין לי ביקורת על הדבר הזה, אנשים שהם שנים באותו תפקיד, התסכול והכעס והאכזבה והכאב עושים משהו.

האם זיברת עם חיילים במחסום על שירותם ועל עמדותיהם כלפי השירות, הסכסוך ושימוש בכוח במסגרתו?

מתוך העדויות ב"שוברים שתיקה" נדמה לנו שהחיילים שואלים את עצמם את השאלות האלה על הסכסוך ועל השימוש בכוח, אבל זה לא כך באמת, החיילים הם שטופי מוח, זה החינוך במדינה שלנו, מגיל מאד צעיר מתחנכים אותנו למיליטריזם ולאויבים שלנו. חנוכה טיטוס ופורים המן ופסח פרעה, כצאן לטבח וכל מה שלימדו אותנו וגם אני למדתי את כל זה, מי ילך להיות חייל שהוא יודע שהוא הולך להיהרג? זו שטיפת מוח. אני הייתי בצבא, הייתי קצינה, הייתי רל"שית של הרמטכ"ל, וגם אני עברתי שטיפת מוח וחשבתי שהכול בסדר, אנחנו מדברים על ילדים בני 18, צריך להיות מאד יוצא דופן, מרקע מאד מיוחד, עם הורים תומכים, ולהיות אדם שמסוגל לעמוד בלחץ חברתי שרוב האנשים לא מסוגלים לעמוד בו, כל אחד מאיתנו צריך לשאול את עצמו מה אני הייתי עושה אם הייתי במצב הזה. גם את לא היית אוהבת שישתכלו עלייך, יכתבו במחברת דברים עלייך בלי שתדעי מה כותבים, זו סיטואציה מאד לא פשוטה. תראי, כשאנחנו הולכים לקצינים הבכירים, הם רואים את זה אחרת, יכול להיות שזה כסתי"ח וזה כדי שיוכלו לומר שדיברו עם ארגון זכויות אדם או אולי בגלל שאדם יותר מבוגר, לא כולם חיות אדם, מי שהולך לצבא קבע יש לו השקפת עולם מסוימת אחרת לא היה הולך לשם, תמיד אמרו לנו- אם אתן לא הייתן, היה צריך להמציא אתכן. אמנם זה מרגיז אותנו אבל זה מעניין מאד לשקול את העניין הזה שבעלי הדרגות גבוהות מבינים, אלה יכולים להיות הילדים שלהם, לכן אני חושבת ששוברים שתיקה עשו דבר עצום. הם לא באו כמונו, נשים זקנות, שתמיד אומרים לנו שאנחנו לא מבינות ביטחון, מילת הקסם, כי אנחנו נשים ושוברים שתיקה אלה גברים שבינו בתפקידים קרביים. צבא זה עדיין ארגון שוביניסטי וגברי, תני אלופות יושבות כולן במשרדים, אני חשבתי שהמלחמה של אליס מילר הייתה מיותרת לחלוטין, זה בכלל לא משנה לי אם יש טייסת בצבא או אין טייסת בצבא, אלה קישוטים פמיניסטיים ותו לא, הצבא הוא צבא של גברים שוביניסטים וכוחניים. אם הרמטכ"ל תהיה אישה כמו בצבא ארה"ב, יהיה על מה לדבר. אצלנו בחברה שוביניסטית, כוחנית, פאשיסטית בחלקים ממנה, אנשים ברחוב חושבים שנשים בנות 75 כמוני לא מבינות דבר על ביטחון.

איפה את רואה את המקום שלך כאישה בפעילות שלך?

נשים הן בעייתיות כמו גברים, נכון שנשים מדברות בלשון אחרת, אבל הן רבות אחת עם השנייה והן ביציות אחת לשנייה, הן לא מלאכיות, אבל אני חושבת שלא יכולתי לעמוד במצב שהייתי באה למחסום והאיש שהיה יוצא איתי למחסום, אם הוא היה צעיר, אז היה אומר- אה, גם אני חייל, כי השירות הצבאי הוא משמעותי עבור גברים, הכול הרבה יותר מורכב, יש כאן משהו חברתי, אמנם ירדה קרנו של הצבא אך

עדיין יש מעמד, והדרגות על הכתפיים עושות את שלהן, תת אלוף הוא עדיין מרשים, צריך את כל זה לקחת בחשבון. אנחנו חשבנו שאם נבוא נשים יתייחסו אלינו יפה יותר אבל ביקורת היא ביקורת ולא יעזור כלום, אף אחד לא אוהב ביקורת בטח כשהוא מאמין במה שהוא עושה. לפני כשמונה שנים היינו עדות להתעללות חמורה ואכזרית בפלסטיני, ארבעה חיילי מג"ב, והגשנו תלונה והיה משפט ואחד מהם נשפט לשלוש שנים בכלא. אחרי שהוא השתחרר הוא ביקש להיפגש איתי והוא אמר לי שזה נכון שהוא התעלל באותו פלסטיני, הוא מוכן להודות, אבל חבריו לא מנעו ממנו לעשות זאת והם יצאו בלי כלום והוא יצא עם שלוש שנים בבית סוהר, ואני אמרתי לו שהם לא מנעו ממנו כי הם חשבו שזה פנטסטי מה שהוא עושה, הם הסתכלו עליו בהערצה, כמו גיבור וזה לקח לו שלוש שנים בבית סוהר להבין שהם היו צריכים למנוע את זה, ז"א הוא כן הלך צעד קדימה. אנחנו נתפסות כנשים זקנות, נודניקות, שונאות ישראלים ואוהבות פלסטינים, מגניבות פלסטינים בלילה בסוד. לא השגנו מה שקיוונו להשיג אבל העובדה שאנחנו מצליחות להרגיז – דן מרגלית כועס עלינו, ליברמן מזכיר אותנו, בעיתונים מזכירים אותנו, כנראה שזה עושה משהו לאנשים. לא גמרנו את הכיבוש, והמחסומים לא נעלמו, ורואים מספיק במחסומים, ואם אנחנו כ"כ מרגיזות את כולם אז כנראה עשינו משהו. לגבי הנשיות, יש כ"כ הרבה ארגוני זכויות אדם שהם לא נשים, מחסום ווטש חושב שיש ראייה נשית אבל אני לא מאמינה בזה, יש דברים שהם בסיסיים, לאדם יש זכויות ועכשיו זה לא משנה אם הפעיל הוא גבר או אישה, אני בטוחה שיש חברות שחושבות לגמרי אחרת ממני, אנחנו נשים מבוגרות ויש לנו זמן, אתמול יצאתי בארבע לפנות בוקר למחסום, אחר הלכתי לישון, אם היו לי ילדים קטנים לא הייתי יכולה להשלים שעות שינה בתשע בבוקר ומי יכול לעשות דבר כזה כשצריך ללכת לעבודה או כשיש ילדים קטנים. אולי אנשים יש יותר נטייה לשיח יותר מיליטריסטי כי הצבא הוא אפיזודה קצרה בחייהם, יש לנו אישה שנשואה לקצין בכיר שעיסוקו בכיבוש, דמות שכל הארץ מכירה אותו, אלוף הפיקוד הקודם, הילדים שלו היו חברים באנרכיסטים, זה בטח הפריע לו.

והביקורת?

אתה נעשה מחוסן, אני חושבת שחלק מהעניין הוא להתיש אותנו כדי שלא יהיו לנו כוחות בשביל לעשות מה שאנחנו רוצות לעשות.

האם לדעתך נוכחותך השפיעה על ההתרחשויות במחסום?

זו אחת הבעיות שלנו בארגון, אנחנו עוזרות לפלסטינים במחסומים וגם מעבר להם, אני מסייעת לפלסטינים ש"תקועים" במחסום, הם מתקשרים אלי או המעסיקים שלהם או מכרים שלהם ויש לי כל מיני כתובות שלאחרים אין, בדרגים הגבוהים, זו ההתמחות שלי, יש לי עשרות פניות, אני מוסד בפני עצמו בנושא הזה. זו מורכבות גדולה, שי הרבה ביקורת עלינו – מצד אחד תעזרי לפלסטיני ומצד שני זה שיפור הכיבוש, אם אני אעזור לאיש הזה במחסום, הוא רק יזכור שאנחנו עזרנו לנו ובפעם הבאה הוא לא יתאמץ, הוא פשוט יתקשר אלינו וישלים את המצב, עם הכיבוש. זו אחת הבעיות היסודיות של הארגון שלנו, ואנחנו ערות לזה, ואנחנו מדברות על זה, זה לא דבר פשוט, זה מאד בעייתי. אם אני יכולה לקצר לאיש בשעתיים את העמידה במחסום, עשיתי משהו אבל זה לא מה שהתכוונתי לעשות.

האם היית עדה לשימוש בכוח של חיילים כלפי אוכלוסייה פלסטינית? האם תוכלי לתת דוגמאות לשימוש בכוח שלדעתך היה מוצדק (כי לא הייתה ברירה או היה צריך) ודוגמא לשימוש לא מוצדק.

בשנים האחרונות לא מרביצים כל כך הרבה, אבל לא צריך להרביץ כי יש עוד כל כך הרבה דרכים להתעלל חוץ ממכות, וורבלית, התנהגותית, אין בעיה למי שרוצה. הרבה פעמים החיילים אומרים – למה כתבת את זה עליי? זה לא נכון!, ואנחנו בכלל לא כותבות את השמות של החיילים, אבל הם יודעים למי אנחנו מתכוונות וזה גם מעניין בהיבט שהם נכנסים לאתר שלנו וקוראים את הדוחות שלנו. יש הרבה ביוז, אני חברה בארגון אחר (יש דין) ואנחנו מבקרים בשטחים אחרי פשיטות של צה"ל, וכמעט אין פשיטה בבית בלי שחיילים גנבו דברים מהבית ושמעתי מכל כך הרבה פלסטינים שסיפרו על ביזות. תראי, אם יש אלימות כלפי חיילים, הם יגנו על עצמם, ואת זה אני עוד יכולה לקבל, אבל יש כל כך הרבה מקרים שמשפילים פלסטינים, מתעללים בהם וזה פשוט לא מוצדק.

האם החיילות במחסום התנהגו שונה מהחיילים? האם תוכלי לציין דוגמאות להתנהגויות שונות של חיילות וחיילות? האם אפשר להצביע על דפוסי התנהגות שונים?

ההבדלים גדולים מאד בין הבנים והבנות. אני לא יודעת איך לומר את זה שזה לא יישמע קשה מדי, החיילות שאנחנו רואות במשמר הגבול, זו לא הבת שלי, זה סוג מסוים של חיילות, אלו שיש להם כישורים גבוהים הן הולכות ליחידות אחרות בצבא. היום אלה בעיקר משטרה צבאית ושני החילות האלו לא מקבלים את כוח האדם הטוב ביותר. אלה בנות שמשרתות בחברת גברים, הן לובשות מדים של גברים, הן צריכות להוכיח את עצמן כלוחמות, זה בחורות שצריכות להוכיח לבחורים שהן חברמניות, וההבנה שלהן של חברמניות זה לנבל את הפה, חלקן נראות מאד רע ומוזנחות, שמנות, בלתי מטופחות, וכמובן שלהיות חיילת מטופחת זה לא חברמני. ביחידות האלה רוח היחידה זה דבר מאד חשוב ואולי הכי חשוב ובשביל לחיות שם, כנראה צריך לסבול דברים, איכשהו, אני שמתי למגע של הבחורים בבחורות ושאלתי את עצמי הרבה פעמים איזה סוג נגיעה זו – האם היא מינית או של גבר לגבר, שהיא מן טפיחה על הגב אבל זה הרבה יותר מזה, אני לא ראייתי, בכל השנים האלה, לא ראייתי אף פעם בחורה שהייתה במשמרת עם בחור שחשבתי שהם זוג, ואני אישה מבוגרת ויש לי עין אחרת ואתה רואה כשיש משהו בין גבר לאישה ולא ראייתי את זה אף פעם, ויש בהן משהו דוחה. תמיד הרגשתי שאני מתביישת, הסגנון שלהן, הדיבור שלהן, גם אלינו, מאד קשה להן איתנו. ואנחנו נשים מאד מטופחות, לכולן יש אודס, יש עגילים, לא באות במיטב מחלוצותיהן אבל נשים מאד מטופחות וזה כל כך מנוגד לחיילות, הנשיות שלהן היא כל כך מוסתרת אם

היא בכלל בתודעה שלהן. גם אני הייתי חיילת, היינו חיילות אחרות, נכון שלא היינו קרביות, מה שהיום נקרא קרבי, אבל לבשנו חצאיות, המדים היו חצאית ואיכשהו, זה היה נראה אחרת. גם האכילה שלהן, היום האוכל בצבא הוא בסדר, יש מבחר לא כמו פעם, ואולי הן אוכלות גם כמו הבנים. בסך הכול הן גסות, מנבלות את הפה.

יותר מהחיילים?

זה מפריע יותר, הדימוי שלנו של איך אנחנו רוצות לראות את הבת שלנו כל כך שונה מהן. אנחנו ארגון נשי, אני לא יודעת אם אנחנו מתנהלות כמו ארגון נשי, חלקנו פמיניסטיות יותר חלקנו פחות ויש לנו דימוי של איך אנחנו רוצות לראות נשים והן שונות מזה מאד. לפעמים אני רוצה לומר להן- אין דבר שאי אפשר לעשות אבל לא צריך לעשות אותו ולשכוח מי אתה.

ודפוסים של התנהגות?

התנהגות תוקפנית, התנהגות וורבלית מכוערת, כוחנות בכל המובנים, לא צריך להרביץ כדי להיות כוחני, מה שמעניין זה כמה הן שונאות אותנו וזה אתגר שקשה להתמודד איתו, דמות שיכולה להיות סבתא שלי ומשדרת לי משהו שקשה להתמודד איתו.

Bibliography

Bachman, Jerald G., Peter Freedman-Doan, David R. Segal, and Patrick M.

O'Malley. "Distinctive Military Attitudes among U.S. Enlistees, 1976-1997: Self-Selection versus Socialization." *Armed Forces & Society* 26.4 (2000): 561-85.

Bartky, S.L. *Femininity and Domination*, New York: Routledge, 1990.

Beecher, Catharine Esther, and Harriet Beecher Stowe. *The American Woman's Home:*

Principle of Domestic Science. New York: Aeno and The New York Times, 1971.

Ben Dor, G. *The Druzes in Israel*. Jerusalem: Magnes Press, 1979, 140.

Dinter, Elmar. *Hero or Coward: Pressures Facing the Soldier in Battle*. London: Frank Cass, 1985.

Betts, Richard K. *Soldiers, Statesmen, and Cold War Crises*. New York: Columbia UP, 1991.

Feaver, Peter, and Richard H. Kohn. *Soldiers and Civilians: the Civil-military Gap and American National Security*. Cambridge: MIT, 2001.

Friedman, Marilyn. "Beyond caring: The de-moralization of gender". Eds. John Dienhart, Dennis Moberg, Ron Duska. *The Next Phase of Business Ethics: Integrating Psychology and Ethics (Research in Ethical Issues in Organizations, Volume 3)*, Emerald Group Publishing Limited, 2001, 399-416.

Gilligan, Carol. *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge: Harvard University Press, 1982.

Gilman, C.P. *Herland: A Lost Feminist Utopian Novel*, New York: Pantheon, 1979.

Held, Virginia. "Feminism and moral theory". Eds. E. Kittay and D. Meyers. *Women and Moral Theory*, Savage, Md.: Rowman and Littlefield, 1987.

—. *The Ethics of Care: Personal, Political, and Global*, Oxford: Oxford University Press, 2006.

Herbert, Melissa S. *Camouflage Isn't Only for Combat: Gender, Sexuality, and Women in the*

- Military*. New York, NY: New York University Press, 1998.
- Horowitz, M., and A. Stam. "How Prior Military Experience Influences The Future Militarized Behavior Of Leaders." *Prepared for the Midwest Political Science Association Annual Meeting* (2011): 1-46.
- Huntington, Samuel P. *The Soldier and the State: the Theory and Politics of Civil-military Relations*. New York: Vintage, 1957.
- Jaggard, Alison M. "Feminist Ethics." *Encyclopedia of Ethics*. By L. Becker and C. Becker. New York: Garland, 1992. 363-64.
- Janowitz, Morris. *The Professional Soldier: a Social and Political Portrait*. Glencoe: Free, 1960.
- Jennings, M. K., and G. B. Markus. "The Effects of Military Service on Political Attitudes: A Panel Study." *American Political Science Review* 71 (1977): 131-47.
- Karsten, Peter. *Soldiers and Society: The Effects of Military Service and War on American Life*. Westport: Greenwood, 1978, 21.
- Kittay, E. F. *Love's Labor: Essays on Women, Equality, and Dependency*, New York: Routledge, 1999.
- Krebs, Ronald. "A School for the Nation? How Military Service Does Not Build Nations, and How It Might." *International Security* 28.4 (2004): 85-124.
- Lerner, Zeev. "Women in Combat", Gender and Military, the Aired University. Tel Aviv: Ministry of Defense – Publishing, 2010, 80-84. [Hebrew]
- Lovell, John P, and Judith Hicks Stiehm. "Military Service and Political Socialization." In R. S. Sigel, ed., *Political Learning in Adulthood: A Sourcebook of Theory and Research*, pp. 172-202. Chicago: University of Chicago Press, 1989.
- Maiolo, Joseph A. *Cry Havoc: How the Arms Race Drove the World to War, 1931-1941*. New York: Basic, 2009.
- Mill, John Stuart. *The Subjection of Women*. Cambridge: M.I.T., 1970.

- Mullet, S. "Shifting perspectives: A new approach to ethics". Eds. L. Code, S. Mullet, and C. Overall. *Feminist Perspectives: Philosophical Essays on Method and Morals*, Toronto: University of Toronto Press, 1988.
- Nesbit, R., and D. A. Reingold. "Soldiers to Citizens: The Link between Military Service and Volunteering." *Public Administration Review* (2011): 67-76.
- Popper, Micha. "The Israeli Defense Forces as a Socializing Agent," in Daniel Bar-Tal, Dan Jacobson, and Aharon Klieman, eds., *Security Concerns: Insights from the Israeli Experience*. Stamford: JAI, 1998. 167-180.
- Ruddick, Sarah. *Maternal Thinking: Toward a Politics of Peace*, New York: Ballantine Books, 1989.
- Sasson-Levy, Orna. "Feminism and Military Gender Practices: Israeli Women." *Sociological Inquiry* 73.3 (2003): 440-465.
- Schreiber, E. M. "Enduring Effects of Military Service? Opinion Differences between U.S. Veterans and Nonveterans." *Social Forces* 57.3 (1979): 824-39.
- Sechser, T. S. "Are Soldiers Less War-Prone than Statesmen?" *Journal of Conflict Resolution* 48.5 (2004): 746-74.
- Shils, Edward A., and Morris Janowitz. "Cohesion and Disintegration in the Wehrmacht in World War II." *Public Opinion Quarterly* 12.2 (1948): 280-315.
- Stanton, Elizabeth Cady. "Our Girls." *Voices of Democracy*. Winter 1880. Web. <<http://voicesofdemocracy.umd.edu/stanton-our-girls-speech-text/>>.
- Teigen, J. M. "Enduring Effects of the Uniform: Previous Military Experience and Voting Turnout." *Political Research Quarterly* 59.4 (2006): 601-07.
- Tong, Rosemarie and Williams, Nancy, "Feminist Ethics", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2011 Edition), Edward N. Zalta (ed.), forthcoming URL = <<http://plato.stanford.edu/archives/sum2011/entries/feminism-ethics/>>.
- Triner, M. [Personal interview with Hadas, soldier in Search and Rescue]. 3 May 2011.

- Triner, M. [Personal interview with Liron, soldier in Oketz]. 9 May 2011.
- Triner, M. [Personal interview with Neta, soldier in Caracal]. 13 May 2011.
- Triner, M. [Personal interview with Nitsan, soldier in Oketz]. 1 May 2011.
- Wollstonecraft, Mary. *A Vindication of the Rights of Women*, Ed. M. Brody. London: Penguin, 1988.
- Women against the Occupation and for Human Rights*. Web. 11 May 2011.
<<http://www.machsomwatch.org/en>>.
- Zaban, S. [Personal interview with Gal, soldier in Caracal]. 9 May 2011.
- Zaban, S. [Personal interview with Meital, soldier in Border Patrol]. 5 May 2011.
- Zaban, S. [Personal interview with Naomi, MachsomWatch activist]. 3 May 2011.
- Zaban, S. [Personal interview with Yarden, soldier in Oketz]. 11 May 2011.